

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 1.

v.a. Asiantuntija Martola

8/1 1937

..... GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 18.

Genève'i SSA 8 P:NÄ tammi KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

..... P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1/290 Sal. 37.		
12/1-37	5	37
OSASTO		
5	C31	

..... Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 1.

Lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 1, jonka otsakkeena on "Yliääräinen yleiskokous ja neuvoston varsinainen istunto".

v.a.Asiainhoitaja: HAM Markela

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Geneve'i ssa 8 p:nä tammi kuuta 1937.

1 290 Sal. 8 37.

Asia: Ylimääräinen yleiskokous
ja neuvoston varsinainen istunto.

5 C31

Allekirjoittanut on tänään käynyt tiedustelemassa Kansainliiton sihteeristön poliittiselta osastolta niiden huhujen todenperäisyyttä, joiden mukaisesti kutsuttaisiin kohdakkoin kokoon ylimääräinen yleiskokous Egyptin ottamiseksi Kansainliiton jäseneksi. Yleisesti on kokoontumisajaksi mainittu kuluvan tammi-kuun viimeistä viikkoa, jonka alkuun lykättäisiin neuvoston istunto.

Poliittinen osasto ei ole tietoinen yleiskokouksen ylimääräisen istunnon kokoontumisesta lähiaikoina. Lontoossa, josta käsin tässä tapauksessa kokoontumispyyntö saapuu, ei ole mihinkään tällaiseen toimenpiteeseen ryhdytty. Täällä saamieni tietojen mukaan asian ratkaisee kumminkin se, ettei Egypti tahdo yleiskokouksen kokoonkutsumista asiassaan, ennenkuin kysymys kapitulatioista on järjestetty. Kapitulatioiden lakkauttamiseksi haluaisi Egypti kutsuttavaksi kokoon konferenssin, ja tämän yhteyteen vasta olisi sen mielestä sovitettava yleiskokouksen ylimääräinen istunto. Puheena olevan konferenssin kokoontumisesta ei kumminkaan toistaiseksi ole mitään kuulunut.

Toisaalta on mahdollista, että neuvoston kokous tulee lykääntymään, mutta ei yleiskokouksen kokoonkutsumisen takia, vaan ilmeisesti siitä syystä, että 18 päiväksi kuluva kuuta määrätyn neuvoston istunnon päiväjärjestyksen huomattavimmassa poliittisessä kysymyksessä, Aleksandrettaa ja Antiokiaa koskevassa ranskalais-turkkilaisessa selkkauksessa, toimeenpantavat tutkimukset ja Ranskan-Turkin kahdenkeskiset neuvottelut eivät vielä ole sillä asteella, että asiaa neuvoston piirissä voitaisiin tulok-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sekkaasti käsitellä.

Tosin voidaan siinäkin tapauksessa, että neuvoston istunto lykkääntyy viikolla tai parilla, yleiskokouskin siihen mennessä kutsua koolle, koskei ole olemassa mitään määräyksiä siitä väliajasta, jonka tulee kuluu kokoonkutsumis- ja kokoontumispäivien välillä, missä suhteessa on otettava huomioon ainoastaan käytölliset näkökohdat, nim. tarpeellinen aika valtuuskuntien saapumiseksi Genève'iin.

Mitä tulee Abessinian kysymyksen ottamiseen mahdollisesti kokoontuvan yleiskokouksen ylimääräisen istunnon päiväjärjestykseen, ei sihteeristön poliittisen osaston käsityksen mukaan monellakaan taholla tätä pidetä suotavana, eikä missään tapauksessa tämä kysymys tulisi olemaan yleiskokouksen kokoontumisen syynä. Koko kysymys katsotaan ^{kylläkin/}nyttämmin - minkään abessinialaisen hallituksen enää käyttämättä valtaa tällä alueella - voitavan helposti ratkaista yleiskokoukseen saapuvan Abessinian valtuuskunnan valtakirjat hylkäämällä. Tietoisina tästä voisivat Abessinian edustajat välttää tämän ratkaisun tekemisen tai ainakin lykätä sen tuonneemmaksi olemalla saapumatta kyseessä olevaan kokoukseen ja sitä ennen suorittamalla pienen erän maksuosuudestaan Kansainliitolle symbolisena suorituksena.

v.a. Asiainhoitaja:

HR Martela

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetyslain raportti n:o 2.

n.a. Asiamiehittäjä Hjelt

22/2 1937.

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 163.

Genève'i SSA 23 P:NÄ helmi KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
2 / 290 talvi 1937		
27/2-37	58	L.L.
5	(34)	

Ulkosaiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 2.

Oheisena lähetän kunnioittavasti lähetystön raportin n:o 2, jonka otsakkeena on "Viralliset käyntini Bernissä".

v.a. Asiainhoitaja:

P. Nyman

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

UKOASIAINMINISTERIÖ Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Genève'i ssa 23 p:nä helmi kuuta 19 37.27/2-27

Asia: Viralliset käyntini Bernissä.

2/290 Pal. 137		
5	OSASTO	ALIA
	C31	

Matkustin kuluvan kuun 19 päivänä Berniin tehdäkseen viralliset käyntini Valaliiton viranomaisten ja sikäläisen diplomaattikunnan luona. Allaolevassa tahdon lyhyesti selostaa sen, mikä näillä käynneillä käydyissä keskusteluissa tuntuu varteen otettavalta.

T.k. 20 päivänä kävin Département Politique'in osastopäällikön tri Karl Stuckin puheilla, koska hän toimii poliittisen departementin protokollapäällikkönä. Tri Stucki, jonka jo ennestään tunsin, oli sitä mieltä, että minun tulisi käydä tapamassa Valaliiton presidenttiä, liittoneuvos Mottaa, Département Politique'in kansliapäällikköä, ministeri Bonnaa, ja hänen apulaistaan tri Fröhlicheriä, joka viimeainittu lähinnä hoitaa departementin poliittisia asioita. Vielä päätimme, että kävisin tri Gorgén puheilla, koska hän hoitaa kansainliittoasioita departementissa. Käynnit järjestettiin tapahtuviksi 22 päivänä k.k.

Tri Stuckin kanssa järjestimme lähetystön tullivapautta koskevan asian, joka tähän asti oli Genève'in tulliviranomaisten vaatimusten mukaisesti ajautunut hyvin hankalaan ja aikaa kysyvään vaiheeseen, koska kaikki tullivapautuspyynnöt edelleenkin oli Suomen Sveitsissä olevan vakinaisen edustajan allekirjoitettava. Nyt sitävastoin voi lähetystön väliaikainenkin päällikkö allekirjoittaa nämä pyynnöt.

20 päivänä kävin diplomaattikunnan vanhimman, paavin nuntiuksen, sekä Ranskan, Italian, Puolan ja Englannin lähetystöpäälliköiden luona. Kaikki olivat he kiinnostuneita ulkoasiainministerimme matkasta Moskovaan ja etenkin nuntius ilmaisi mielihyvän-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sä tämän matkan onnistumisen johdosta. Samalla pyysivät kaikki minua perille viemään heidän parhaimmat terveisensä herra Ulkoasiainministerille.

Kuluven kuun 22 päivänä otti Valaliiton presidentti, liittoneuvos Motta, minut vastaan, ja oli meillä noin 20 minuuttia kestävä keskustelu. Presidentti Motta aloitti keskustelun kysymällä, oltiinko Suomessa tyytyväisiä ministeri Holstin Moskovan-matkaan, joka tšekäläisten lehtien kirjoitusten mukaisesti oli niin hyvin onnistunut. Vakuutettuani hra Mottalle, että Suomessa oltiin erittäin tyytyväisiä matkan tuloksiin, koska Moskovan keskustelut olivat suuresti rauhoittaneet harmostunutta mielialaa Neuvostoliitossa, rupesi hra Motta kertomaan, mitenkä hän nykyään oli tyytyväinen siitä, että Neuvostoliitosta oli tullut Kansainliiton jäsen. Aikoinaan oli hänen täytynyt asettua tämän jäsenyyden suhteen epäilevälle kannalle, mutta nyttemmin hänen täytyi myöntää, että siitä oli koitunut hyötyä koko Euroopalle. Pääasia oli nyt koettaa saada Saksa takaisin Kansainliittoon samalla varteen ottaen Englannin ulkoasiainministerin, Mr. Edenin, varoituksen, ettei Eurooppaa saisi päästää jakaantumaan kahteen toisiaan vastaan taistelevaan ideologiseen ryhmään. Tästä siirtyi hra Motta automaattisesti kysymykseen Italian osanotosta Kansainliiton toimintaan. Oli aivan välttämätöntä, että Abessinian kysymys nyt saataisiin ratkaistuksi. Oli Italia tehnyt oikein tai väärin alkaessaan sodan Abessiniasa ja valloittaessaan mainitun maan, niin oli tositapahtumain edessä nyt löydettävä ratkaisu tälle pulmalliselle kysymykselle. Onneksi ei Italia ollut eronnut Kansainliitosta, joskin se käytännöllisesti katsoen pysyi siitä nykyään erillään, mutta tämä viimeainittu seikka oli sentään siksi vakavaa laatua, ettei se saisi enää jatkua pitempää aikaa. Toukokuussa kokoontuva ylimääräinen yleiskokous, joka tulee käsittelemään kysymystä Egyptin ottamisesta Liiton jäseneksi, ehkä ei virallisesti vielä tule käsittelemään kysymystä Abessinian valloituksen tunnustamisesta. Mutta varmaa on, että silloin tätä kysymystä tullaan ainakin epävirallisesti käsittelemään, jotta helpommin voitaisiin päästä tyydyttävään tulokseen syys-

kuun yleiskokouksessa. - Sain sen käsityksen, kuin olisi hra Motta mieluummin halunnut, että koko Abessinian kysymys yhdellä sienenvedolla pyyhittäisiin pois päiväjärjestyksestä ja sikäläiselle nykytilanteelle annettaisiin tunnustus, koska muuten vain pidennetään ja kärjistetään Kansainliiton arvovaltaa ja toimintaa edelleenkin alentavaa ja haittaavaa periaatteellista riitaa. Onhan Sveitsi jo itsekin tunnustanut Abessinian valtauksen. -

Hra Motta rupesi nyt kysymään Suomen sisäisistä oloista, presidentinvaalista ja hallituskysymyksestä. Hän sanoi maansa tavallaan pitävän kunniaansa imartelevana tosiseikkana sitä, että Suomen vakinainen edustaja Sveitsissä niin lyhyessä ajassa suurella tarmollaan oli saavuttanut niin paljon menestystä ulkoasiainministerin toimesta. Tämä imarteleva tunne vain kasvoi siitä, että herra Ulkoasiainministeristä ainakin väliaikaisesti on tullut pääministerikin. Hra Motta pyysi minua esittämään herra Ulkoasiainministerille parhaimmat terveisensä ja onnentoivotuksensa. Sanoessani hra Mottalle hyvästi huomauttaen samalla, mikä kunnia minulla oli saada samaan aikaan tervehtiä sekä Valaliiton presidenttiä että poliittisen departementin päällikköä, kiitti hra Motta sanoistani lisäten olleensa hyvin liikutettu saadessaan herra Ulkoasiainministerin onnitte-lusähkeen Sveitsin valaliiton presidentin viime vaalin jälkeen.

Muista käynneistäni poliittisessa departementissa ei minulla ole mitään erikoisempaa kerrottavaa, sen sijaan haluaisin mainita käynnistäni talousdepartementin kaupallisen osaston päällikön, tri Hotzin, luona. Tässä tilaisuudessa oli Bernin kunniapääkonsulimme tri Schauwecker mukana, ja käsitelimme lyhyesti kaikkia maittemme välisessä kaupassa Suomea kiinnostavia kohtia. Tästä keskustelustamme tulen myöhemmin kunnioittavasti kirjoittamaan Ulkoasiainministeriölle saatuaani pääkonsuli Schauweckerin, joka teki muistiinpanoja, selostuksen asiasta. Haluan vain jo nyt mainita, että tri Hotz suhtautui mitä suopeimmin esittämiimme ehdotuksiin ja pyyntöihin. Hän ei tietenkään voinut muuta luvata kuin asioiden myötämielistä harkintaa. Joka tapauksessa Suomelle myönnettyjä kiintiöitä ei tulla vähentämään, mah-

dollisista lisäyksistä saanemme kuulla myöhemmin. Tri Hotz painosti sitä seikkaa, ettei Suomi millään tavalla ole asettanut esteitä kansainväliselle kaupankäynnilleen valuutta- y.m. maksujärjestelykeinoin. Seurauksena tästä tulee olemaan, että Sveitsi haluaa mahdollisuuden mukaan suosia meitä. Tri Hotz lisäsi - sitoumuksetta - että hän ei ollenkaan hämmästyisi, jos Ranska lähiaikoina ottaisi käytäntöön valuutta- tai maksurajoitusjärjestelyjä.

Tri Hotzin kanssa keskustelimme lyhyesti kysymyksestä Sveitsin liittymisestä n.k. Oslon-ryhmään. Sveitsillä oli todellakin suuri halu liittyä tähän ryhmään, mutta käytännölliset vaikeudet, lähinnä suosituimmuuden yhteydessä olevat, asettivat suuria esteitä tällaiselle liittymiselle.

v.a.Asiainhoitaja:

P. Nyquist

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Geneve'issä olevan lähetystön raportti n:o 3.

v. a. Asianhoitaja Hjelt

25/2 1937

..... GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 175.

Geneve'i SSA 25 P:NÄ helmi KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

..... P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

KANSAINLIITON	
3 290 Sal.	37.
1/3 - 37	
ASASTO	AS
5	C31

..... Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Geneve'in-lähetystön raportti n:o 3.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 3, jonka
otsakkeena on "Käyntini Kansainliiton pääsihteerin puheilla".

v.a.Asiainhoitaja:

T. Zynt.

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Genève'issa 25 p:nä helmi kuuta 1937.

J 296 Sal. 37

1/3-37

Asia: Käyntini Kansainliiton
pääsihteerin puheilla.

5 C31

Kävin tänään Kansainliiton pääsihteerin, M. Avenolin puheilla, ensimmäisellä virallisella käynnilläni, jonka tein vasta nyt, koska M. Avenol viime viikolla matkusti Pariisiin.

Esitettyäni M. Avenolille ensiksi Herra Ulkoasiainministerin tervehdykset ryhtyi puhuteltavani kertomaan ministeri Holstin Moskovan-matkan tulosten herättämästä yleisestä tyydytyksestä, ja hän pyysi minua viemään perille Herra Ulkoasiainministerille parhaimmat onnen- ja jatkuvan menestyksen toivotuksensa, samalla kun hän valitti, että ministeri Holsti jäsenyytensä takia Suomen hallituksessa ei voinut oleskella Genève'issä.

Siirryimme sitten puhumaan Suomen sisäpoliittisista asioista ja lähinnä presidentinvaalista, jonka yksityiskohdista M. Avenol halusi lisätietoja.

Tämän jälkeen otimme puheeksi Kansainliittoa nykyään askarruttavat tärkeimmät asiat.

Aleksandrettan kysymys, joka aikoinaan oli sangen vakava-laatuinen, oli paraillaan asiantuntijatoimikunnan käsiteltävänä. Joskaan ei kysymyksen lopullinen selvittäminen vielä tuntunut helpolta, niin oli asia jo saanut paikallisen luonteen, eikä se siis enää ollut yhtä yleistärkeä kuin aikaisemmin katsottiin.

Ensi kuun 8 päivänä kokoontuva raaka-ainekysymyksiä käsittelevä komitea tulee näköjään suorittamaan työnsä puhtaasti teknillisessä mielessä, ja toivotaan sen voivan laatia käytännöllisesti katsoen hyödyllisen kertomuksen. Tullaan koettamaan mahdollisuuksien mukaan pysytellä irrallaan poliittisista näkökohdista. Saksan kieltäytymistä osallistua komitean töihin oli kyllä

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

valitettava, mutta - huomasin M. Avenolin näin ajattelevan, joskaan ei haluavan sitä selvästi lausua - tavallaan tämä kieltäytyminen (poliittisista syistä) yksinkertaistutti komitean vastaisia töitä.

Lopuksi puhuimme kysymyksestä Etiopian valtaamisen tunnustamisesta. M. Avenol oli sitä mieltä, että ylimääräinen yleiskokous melkein varmasti tulee koolle kutsuttavaksi toukokuun lopulla päättämään Egyptin ottamisesta Liiton jäseneksi. Jos tällöin Etiopia lähetetään yleiskokoukseen valtuuskunnan, niin joudutaan puhtaasti käytännöllisistä syistä päättämään siitä, vieläkö tällainen valtuuskunta edustaa mitään todellista hallitusta Liiton jäsenmaassa. Päätös tuskin voi olla myönteinen. Kielteisessä tapauksessa Italia tulee olemaan edustettuna yleiskokouksessa, ja sitähan toivovat niin hyvin italialaiset itse kuin muutkin. Tämähän ei merkitse valtaamisen de jure-tunnustamista, mutta kyllä käytännöllistä toteamista.

Jos taasen Etiopia (Negus) ei lähetä valtuuskuntaa yleiskokoukseen, niin siirtyy tämä toteaminen tuonnemmaksi (syyskuuhun), mutta toivottavasti Italia tällöin kuitenkin osallistuu toukokuun kokoukseen.

Kävin vielä alipääsihteerin, Mr. Waltersin puheilla. Suurin piirtein hän kertoi samaa kuin M. Avenolkin. Etiopian kysymyksestä hän sanoi, että valtauksen de jure-tunnustus ehkä jäisi määräämättömiksi ajoiksi ratkaisematta, mutta de facto-toteamiseen olisi mahdollisimman pian päästävä, siksi suuret yleiset edut vaativat sitä. Hän lisäsi Englanninkin ehkä pian joutuvan samoihin vaikeuksiin kuin Ranska ja Suomi, koska Englannin Rooman-suurlähettilään valtakirja oli uusittava uuden kuninkaan tultua Brittein valtakunnan hallitsijaksi.

Mr. Walters kuitenkin myönsi, ettei Etiopian valtauksen de facto-tunnustaminen tai toteaminen itsessään ratkaise kysymyksen juridista puolta, joka lähinnä on otettava huomioon lähettiläiden valtakirjoja laadittaessa, mutta tietenkin se helpottaisi nykytilanteesta pääsyä, ja ennen kaikkea saataisiin Italia uudelleen osallistumaan Liiton toimintaan. - Tässä muis-

tuu mieleeni eräs Sveitsin Valaliiton Presidentin, M. Mottan, minulle lausuma ajatus, jonka mukaisesti Italia haluaisi pikimmiten yhtyä Genève'in konserttiin, koska Italian johtohenkilöt eivät itsekään suuresti luota "berliiniläis-roomalaiseen akseliin", joka pyörii vain, milloin yhteiset edut sattuvat kiertämään sitä samaan suuntaan.

Genève'in diplomaattisissa piireissä on paljon puhuttu siitä uudesta välikohtauksesta, joka Etiopian kysymyksessä äskettäin tapahtui, kun Negus kutsuttiin olemaan edustettuna Englannin kuninkaan kruunajaisissa. Yleensä moititaan italiaisten ilmituomaa paheksumista tämän seikan johdosta. Kruunajaisethan sitäpaitsi tapahtuvat ennen ylimääräisen yleiskokouksen mahdollista kokoontumista. Ihmeellistä kyllä kuulin sihteeristössä jo ennen lordi Cranbornen alahuoneessa antamaa selitystä, että Etiopian Lontoon-lähetystön kautta lähetetty kutsu olisi mennyt aivan koneellisesti, jonkun "sihteerin" poimissa eri maitten nimet aakkosjärjestyksessä diplomaattiluettelosta. - Täältäkin ei tätä seikkaa tietenkään voi tarkemmin selvittää.

v.a.Asiainhoitaja:

P. Hjert.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 4.

v.a. Asiamiehittäjä Hjelt

873 1937.

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 227.

Genève'i SSA 8 P:NÄ maalis KUUTA 1937.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMI	
4/290 Sal.	37.
11/3-37	32
5	031
ULASTO	

Ulkoasiainministeriö LE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 4.

Oheisena lähetän kunnioittavasti Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 4, jonka otsakkeena on "Egyptin kansainliittojäsenedystä ja Etiopian valtaamisen tunnustamisesta"

v.a.Asiainhoitaja:

RAPORTTI n:o 4.

GENEVE'i ssa 8 p:nä maalisk. kuuta 1937.

4/290 sal. 8 37

1/3-37

OSASTO

5 C31

Asia: Egyptin kansainliitto-
jäsenyydestä ja Etiopian valtaa-
misen tunnustamisesta.

Yllämainituista kysymyksistä olin tilaisuudessa kuluvan kuun 5 päivänä lyhyesti keskustelemaan Kansainliiton pääsihteerin, M. Avenolin kanssa tämän silloin eräille uusille diplomaattisille edustajille Genève'issä järjestämällä päivällisillä.

Kuten tunnettua, ovat tähän asti allamainitut maat joko suoraan kehoittaneet Egyptin hallitusta esittämään pyynnön tulla otetuksi Liiton jäseneksi tai sitten Liiton pääsihteerille ilmoittaneet tulevansa kannattamaan Egyptin jäsenyysehdoista: Irak, Sveitsi, Englanti, Kreikka, Turkki, Puola, Tšekkoslovakia, Itävalta, Etelä-Afrikka, Australia, Kolumbia, Intia, Iran, Jugoslavia, Afganistan, Belgia, Unkari, Meksikko, Uusi Seelanti, Kuuba ja Chile.

Puhuimme M. Avenolin kanssa Liiton tämänkeväisestä työohjelmasta. Hän ilmoitti luulevansa Englannin piakkoin ehdottavan ylimääräisen Yleiskokouksen koollekutsumista ensi toukokuussa. M. Avenol sanoi myöskin olettavansa Ranskan pian ilmoittavan kannattavansa Egyptin Kansainliiton jäsenehdoista.

Kysyin, erikoisesti huomauttaen, että tein sen oma-aloitteisesti, mitä M. Avenol ajattelisi Egyptin jäsenyyden kannattamisilmoituksista Pohjoismaidenkin taholta. Olimmehan, niin hyvin varsinaiset Pohjoismaat kuin myöskin Baltian maat, tähän asti pyyneet odottavalla kannalla tässä suhteessa. - Viron edustaja oli saman päivän aamuna kysynyt minulta, tiesinkö mitään Pohjoismaiden mahdollisista aikeista, johon vastasin kielteisesti, mutta lupasin hänelle koettaa ottaa asian puheeksi illalla M. Avenolin kanssa. - Pääsihteeri heti vastasi minulle olevansa sitä

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

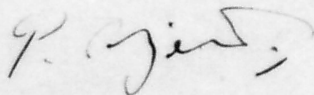
mieltä, että kannatusilmoitukset Pohjoismaitten taholta tietenkin ensiksikin tekisivät hyvän vaikutuksen Egyptiin, mutta lisäksi samalla, että Englannissakin luultavasti tällaiselle kannanilmaisulle annettaisiin suurta arvoa. - Päätin siis heti sähköttää asiasta Ministeriölle. Viron edustajalle ilmoitin myöskin, mitä M. Avenol oli minulle sanonut. -

Siirryimme sitten puhumaan tuosta kaikkia täällä askarruttavasta kysymyksestä Etiopian valtaamisen "tunnustamisesta" ja Italian uudelleen liittymisestä Genève'in toimintaan. M. Avenol sanoi kuulleensa, että Neguksen neuvonantajat olivat kehoittaneet häntä olemaan lähettämättä valtuuskuntaa tänne ylimääräiseen Yleiskokoukseen. Kysymykseeni, voitaisiinko täten asian ratkaisu todellakin siirtää syksyyn, koska etiopialaisten valtakirjain hylkääminen ei tällöin ollenkaan tulisi pohdittavaksi, vastasi M. Avenol vain kohottamalla olkapäitään.

Seuraavana päivänä tapasin Bernissä Ruotsin lähettilään, ministeri Westmanin. Hän ei uskonut etiopialaisten poisjäämisen toukokuun Yleiskokouksesta voivan enää siirtää tunnustamiskysymyksen de facto-ratkaisua. Jotain oli keksittävä umpikujasta pääsemiseksi, koska tilanne alkoi kehittyä sietämättömäksi. Mutta ei hänkään voinut sen enempää kertoa, millä tavalla tuosta umpikujasta todellakin päästäisiin.

Mussolini pelaa Rooman-Berliinin akselilla pakottaakseen Englannin ja Ranskan taipumaan Etiopian valtaamisen de factotunnustamiseen, koska muuten ei varustautumisten rajoittamisesta voi olla puhuttakaan. Kun kerran Italia on saatu palaamaan Genève'iin, toivotaan Saksassakin eristäytymishalun vähenevän.

Tänään kokoontuvan raaka-ainekomitean työt kestävät n. viikon. Tuloksena tulee olemaan puhtaasti teknillinen raportti. Siirtomaita omistavat maat tulevat kaikin tavoin koettamaan toteennäyttää, ettei siirtomeilla raaka-ainekysymyksessä ole ratkaisevaa vaikutusta.

v.a. Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 5.

v.a. Asiamiehittäjä Hjelt

1873 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

5 290 Pal. 1937.

KIRJELMÄ n:o 276.

Genève'i SSA 18 P.NÄ maalisk. KUUTA 19 37.

22/3-37

VIITTAUS: _____ N

P.NÄ _____ KUUTA 19 _____ P.TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

5 (31)

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 5.

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Ministeriölle Genève'in-lähetystön raportti n:o 5, jonka otsakkeena on Genève'iläisistä mielialoista.

V.a.asiainhoitaja: P. V. [Signature]

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Genève'i ssa 18 p:nä maalisk. kuuta 1937.

5/290 Sal. S 17.

22/3-37

Asia: Genève'iläisistä mielialoista.

5 C 31

On mielenkiintoista todeta mitenkä Kansainliiton piireissä aivan toisella tavalla kuin Lontoossa arvostellaan Espanjan tapahtumia. Täällä ollaan suhteellisesti paljon enemmän Espanjan hallituksen kannattajia osaksi kai halusta vastustaa kaikkea sitä, mikä tuoksahtaa fascismilta, osaksi myöskin kai sentakia, että ainoastaan Espanjan hallitukselaiset ovat muistaneet kääntyä Kansainliitonkin puoleen valituksillaan, kun taasen vastapuoli on lähinnä turvautunut Liitosta joko täydellisesti eronneeseen maahan tahi sitten sellaiseen, joka tällä hetkellä pyyttelee sen ulkopuolella.

Ei ole myöskään kiellettävissä, etteikö se tosiseikka, että puuttumattomuuskomitea, aivan Liitosta erillisenä elimenä ja Lontoossa kokoontuvana, toimii suurvaltojen pillien mukaisesti, olisi aiheuttanut hieman katkeruutta täkäläisissä piireissä, jotka tietenkin pitävät Genève'ia sinä paikkana, jolle johon Espanjan asioitten käsittelyssä oikeudenmukaisesti kuuluisi.

Luonnollista onkin sentakia, että täällä esitettyihin mielipiteisiin nähden on suhtauduttava jonkunverran varovaisesti, koska aina ei tiedä milloin "toivomus on ollut ajatuksen isänä."

Huolimatta siitä, että, kuten täällä väitetään Lontoon Foreign Officenkin luottamuksellisesti ilmoittaneen, italialaisia joukkoja nykyään on kenraali Francon puolella ainakin 80.000, ehkä 100.000:kin, ei pidetä hallitukselaisten asemaa toivottomana. Ensiksikin taistelevat italialaiset yhtä huonosti kuin aikaisemminkin, eikä heitä voida verratakaan itse espanjalaisiin

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

taikka periaatteen puolesta taisteleviin ulkomaalaisiin vapaaehtoiseihin, joskin on myönnettävä, että italialaisilla joukko-osastoilla on hyvät teknilliset varustukset.

Moraalin ja taisteluhaluun italialaisissa joukoissa väitetään olevan verraten huonon ja sentakia ovatkin hallituksen puoluelaiset menestyksellisesti alkaneet käydä propagandasotaa heitä vastaan sillä seurauksella, että yliloikkareita tulee runsaasti hallituksen puolelle.

Ulkoasiainministeri del Vayo on itse puhelimitse ilmoittanut näistä asioista Genève'iin! Hän on muuten pari päivää sitten soittanut täällä koulua käyvälle pojalleen, että hän piakkoin tulisi vaatimaan Neuvoston ylimääräistä koollekutsumista käsittelemään kysymystä vakinaisten italialaisten joukkojen sotaan osallistumisesta. Tähän kokoukseen ottaisi hän mukanaan vangitun italialaisen everstin todistajaksi!

Espanjan täkäläinen edustaja, entinen näyttelijä ja seurassa miellyttävä mies, käyttää kaikki tilaisuudet hyväkseen vakuuttaakseen puhuteltavansa hallituksen voiton varmuudesta. Hänen mielipiteensä, jotka hän äskettäin esitti minulle eräillä kutsuilla, ovat lyhyesti seuraavat: Kun hallitus on voittanut, seuraa lyhyt sekasortokausi, jonka jälkeen maahan palautetaan voimakas demokraattinen järjestys. Kirkon ja maanomistajien valta nykyisestä keskiaikaisesta Espanjasta hävitetään, mutta samalla saavat kommunistit ja anarkistitkin poistua näyttämöltä. Suurimmat vaikeudet tulee demokraattinen järjestelmä kohtaamaan Kataloniassa, joka todella on ankarasti punainen. Franco ei voi voittaa, koska Espanjan kansa ei häntä kannata. Jos hän kuitenkin ulkomaalaisten joukkojensa avulla saavuttaisi väliaikaisen voiton, seuraisi sitä uusi kansannousu vuoden tai parin kuluttua. Franco itse ei ole fascisti ja viimeainittujen vaikutus onkin vähenemässä, mutta pahimmat patavanhoilliset ja keskiaikaisen järjestelmän kannattajat ovat karlistit, joita ihmeellistä kyllä tapaa hallituksenkin joukoissa, koska he eivät luota Franco'onkaan. Espanjaan luultavasti jäävistä italialaisista joukoista voi vielä koitua samanlainen vaara valkoisille kuin aikoinaan Venäjälle maailmansodan jälkeen jääneistä saksalaisista jou-

koista, jotka muuttuivat punaisiksi.

Vaikka ylläesittämäni Espanjan edustajan mielipiteet tuntuvat hyvin maltillisilta ja näköjään ovat saavuttaneet paljon kannatusta täällä, olen kuitenkin ollut huomaavinani, ettei miehestä itsestään täällä pidetä. Väitetään hänen olevan huonon politikon osaksi ehkä juuri sen takia, että hänen arvostelunsa niin lievästi kohdistuu Franco'on.

En ole mikään Espanjan asiain erikoistuntija, joten tyydyn vain ylläolevien seikkojen mainitsemiseen. Koko kysymys Espanjan sodasta on nähtävä paljon laajempaa taustaa vastaan.

Täällä ei vielä ole annettu anteeksi suurvaltain epäonnistunutta peliä italialais-etiopialaisen sodan aikana. Englannin nykyisen hallituksen politiikkaa moititaan edelleenkin ankarasti siitä, että se, luottaen sotilasasiantuntijainsa vääriin laskelmiin, koetti vitkastelulla hiljalleen heikentää Italian taistelukykyä kuitenkin aiheuttamatta maassa mitään mullistuksia, josta nyt on seurauksena, että Kansainliitto saa kantaa häpeän koko jutun epäonnistumisesta. Nyt saavat Italia ja Saksa käyttää Espanjaa oman politiikkansa temmellyskenttänä Kansainliiton pystymättä asialle mitään tekemään. Jopa uudet länsisopimusneuvottelutkin yritetään käydä aivan Liiton ulkopuolella, ehkä sen periaatteille vierain tuloksinakin, koska Saksa ja Italia niin haluavat. Lopuksi pakoitetaan Liitto ylimääräisessä Yleiskokouksessa toteamaan Etiopian laillisen hallituksen olemattaolo, siis ainakin de facto tunnustamaan maan italialainen miehittäminen, pelosta, että muuten Italia kokonaan luopuisi Liiton jäsenyydestä.

Tästä suurvaltain ja lähinnä Englannin häilyvästä ja helläkäteisestä politiikasta diktatuurivaltoja kohtaan on vielä ollut seurauksena, että Liiton pyrkimykset varustusten supistamisen toteuttamiseksi ovat päättyneet hurjaan kilpavarusteluun.

Voisin vielä jatkaa tätä katkeruussyiden luetteloa esim. taloudellisilla näkökohdilla, mutta riittääköön tällä kertaa ylläoleva osoittamaan tšekäläisten piirien mielipiteen apeutta.

V.a. asiainhoitaja:

P. J. Junt

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 6.

v.a. Asiamiehittäjä Hjelt

20/3 1957

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 281.

Genève'issa 20 P:NÄ maalis KUUTA 19 37.

VIITTAUS:N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
6/290 Pal. 37.		
24/3-37	10	U
HMA	UASIO	ASIA
5	C31	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 6.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 6, jonka otsakkeena on "Espanjan tapahtumat".

v.a.Asiaihoitaja:

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Genève'i ssa 20 p:nä maaliskuuta 1937.

Asia: Espanjan tapahtumat.

KOAS		6/290 P.d.S 37	
24/3-37	No		
OSASTO			
5	C31		

Tänään ilmoitettiin minulle luottamuksellisesti Kansainliiton sihteeristöstä Espanjan hallituksen kannasta Kansainliiton neuvoston ylimääräisen kokouksen koollekutsumiseen nähden seuraavaa:

Sen jälkeen kuin Espanjan hallitus nyttemmin on Kansainliitolle, puuttumattomuuskomitealle sekä Englannin ja Ranskan hallituksille ilmoittanut katsovansa välttämättömäksi, että ryhdytään toimenpiteisiin säännöllisten italialaisten joukko-osastojen Espanjan sotaan osallistumisen takia, on Espanjan hallitus päättänyt antaa näille eri instansseille jonkin verran aikaa koettaa aikaansaada sopimuksen kaikkien ulkomaalaisten poistamiseksi Espanjassa taistelevien joukosta. Mikäli tällaiseen sopimukseen kuitenkaan ei päästäisi, tulee Espanjan hallitus myöhemmin - ehkä noin 3 - 4 viikon kuluttua - vaatimaan ylimääräistä neuvoston koollekutsumista kysymystä käsittelemään. Espanjan vaatimus tulee perustumaan Kansainliiton peruskirjan 10 artiklaan, joka Espanjan hallituksen käsityksen mukaan on rikkottu lähinnä italialaiselta taholta.

Sihteeristössä ei kuitenkaan uskota, että puuttumattomuuskomitea voisi päästä mihinkään käytännöllisiin tuloksiin vapaaehtoiskysymyksen ratkaisemiseksi, koska toiselta puolen Saksa ja Italia tällöin vaativat edelleenkin Espanjan valtiopankin ulkomaille lähettämien kultavarastojen kontrollia ja toiselta puolen hallituksen joukoissa taistelevien vapaaehtoisten maasta lähettäminen kohdanee voittamattomia käytännöllisiä vastuksia. Tuleeko tämän johdosta myöhemmin ylimääräinen neuvostokokous todellakin koollekutsuttavaksi, on seikka, josta ei vielä varmuudella voi-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

da sanoa mitään. Englannilla ei muka ole vielääkään suurempaa halua kuin aikaisemminkaan puuttua päättäväisempiin - sotilaallisiin - toimenpiteisiin Italiaa vastaan. Sitä vastoin olisi mielipide Ranskassa paljon hermostuneempi ja halu sekaantua asioihin kasvamassa. Umpikujasta pääsemisen helpottamiseksi ehdottanee Espanjan hallitus, että neuvosto käsittelee Espanjan kysymystä siltä kannalta, että koska Espanjan suhteen paktin 10 artiklaa vastaan on rikottu, olisi hallitukselle annettava oikeus saada hankkia sotatarpeita ulkoapäin, kiellon edelleenkin ollessa voimassa mitä kansallisiin tulee.

Tuntuu hyvin epävarmalta, haluaisiko Englanti tällaiseen myöntymykseen Espanjan hallitukselle suostumalla edelleenkin kärjistää suhteitaan Italiaan ja Saksaan ja laajentaa kuilua roomalais-berliiniläisen akselin ja muun Euroopan välillä. Täällä toivotaan, että italialaisten Espanjassa taistelevien joukkojen osoittama huono taistelukyky ja höltymys olisi omiaan pehmentämään Mussolinia ja herättämään hänessä suurempaa halua kunnialla vetäytyä pois koko Espanjan-yrityksestään, kuten jonkin aikaa sitten Neuvostoliittokin teki, mitä tulee sotatarpeiden lähettämiseen Espanjan hallitukselle.

v.a.Asiainhoitaja

P. Rajas.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Geneve'n lähetysraportti n:o 7.

v.a. Asiamies Hjelt

24/3 1937

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

8 29/1 Tal. 3 37.

KIRJELMÄ nro 305.

Genève'i P: NÄ 24 maalis KUUTA 19 37.

30/3.37

VIITTAUS: N

5 C31

P: NÄ KUUTA 19 P: TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 7.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 7, jonka otsakkeena on Poliittisia katsauksia.

V.a. asiainhoitaja:

P. Rajala

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Genève'i ssa 24 p:nä maalisk. kuuta 1937.

8 29/1. Pel. 37.

Asia:

Poliittisia katsauksia.

5 (P) 37

On itsestään selvää, että maailman tärkeitten ratkaisujen loitoneminen Kansainliitosta täällä aiheuttaa enemmän laajakantoista ja tulevaisuuteen kohdistuvaa aprikoimista ja miehistelyä, kuin jos suurien poliittisten ongelmien seikkaperäinen käsittely tapahtuisi Genève'issä.

Joskin täällä esitettyihin mielipiteisiin jossain määrin vaikuttanee syrjäyttämisen aiheuttama kaiho ja ehkä kateuskin, niin on kuitenkin muistettava, että tšekäläiset kansainvälisestä politiikasta perilläolevat piirit toiselta puolen edustavat pitempiaikaista ja erittäin monipuolista kokemusta, toiselta puolen ovat jatkuvassa, jopa henkilökohtaisessakin kosketuksessa tärkeitten poliittisten vaikutuspiirien kanssa maailmanpolitiikan ratkaisujen päätekijöinä olevissa maissa.

Allaolevassa koetan lyhyesti selostaa niitä mielipiteitä, joita täällä arvovaltaiselta taholta olen kuullut esitettävän poliittisissa keskusteluissa tahtomatta silti seikkaperäisemmin puuttua yksityisseikkoihin, henkilöllisyyksiin tai kannanottoon.

Tavallisin kysymys, jonka kuulee esitettävän "asiantuntijoille" on, tuleeko piakkoin syttymään sota? Tällä kysymyksellä ei tietenkään tarkoiteta mitään paikallista voimienmittailua, vaan laajempaa, suurvaltojen välistä. Melkein poikkeuksetta kuuluu vastaus kysymykseen: "ei vielä (pariin) muutama vuoteen, mikäli eivät tällä hetkellä arvaamattomat tekijät pääsisi päinvastaisesti vaikuttamaan". On nimittäin tällöin myös tutkittava mitkä syyt voisivat sodan tällä haavaa aiheuttaa.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Nämä syyt ovat, kuten tunnettu, kahta lajia: ideologiset ja käytännöllis-taloudelliset. Muut mahdollisesti mainitut syyt voidaan tavallisesti aina johtaa johonkin näistä kahdesta pääluokasta.

Ideologisista syistä on viime aikoina ollut paljon puhetta, lähinnä sen pelon yhteydessä, että maailma jakaantuisi kahteen - tai mahdollisesti useampaankin - lähinnä yhteiskunnallisen järjestelmän periaatteitten takia toistaan vastustavaan ryhmään. - Lähinnä siis fascisti- ja kommunistidiktatuuriin sekä välilläolevaan kansanvaltaiseen. - Tosin on myönnettävä, että tällainen jako laajasti jo onkin toteutunut, mutta onko ainoastaan tämäntakia välttämättömästi odotettavissa sodan puhkeaminen, tuntuu verraten vähän uskottavalta. Pikemminkin voisi sanoa, että yllämainittukin yhteiskuntajärjestelmäperiaatteeseen perustuva jako johtaa juurensa käytännöllis-taloudellisista syistä tai ainakin palvelee niihin perustuvia pyyteitä ja pyrkimyksiä. Ideologisia syitä käytetään nyt, kuten aikaisemminkin, kiihoitusvälineinä aivan aineellista laatua olevien päämaalien saavuttamiseksi. Erotus menneisyyteen verrattuna on vain se, että näiden ideologisten syitten nimet ovat muuttuneet kehityksen ja olosuhteitten pakosta.

Käydäksemme siis itse asian ytimeen olisi tutkittava niitä käytännöllis-taloudellisia syitä, jotka nyt uhkaavat maailman rauhaa. Voimme tällöinkin jakaa maailman kahteen leiriin - lähinnä suurvalloista puheen ollen - nimittäin tyytyväisiin ja tyytymättömiin. Voimme myöskin huomata, että tyytymättömyys ajaa yhteen sitä potevat, joskaan tähän eivät suorastaan vaikuttaisi mitkään erikoiset yhteiset edut. Tarkastakaamme mitä maailmalla on pelättävissä näitten tyytymättömien, lähinnä Italian, Saksan, Japanin ja osaksi myöskin Puolan taholta.

Italia väittää olevansa tyytyväinen Etiopian valloituksen jälkeen. Se ei enää tarvitse lisäalueita. Sen on kuitenkin voitava käyttää hyväkseen uuden vallatun alueen mahdolliset rikkaudet sekä siirrettävä sinne osa liikaväestöstään. Edelliseen tarvitaan varoja, joita Italialla ei ole, jälkimmäisen tekee epäsuotuisa ilmasto hankalaksi. Tällä haavaa ei ole ulkomailla halua lainata italialaisille tarvittavia raha-

varoja, mutta tilanne voi kyllä muuttua, kunhan ensiksi poliittiset esteet - valloituksen tunnustamattomuus - on voitettu, sekä kun kansainvälinen pääoma alkaa hakeutua varmistetuille ja rauhoitetuille siirtoma-alueille. Ilmastoä sitävastoin ei suurestikaan voitane muuttaa, joten Etiopia Italian liikaväestön kaatopaikkana jäänee vähemmän merkitykselliseksi.

Tämänjohdosta italialaisvaara Välimerellä luultavasti tulee jatkumaan ja lähinnä saa Ranska tämän tuntea pohjoisafrikkalaisilla alueillaan. Englanti kiiruhti tekemään sopimuksensa Egyptin kanssa ja ajamaan viimeksin mainitun jäsenhokkuutta Kansainliittoon vahvistaakseen omaa rintamaansa Välimerellä.

Italian voimakas puuttuminen Espanjan sisällissotaan on ainoastaan rengas maan koko välimerenpolitiikan ketjussa. Kun ei voida valloittaa toisen kansan jo tiheästi asuttamia alueita, on niistä tehtävä uskollisia liittolaisia. Kuitenkaan ei ole uskottavissa, että Mussolini hinnalla millä hyvänsä päättäisi ajaa Espanjan sodan haluamaansa ratkaisuun. Jos puuttomattomuusrintama pysyy kyllin lujana, ei hän uskaltane käyttää väkivaltaa, koska tämä voisi johtaa Italian sisäistä rauhaa järkyttäviin uhrauksiin. Toiseksi olisi tästä varmasti seurauksena Etiopian valtaamisen tunnustamisen lykkäytyminen.

Voimme siis jonkinmoisella varmuudella sanoa, ettei Italian taholta uhkaa mikään sodanvaara lähivuosina, mutta myöhemmin kyllä, ellei sitä ennen mitään uutta asiain järjestelyä keksitä.

Saksa esittää edelleenkin siirtomaavaatimuksia liikaväestön siirtopaikoiksi ja lähinnä raaka-aineiden hankinnan helpottamiseksi. Kuitenkaan ei Saksaa ajanpitkään siirtomailla suurestikaan autettaisi, sillä liikaväestöään ei se kylliksi voisi lähettää epäterveellisiin siirtomaihin ja raaka-ainepulakin tulisi vain pieneltä osaltaan autetuksi. Saksa tarvitsee alueita lähempää ja kun niitä ei sodallakaan kannata valloittaa tiheästi asutusta Keski- ja Länsi-Euroopasta, eikä Pohjois-Eurooppakaan tarjoa sopivia alueita vaaratta vallattaviksi, niin on ne hankittava idästä. Tähän tähtää selvästi Saksan nykypolitiikka, siirtomaakysymystä käytetään silloin vain painostus- ja antibolsjevismia kiihoituskeinona.

Tässä on myönnettävä, että olosuhteet puhuvat Saksan

eduksi. Ensiksikin käsitetään Englannissa, että Saksan painostusuhka lännessä ja siirtomaavaatimukset heikkenevät samassa suhteessa kuin sen kädet idässä vapautetaan.

Samaten Englannissa käsitetään, että Japanin laajenemishalu Kaukaisessa Idässä ainakin väliaikaisesti suuntautuu pois päin brittiläisiltä alueilta, jos se pääsee painumaan mannermaalle Kiinaan ja lähinnä Neuvostoliiton alueille, mikä on mahdollista vain Neuvostoliiton tullessa ahdistetuksi samaan aikaan idässä kuin lännessäkin.

Ei kestäne kauan ennenkuin Puolan tilanne alkaa käydä tukalaksi liikaväestökysymyksen johdosta. Puolallekaan ei avaudu silloin muita mahdollisuuksia kuin Saksallekaan, siis tunkeutuminen itään päin. Tällä tapaa on odotettavissa, että olosuhteet vielä tulevat yhdistämään Saksan ja Puolan yhteisrintamaan, joka kohdistuu itää vastaan, ellei Puolassa sitä ennen tapahdu toiseen suuntaan johtavaa mullistusta.

Neuvostoliitossa tämä hyvin käsitetään ja sentakia viimemainittu maa koettaakin kaikin tavoin valmistautua vastaamaan tulevaan hyökkäykseen. Maiskyn äskettäinen puhe Lontoossa on tästä suoranaista todistuksena.

Sota Länsi-Euroopassa on ajateltavissa vain, jos joku länsieurooppalainen maa todellakin haluaa auttaa Neuvostoliittoa tai muita itäeurooppalaisen sodan jalkoihin joutuvia maita. Mitään sotaa Länsi-Euroopassa ei enää nykyoloissa voi ajatella muutoin kuin puhtaana painostuskeinona haluttujen etujen saavuttamiseksi muualla, mutta sellaiseen ei Saksa uskaltane oma-aloitteisesti ryhtyä. Tämänkin takia siirtynee sodanvaara Euroopassa tuonneemmaksi samalla kärjistyen, ellei mitään ratkaisua pulmalle löydetä.

Mitä olisi sitten tehtävä tuon tulevaisuudessa yhä uhkaavammaksi käyvän sodanvaaran välttämiseksi? Kansainliiton taloudellisissa piireissä puhutaan paljon siitä nykyään jo melkein utopistiselta tuntuvaasta ratkaisusta, että kansainvälinen kauppa ja pääomansiirrot olisi päästettävä irti nykyistä kahleistaan. Silloin voisivat tyytymättömät maat saada luottoa teollisuutensa kehittämiseksi, raaka-aineitten hankkimiseksi ja, jos valmiit teollisuustuotteet voidaan vapaasti myydä ulkomaille, niin voi liikaväestökin kukin kotimaassaan elinkeinoelämän vilkastuessa löytää toimeentulonsa. Teoreettisesti kat-

soen tämä ratkaisu tuntuu sängen järkevältä ja terveeltä. Siihenhän olisi kaikin mokomin pyrittäväkin. Mutta mitenkä tähän ratkaisuun käytännöllisesti päästäisiin, on toistaiseksi avoin kysymys. Onhan selvää, että kansainvälisen kaupan vapauttaminen nykyisistä kahleistaan merkitsisi useitten sellaisten elinkeinohaarojen tappamista, joita lähinnä sodanjälkeisinä vuosina on eri maissa luotu pulan voittamiseksi, sodanvaaraa silmälläpitäen y.m. tällaisista syistä ja jotka ovat voineet pysyä elinvoimaisina erikoisten avustus- ja suojeletoimenpiteitten varassa. - Tähän alaan kuuluu myöskin tavallaan korviketeollisuus.

Mutta voidakseen kuluttaa kaiken sen ylituotannon, joka johtuisi Japanin, Saksan, Puolan ja Italian teollisuuksien suosimisesta näitten maitten tyydyttämiseksi, tulisi muun maailman varmasti haudata lukuisia terveitäkin elinkeinohaarojaan.

Tässä on siis sängen pulmallinen kysymys edessä, eikä sellaista jalomielisyyttä vielä liene odotettavissa, että joku maa päättää tappaa omat tuotantohaaransa naapurin vaikeuksien voittamiseksi. Eihän Amerikkakaan tehnyt mitään auttaakseen Eurooppaa sille maksamaan takaisin sotavelkansa. Päinvastoin se vain ajatteli oman vientikauppansa ja -teollisuutensa etuja. Puhumattakaan varmuudesta aina saada luottoa, milloin sen antaminen ei ole kielletty. Viimeaikaiset ikävät kokemuksethan kehoittavat varovaisuuteen.

Kansainliitto voi vielä joutua perin pulmallisen kysymyksen eteen. Saadaksean Italian takaisin toimipiiriinsä, on sen tunnustettava Etiopiaa ja Liiton Peruskirjaa vastaan tehdyn rikoksen täytäntöönpano ja annettava tämä anteeksi syylliselle. Saadaksean sitten vielä Saksankin liittymään jäsenekseen olisi Liiton jo edeltäpäin otettava lukuun mahdollisuus, että Saksa ja Japani - ehkä vielä Puolakin - hyökkäävät jäsenmaan, Neuvostoliiton kimppuun, ilman että Liitto silti voisi tulla hyökkäyksen uhrin avuksi.

Olisi siis jo edeltäkäsinn annettava realistis-itsekäitteen etujen määrätä Liiton vastaisesta politiikasta milloin Peruskirjaa tulkitaan.

Englannilla on nyt ratkaisovalta käsissään. Jos se taipuu Berliinin-Rooman akselin suuntaan, niin tullee Ranskan-

kin vastustava asema tukalaksi. Jos Englanti sitävastoin pitää kiinni nykyisestä politiikastaan koettaen sovittaa eri poliittisten suuntausten välillä, niin jatkuu nykyinen interregnum ja levoton tilanne Länsi-Euroopassa siitä johtuvine varusteluvimmoineen ja kaupallisine vaikeuksineen. Yritykset yhdistää lännen ja idän rauha toisistaan riippuviksi tuntuvat tällä hetkellä aiheuttavan enemmän nurjan- kuin hyvänpuolisia seurauksia.

Tämä synkkä kuvaus olisi tietenkin lopetettava jollain lohdutusta ja toivoa lupaavalla loppulauseella, joka esilletoisi asiain ainakin väliaikaisen rauhallisen ratkaisun mahdollisuuksia, mutta käytännöllisesti katsoen pätevältä tuntuva sellaista aihetta olen täällä toistaiseksi turhaan hakenut.

V.a. asiainhoitaja:

P. Ujanta

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 8.

v.a. Asiamiehiksi Hjelt

7/4 1937

Genève'i

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 356.

Genève'i SSA 7 P: NÄ huhti KUUTA 19 37.

VIITTAUS: _____ N

P: NÄ _____ KUUTA 19 P: TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAMINISTERIÖ		
No 9/291 Pal. 1937.		
12/4-37	3	Liit.
5	031	
CLASSO	ASIA	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 8.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 8, jonka otsakkeena on Ylimääräinen Yleiskokous toukokuussa 1937.

V.a. asiainhoitaja:

K. Nyström

Genève'i

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Genève'i:ssä 7 p:nä huhti kuuta 1937.

Asia: Ylimääräinen Yleiskokous
toukokuussa 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
124-37	9 29, Sal. 1937.
5	C 81

Olin eilen tilaisuudessa pitempään keskusteluun Kansainliiton alipääsihteerin, Mr. Walters'in kanssa, jolloin lähinnä puhuimme Liiton ensi toukokuun lopulla kokoontuvan Yleiskokouksen ohjelmasta.

Mr. Walters'in mukaan, mikäli hän tällä haavaa voi asiota arvostella, tulisi Yleiskokous käsittelemään vain kysymystä Egyptin ottamisesta Liiton jäseneksi sekä yhdessä samaan aikaan koolla olevan Neuvoston kanssa valitsemaan uuden jäsenen Pysyväiseen Kansainväliseen Tuomioistuimeen belgialaisen parooni Rolin-Jaequemyns -vainajan tilalle. Egyptin Liiton jäseneksi hyväksymisen tietenkin järjestynee vaivatta, koska nykyään useimmat Liiton jäsenmaat jo ovat ilmoittaneet kannattavansa Egyptin pyyntöä tulla otetuksi Liiton jäseneksi.

Mitä tulee Pysyvän Kansainvälisen Tuomioistuimen jäsenpaikan täyttämiseen, niin ei vielä ole virallisesti tehty päätöstä tämän kysymyksen ottamisesta Yleiskokouksen päiväjärjestykseen, mutta tämä tapahtunee aivan lähipäivinä, kun kaikkien Neuvoston jäsenten suostumukset ovat ilmoitetut pääsihteerille. Tosin näyttää siltä kuin olisi belgialaisella ehdokkaalla, De Visscher'illä suurimmat mahdollisuudet tulla valituksi, häntä kun kannattavat 25 maan kansalliset ryhmät, mutta toiselta puolen on muistettava, että vaalit koskevat vain sitä väliaikaa, joka on jäljellä v. 1939 yleisvaaleihin. Tämäntä ei ole odotettavissa yhtä suurta mielenkiintoa asiaan eri ehdokkaita kannattavien maitten taholta kuin jos olisi kysymyksessä pitempää aikaa tarkoittavan jäsenpaikan täyttäminen. - Itsessään ei tämä

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lausunto sano paljoakaan. Mr. Walters tiesi Suomella olevan omia etuja ajettavanaan tulevassa jäsenvaalissa, joten hän mieluiten esitti asian ylläselostamalla tavalla, joka itsessään ei lupaa mitään, mutta ei myöskään kehoita näitten etujen valvomiseen luopumiseen.

Huomattavampi oli Mr. Walters'in minulle ilmoittama mielipide Etiopian valtaamisen tunnustamiskysymyksestä. Hän sanoi ensiksikin, että Negus yhä vielä näkyy haluavan - hänelle annetuista päinvastaisista neuvoista huolimatta - lähettää valtuuskunnan ylimääräiseen Yleiskokoukseen. Tämä johtuu lähinnä Egyptin ja Etiopian sekä ennen kaikkea kummankin maan koptilaisen kirkkokunnan läheisistä suhteista. Negus haluaa olla mukana kun Egypti otetaan Liiton jäseneksi. Mussolini, joka on käyttänyt sekaantumistaan Espanjan sotaan m.m. jonkunmoisena painostuskeinona Ranskaan ja Englantiin voidakseen siitä luopumisellaan saada vastapalvelukseksi näitten maitten tunnustamiset Etiopian valtaamiselle, näyttää menneen vähän liian pitkälle. Tosin ei kukaan ole uskonut, että Espanjasta voitaisiin saada poistetuksi kaikki enemmän tai vähemmän "vapaaehtoiset" niin puolelta kuin toiseltakaan, mutta oli kuitenkin toivottu, että uuden valvontajärjestelmän astuttua voimaan sotatarpeitten ja uusien "vapaaehtoisten" lähettäminen Espanjaan lakkaisi.

Nyt on asianlaita kuitenkin sellainen, että - vaikka olisi kysymys vain viidestäkinkymmenestä tuhannesta - italialaisia joukkoja on nykyään Espanjassa liian paljon, jotta Italia voisi jättää heidät oman onnensa nojaan. Siinä on siis vaara. Voi olla, että Mussolini itsepintaisesti koettaa tavalla tai toisella edelleenkin miehin tai ase-in avustaa joukkojaan Espanjassa. Tämä tulee silloin ärsyttämään Ranskaa ja Englantia (sekä Neuvostoliittoa) siinä määrässä, etteivät nämä ehkä Yleiskokouksessa edes suostu Etiopian hallituksen olemattaolon de facto'kaan tunnustamiseen. Voitaisiin esim. väittää, ettei Italiakaan vielä todistettavasti ole herrana maassa. Kysymyksen ratkaisu näinollen siirtyisi ensi syyskuuhun.

Mr. Walters'in arvelut kävivät niinkin pitkälle, että, kysyessäni häneltä tulisiko Neuvosto Espanjan kysymyksen takia

koollekutsuttavaksi ennen 24 päivää toukokuuta, hän sanoi "siihen on vielä niin pitkä aika, etten ollenkaan ihmettelisi, (I would not be surprised) jos sitä ennen olisi pidettävä ylimääräinen Neuvoston kokous". - Täällä ollaan taiputtu siihen uskoon, että Espanjan hallituksen joukkojen voitto Guadalajaran rintamalla, mikäli sitä ei seuraisi vastaisku, olisi aiheuttanut Espanjan hallituksen luopumisen halustaan vaatia Neuvoston koollekutsumista. Onhan hallituksen puoli muuten viime aikoina taas saanut etenkin Venäjältä niin paljon sotatarpeita, että se voi tulla toimeen italialais-saksalaisia aseita vastaan taistellessaan. - Mr. Walterskin lisäsi, että tietysti paljon tulee riippumaan sodan kehityksestä Espanjassa.

Joka tapauksessa osoittaa ylläoleva, että on olemassa mahdollisuuksia kovan kovaa vastaan panemiselle Englannin ja Ranskan taholta Italian suhteen. Joskaan ei suorastaan pelätä mitään sotilaallista selkkausta, niin voi asiain kehitys kuitenkin johtaa siihen, että Italiaa rangaistaan - tai ainakin vuorostaan koetetaan painostaa - Etiopian valtaamisen tunnustamiskysymyksen ratkaisun lykkäämisellä. Samaan suuntaan oli Mr. Walters muuten eilen illalla puhunut ministeri Erich'illekin.

V.a. asiainhoitaja:

P. Nyers

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 9

v.a. Asiamiehiksi Hjell

17/4 1937

ULKOASIAINMINISTERIÖN

10/291 Sal. 27.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 415.

Genève'i SSA 17 P.NÄ huhti KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

21/4 - 37
5 C31

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 9.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 9, jonka otsakkeena on Kansainvälisestä tilanteesta.

V.a. asiainhoitaja:

P. Rydén

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

ULKOASIAININ Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Genève'i ssa 17 p:nä huhti kuuta 1937.

10/29/37
21/4-37
5 C30

Asia:

Kansainvälisestä tilanteesta.

On myönnettävä, että kansainvälinen tilanne, joka vielä pari viikkoa sitten näytti synkältä - uhkaava ei olisi oikea nimitys, vaikka sitäkin laajasti on lehdistössä käytetty - on nyt jossain määrin valjennut. Tosin voi tämä parannus olla ohimenevää laatua, sillä mitään takeita maailman poliittisista ja etenkin taloudellisista umpikujista pääsemiselle ei ole ilmennyt. Toistaiseksi saadaan tyytyä ehdotuksiin ja yrityksiin, joitten toteuttamismahdollisuuksista on parasta olla tällä haavaa mitään sanomatta, koska se vain johtaisi spekulatioon.

Täällä Genève'issä ovat viime päivien tapahtumat herättäneet sekä paheksumista että tyydytystä. Englannin hallituksen ilmoitusta, ettei se voi turvata brittiläisten laivojen kulkua Espanjan aluevesillä (Bilbaon edustalla) on tulkittu sangen eri lailla. Muutamat väittävät sen olevan selvänä merkkiä Englannin hallituksen halusta peitetystä muodossa antaa tukea kapinallisille. - Onhan tunnettua, että Englannin hallituksen suhtautuminen periaatteessa Espanjan kansallissotaan on toisenlainen kuin Ranskan vasemmistohallituksen. Englannillahan ei olisi mitään sitä vastaan, että kapinalliset voittaisivat. Pääasia Englannille on, etteivät italialaiset tällaisen voiton kautta pääsisi laajentamaan vaikutusvaltaansa Välimeren maissa. Tässä on juuri koko ongelman ydin, mikäli se koskee Englantia. Toiseksi Englanti tietysti koettaa estää sodan leviämistä Espanjan ulkopuolelle. - Mielestäni tuntuu kuitenkin väite Englannin tällä tapaa antamasta tuesta kapinallisille liioitellulta, sillä kauppalaivojen väkivaltainen vieminen saarrettuihin satamiin olisi voinut aiheut-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

taa arvaamattomia seurauksia ja vastatoimenpiteitä ei ainoastaan kapinallisten, vaan ennenkaikkea Italian taholta. Tätä tietenkkin Englannin hallitus halusi välttää. Toinen asia on sitten tuottaako Englannin hallituksen julistus mitään arvonannon paranemista tälle voimakkaalle merivallalle.

Edellisessä raportissani N° 8 kerroin siitä mitenkä Italiaa painostettiin hellittämään otteitaan Espanjassa sillä, että uhattiin siirtää Etiopian valtaamisen tunnustamiskysymyksen ratkaisu tuonemmaksi. Nyt on kyllä huomattu, että Italia on osoittautunut viime aikoina myöntyväisemmäksi sekä mitä tulee valvontajärjestelmän täytäntöönpanoon lähipäivinä kuin vapaaehtoisuuskysymykseen. Jälkimmäisessä suhteessa on kuitenkin vielä mahdotonta sanoa tarkoittaako se mitään todellisia myönnytyksiä, niin epämääräisiltä tuntuvat toistaiseksi vapaaehtoisten Espanjasta poistamisen mahdollisuudet. Mutta on myönnettävä, ettei Italia viime viikkoina ole antanut mitään todistettua aihetta väitteisiin puuttumattomuuden uusista loukkauksista. Tähän ovat tietenkin voineet vaikuttaa hyvin monet erilaiset tekijät, mutta ehkä yllämainitsemallani painostuksellakin on ollut tässä osansa.

Täällä kysytään nyt, onko Italian kannanmuutos otettava vakavalta kannalta. Voisihan Italia esim. koettaa pysyä kuuli-aisena puuttumattomuudelle siksi kunnes Etiopian asia on tullut sille edulliseen suuntaan ratkaistuksi, jonka jälkeen se taas voisi ruveta muistamaan etujaan Espanjassa. Tällöin olisi siis muita maita loistavasti vedetty nenästä.

Joka tapauksessa näyttävät Etiopian kysymyksen ratkaisumahdollisuudet nyt valoisaammilla kuin pari viikkoa sitten. Sihteeristöissä pidetään melkein varmana, että Etiopian mahdollisesti tänne ylimääräiseen Yleiskokoukseen lähettämän valtuuskunnan valtakirjat tullaan hylkäämään. Negusta painostetaan uudelleen olemaan lähettämättä tänne valtuuskuntaa, jotta asia täten monimutkaistuisi.

Muuten on huomattava, että italialaisvastaiset lehtimiespiirit varmuuden varalta koettavat toimeenpanna laajan "kampanjan" kaikkia yrityksiä vastaan tunnustaa - de facto - Etiopian valtaaminen. Niinpä eräs tšekäläinen lehtimies pari päivää sitten äärettömän hermostuneena kertoi minulle kuulleensa eräältä ystävältään, että Sihteeristöissä olisi pidetty kokous, jos-

sa tiedonanto-osaston johtaja, M. Pelt, olisi ilmoittanut pääsihteeri Avenolin ajavan kysin hampain tunnustamisasiaa. Yleiskokous tulisi pitämään vain salaisia istuntoja, joihin lehtimiehet eivät pääsisi. Etiopialaisia koetettaisiin estää pääsemästä Sveitsiin ja hotelleja painostettaisiin olemaan antamatta heille huoneita. Lehtimies sanoi heti aikovansa kirjoittaa näistä asioista edustamilleen lehdille, koska olisi välttämättä tehdä ne tunnetuiksi jo edeltäkäs. Pyysin häntä odottamaan hiukan ja olin tunnin kuluttua tilaisuudessa peruuttamaan useimmat hänen väitteistään. Yleiskokous tulee tosin kokoontumaan Neuvoston salissa Sihteeristössä, jossa tilanahtaus aiheuttaa lehdistön edustajain lukumäärän rajoittamisvälttämättömyyden, mutta ei millään tavalla poissulkemista.

Seurauksena olikin, että puheenalainen lehtimies, joka ei halunnut ottaa selityksiäni vakavalta kannalta ja joka edelleenkin tutisi vihasta, suostui lähettämään lehdilleen (eräälle suomalaisellekin) aika lailla "miedonnetun" kirjoituksen. Minun oli hänelle kuitenkin suoraan sanottava, että, jos hän arvovaltaiselle suomalaiselle lehdelle kirjoittaa perättömyyksiä Liiton ja sen Sihteeristön toiminnasta, niin on vaara käsillä, että lehti ei enää vastaisuudessa huolisi hänen palveluksistaan.

V.a. asiainhoitaja:

P. Järvi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevessä olevan tahetyttö raportti n:o 10

v. a. Asiainhoidaja Hjell

22/4 1937

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 435.

Genève'i SSA 22 P:NÄ huhti KUUTA 1937.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: D. U. M. _____ 19 _____

ULKOASIAMMINISTEERI		
No 11/291 Pal. B. 1137.		
26/4-37	50	LII
RYHMÄ	U. M. M.	ASIA
5	C31	

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 10.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 10, jonka otsakkeena on Pääministeri van Zeelandille uskottu tehtävä.

V.a. asiainhoitaja:

P. Nyström

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 10.

Genève ssa 22 p:nä huhti kuuta 19 37.

Asia: Pääministeri van
Zeelandille uskottu tehtävä.

ULKOASIAINMINISTERIÖN.		
No 11/291 Sel. B. 1937.		
26/4-37	5	LIT
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	C31	

Allekirjoittaneella oli tänään Kansainliiton Sihteeristön taloudellisen osaston belgialaisen jäsenen, M. Smets'in kanssa pitempi keskustelu, jonka aiheena oli pääministeri van Zeeland'ille uskottu tehtävä.

Alotin keskustelumme kysymällä millä tavalla M. Smets luuli tämän tehtävän tulevan suoritetuksi sekä mitä mahdollisuuksia sillä oli johtaa käytännöllisiin tuloksiin.

M. Smets ensin huomautti, että taloudellisen maailmankonferenssin koollekutsuminen vielä oli jumalien käsissä. Tarkoituksena oli nyt eri maissa tutkia ja ottaa selville mitä voitaisiin tehdä ja mitkä todelliset parannukset olivat tarpeen. Olisi näitten tutkimusten perusteella laadittava ohjelmasuunnitelma, joka olisi kyllin houkuttelevaa laatua kaikille (tärkeimmille) maille osallistua sen käsittelyyn. Saksa ja myöskin Italia ovat siksi tärkeitä tekijöitä maailman taloudessa, että ilman niitten myötävaikutusta ei pitkälle päästäisi.

Oli tällöin tutkittava mitä myönnytyksiä eri maat voisivat tehdä yhteisen hyvän takia. Brittiläisen maailmanvaltakunnan tulisi esim. ainakin jossain määrin luopua Ottawan politiikan määräämästä sisäisestä suosimisjärjestelmästä. Samaten tulisi siirtomaavaltujen, lähinnä Ranskan ja Englannin, luopua siitä preferenssipolitiikasta, jota noudatetaan vastavuoroisesti emämaan ja siirtomaitten välillä. Lopuksi olisi ainakin osa nykyisestä Saksan velkataakasta pyyhittävä.

Valuutat oli mahdollisimmassa määrässä stabilisoitava ja rahallisesti heikoille maille tällöin annettava tarpeellista

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

finanssitukea. Silloin nämä maat toivottavasti olisivat valmiit luopumaan autarkkisista pyrkimyksistään etenkin, jos tulleja alen- tamalla ja kiintiöitä laajentamalla sekä lopuksi poistamalla niille tehtäisiin mahdolliseksi ulkomailla myydä teollisuustuot- teitaan.

Siirtomailla ei tosin ollut raaka-aineitten tuottajina läheskään sitä merkitystä, jota niille tahdottiin antaa. Enim- mät raaka-aineet tuotetaan kyllä itsenäisissä maissa. Tyytymät- tömien maitten tuli siis luopua siirtomaavaatimuksistaan, mutta niille oli taattava mahdollisuus voida yhtä edullisesti kuin muutkin hankkia teollisuutensa tarvitsemat raaka-aineet.

Lopuksi oli aivan välttämätöntä, että eri maitten sisäi- sestäkin lujuudesta vakuututtaisiin. Esim. Ranska on nykyään ikä- vänä esimerkkinä siitä mitenkä luottamuksen horjahtelut maan tu- levaisuuteen nähden aiheuttavat pääoman maastavientiä ja maahan- tuontia. Kunkin maan olisi siis huolehdittava siitä, että sen tulevaisuuteen luotetaan ja, ettei, kuten M. Smets sanoi: "jonkun valtiomiehen puhe aiheuta pääomien äkkinäisiä liikehtimisiä".

Tällä pohjalla, joka itse asiassa on Sihteeristön talou- dellisen osaston johtajan, M. Stoppanin vanha keppihevonen ja jota myöskin M. Smets lämpimästi kannattaa, on nyt van Zee- landin ja M. Frèren tutkimukset suoritettava. Koko maailma toi- voo nykyisestä umpikujasta pääsyä rauhallisempia ja vapaampia oloja kohden, niin että oikeastaan ei ole kysymys hyvän tahdon puutteesta. On vain kysymys itsekkyyden hetkellisten etujen uh- raamisesta vastaisen hyvityksen alttarille. Tutkimalla eri mais- sa mitä myönnytyksiä voidaan saavuttaa ja mitä välttämättömiä tarpeita olisi tyydytettävä, voidaan ehkä luoda ohjelma tule- valle konferenssille. Konferenssin menestykselle on siis hankit- tava takeita ennenkuin se kutsutaan koolle. Sitäpaitsi olisi parasta konferenssissa ensin sopia väliaikaisesta muutaman vuoden järjestelmästä, jota sitten tarpeen tullen aina voitaisiin muut- ta - toivottavasti parantaa ja tehostaa.

On siis mielenkiintoista todeta, että yllämainitsemani ohjelmajohja, jossa ei itse asiassa ole järinkään paljon uutta, selvästi osoittaa taipumusta tyytymättömien maitten aseman paran- tamiseen onnellisempien myöntämien uhrauksien kustannuksella. Sih- teeristöä ei siis ainakaan tässä yhteydessä voi syyttää puo-

lueellisuudesta, mahdollisesti sensijaan kyllä liiallisesta optimismista.

Kysyin M. Smetsiltä luuliko hän todellakin, että maailma pystyisi kuluttamaan kaikki ne tuotteet, jotka tyytymättömien maitten jaloilleen pantu ja laajennettu teollisuus tulisi heittämään maailmanmarkkinoille. Joka tapauksessa merkitsisi tämä laajojen teollisuuksien tappamista maissa, jotka lähinnä sodan jälkeen ja moninaisista eri syistä olivat luoneet itselleen enemmän tai vähemmän suojelua nauttavia elinkeinohäaroja. M. Smets myönsi, että esittämäni pelko oli oikeutettu ja että moni tuollaiden teollisuudenhaara joutuisikin perikatoon, mutta tämä oli välttämättömyys ja sen seurauksia voitaisiin lieventää suomalla uhreille kylliksi aikaa suuntautua toisaalle ja tervempää toimintaa kohden. - Belgiakin oli v. 1935 tehnyt sopimuksen Yhdysvaltain kanssa, joka tappoi belgialaisen autoteollisuuden (tullialennusten takia), mutta joka samalla antoi Belgian muulle teollisuudelle laajempia toimintamahdollisuuksia. Nyt olivat amerikkalaiset (Ford) perustaneet tehtaita Belgiaan ja täten tarjoutui uusia työmahdollisuuksia, sillä entiset auto-tehtaat valmistivat jo muita tuotteita. Olisi siis sovittava eri maitten kilpailevien teollisuuksien vastaavasta uhraamisesta ja suosimisesta tarkoituksena verkalleen lähetä - joskaan ehkä ei saavuttaa - vanhaa utopistista päämäärää, jonka mukaisesti täydellisen vapauden vallitessa kukin elinkeino hakeutuu sille luonnostaan edullisimmalle paikalle.

Lopuksi kysyin oliko ollenkaan kiinnitetty huomiota siihen seikkaan, että Venäjä, joka ennen sotaa pääasiallisesti tuotti raaka-aineita (ja viljaa), nyt alkoi yhä enemmän teollistua. Tosin ei Venäjän teollisuuden vieni vielä ollut mainittava ja perustamistöihin tarvittiin paljon ulkomaista koneistoa y.m.s. Teollisuustuotteitten laatukin oli ehkä vielä kyseenalainen. Mutta, ellei tuontia Venäjältä tarvitsisikaan vielä pelätä, niin voisi kuitenkin sinne viennin tyrehtyminen vaikuttaa haitallisesti maailmantalouden uudelleenjärjestelyn suunnitelman toteuttamiseen. - Mainitsin esimerkkinä paperiteollisuutemme kohtalon. - Mr. Smets myönsi, että Venäjän kysymys oli vielä täysin "terra incognita". Venäjän ulkomaankaupan vastainen kehitys oli vaikeasti arvioitavissa. Se voi kyllä aiheuttaa vaikeuksia tulevaisuudessa, mutta niitten käsittelyminen on asia, jo-

ka ei onneksi vielä ole pohdittavana.

V.a. asiainhoitaja:

P. Ojenta

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Geneven läänin olevan lähetystön raportti n:o 11.

v. a. Asiantuntija Hjelt

4/5 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

12/29/1937

7/5.37

3

ULASIO

ASIA

5 C31

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 476.

Genève'i SSA 4 P:NÄ touko KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 11.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 11, jonka otsakkeena on "Etiopian kysymys".

v.a.Asiainhoitaja:

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Genève'issa 4 p:nä touko kuuta 1937.

Asia: Etiopian kysymys.

12/291 Val. 1937.

7/5-37

5 C31

Käydessäni tänään muissa asioissa Kansainliiton pääsihteerin, M. Avenolin puheilla koskettelin myöskin kysymystä Etiopian valtaamisen toteamisesta ensi Yleiskokouksen aikana.

M. Avenol sanoi hra Sandlerin äskettäin neuvotelleen näistä asioista sekä Lontoossa että Pariisissa, ja oli M. Avenol sitä mieltä, että hra Sandlerkin toivoi kysymyksen nopeata ratkaisua. Ilmoitin kuullesseni, että Englannin hallituskin halusi asian ratkaisua ylimääräisen Yleiskokouksen yhteydessä, johon M. Avenol vastasi kuullessansa samaa. Kun mainitsin olevani tuoreimmista tiedoista Ranskan suhtautumisesta asiaan, sanoi M. Avenol Ranskan kannan tulevan olemaan saman kuin Englanninkin. Loppuhuomautuksena M. Avenol lisäsi, että kysymystä ei enää tulisi lykätä, koska tositahtumia ei sillä voitu muuttaa. Mutta tietenkin Espanjan tapahtumat vielä voisivat ehkä vaikuttaa asiain kulkuun. -

Tuntuu siis siltä kuin tulisi Etiopian oman hallituksen olemattaolo tavalla tai toisella todetuksi ylimääräisen Yleiskokouksen aikana. - Mitenkä menetellään, ellei Negus lähetäkään valtuuskuntaa siksi Genève'iin, on tietenkin vielä avoin kysymys. - Tuntuu siltä kuin riippuisi kaikki nyttemmin vain siitä, noudattaako Italia lähiaikoina lojaalisesti puuttumattomuussitoumuksiaan Espanjan sodan suhteen.

v.a. Asiainhoitaja:

P. Cajander

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 12.

v.a. Asiamiehittäjä Hjelt

9/5 1937

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 496.

Genève'i SSA 9 P.NÄ touko KUUTA 19 37.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 11/291 Pal. 1937		
12/5-37	18	111
TYÖNÄ	LAATU	ASIA
5	(31)	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 12.

Oheisena lähetän kunnioittavasti Ministeriölle raporttini n:o 12, jonka otsakkeena on Poliittisen tilanteen kärjistyminen.

V.a. asiantuntija: *P. Nijer*

1 kpl. lähetetty Herra Ulkoasiainministerille Lontoseen.

Genève'i

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Genève'i ssa 9 p:nä touko kuuta 19 37.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
13/291 Sal. 1937	
13/5-07	LIIK.
	ASIA
5 C31	

Asia: Poliittisen tilanteen
kärjistyminen.

Viime viikon tapahtumat antavat selvän kuvan siitä ärtyisyydestä, joka nykyään vallitsee eri tahoilla Eurooppaa. Täällä Genève'issä toivottiin jo, että poliittinen kansainvälinen ilmakehä suurin piirtein jäisi nykyiselleen - tosin epävakaana, mutta kuitenkin suuremmitta ukonilmoitta - ainakin kuluvaan kuun loppuun asti. Kansallisten hyökkäys baskilaisella rintamalla on nyt aiheuttanut äkillisen kaikkien ennustajien kortteja sekoittavan pyörremyrskyn.

Tapahtumat Italiassa ja Kaakkois-Euroopassa, jossa viime aikainen diplomaattinen liikehtely on pannut tavallista enemmän muurahaisia länsivaltojen valtiomiesten päihin, olivat hetkeksi suunnanneet Euroopan pääsiallisen mielenkiinnon Espanjasta itään päin ja Berliinin-Rooman akselin levottomuutta ja kateutta heittävä "pyöräminen" olisi ehkä voinut edistää Länsi-Euroopan asioitten järjestämiseen ja rauhoittamiseen tarkoittavia pyrkimyksiä.

Tarvittiin vain pari kolme verrattain toisarvoista edeltäkäs in arvaamatonta tekijää, jotta myrsky syntyisi. Ensimmäinen oli englantilaisten muonalaivojen suojaaminen aluevesirajalle asti Bilbaon edustalla. Epäilemättä kaikkein tärkein tekijä, joskaan ei siksi avoimesti myönnetty. Helpommin julkisuudessa arvosteltava ja ehkä syylläkin tuomittava seikka oli lähinnä englantilaisen lehdistön ja erinäisten tunnettujen henkilöiden julkisuuteen tullut hyökkäys myöskin Saksaa vastaan Guernican pommituksen johdosta, koska tämä pommitus oli suoritettu salaisilla lentokoneilla ja pommeilla. Englannin taholta tehtiin

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

epäilemättä taktillinen virhe, kun nyt itsessään kylläkin tuomitavan pommituksen johdosta hyökättiin kansallisten lisäksi Saksaan vastaan. Yhtä hyvinhän voitaisiin vaatia niitä maita edesvastuuseen, jotka ovat hallituksen puoluelaisille tuoneet petroolia, jolla viattomien ihmisten talot sytytetään, taikka kiväärejä, joilla syyttömiä uhreja teloitetaan. Eihän mikään todista, että saksalaiset lentokoneet juuri ennen Guernican pommitusta olisi ja juuri sitä varten tuotu maahan. Niitten käytöstä lienevät lähinnä kansalliset edesvastuussa, joskin ne olisivat ulkomaalaisten "vapaaehtoisten" osaksi miehittämätkin. Saksan moraalinen edesvastuu nyt tapahtuneessa tihutyössä ei täten ole sen suurempi kuin usean muunkaan Euroopan vallan koko tämän sodan aikana tapahtuneissa hävityksissä.

Italian eilinen lehtimiestensä takaisinkutsuminen Englannista sekä englantilaisten lehtien (paitsi fascisteille suopeamielisten) maahantulokielto Italiaan johtuu tietenkin osaksi solidarisuuden osoittamishalusta Saksaan kohtaan, mutta ehkä vielä enemmän eräästä toisesta seikasta, josta englantilaisia ei tosin voitane pitää edesvastuullisina. Kuten tunnettua, on italialaisia aina pidetty huonoina satureina. Heidän äskettäinen tappionsa Guadalajaran rintamalla herätti sekä levottomuutta että paha verta Italiassa. Todettiin, kuten italialaiselta taholta olen kuullut, ettei fascistinen kasvatus ollut vielä pystynyt Italian nuorisoa muuttamaan entistä urheammaksi ja sotakelpoisemmaksi. - Oli tämän seikan laita mikä hyvänsä, niin koski puhdas viittaus tähän fascistisen politiikan ja ajattelutavan erääseen kaikkein arimmista kohdista. - Nyt kertoivat englantilaiset lehdet äskettäin, että italialaiset "mustamuolijoukot" olivat kärsineet tappioita Bermeon satamakaupungin (Biscayan lahden rannalla) luona ja "kaunistivat" eräät kirjeenvaihtajat kirjoituksiaan kertomuksilla italialaisten hieman "niin ja näin" olevasta taistelukunnosta. Vaikutus oli näköjään liian voimakas italialaisille hermoille, sillä Italiassa ei tietenkään sallita, että luottamus oman maan sotilaitten kuntoon järkkyisi. - Onhan muuten myönnettävä, että eräitten englantilaisten lehtien, kuten esim. Daily Heraldin kirjoitukset Mussolinia vastaan ja hänen vuosia sitten Espanjassa muka valmistamistaan salahankkeista ovat olleet omiaan ärsyttämään Italian diktaattoria.

Demonstratiivisemmän luonteen saa Italian Englantiin koh-

distuva toimenpide tietenkin sentakia, että siihen ryhdyttiin juuri kruunajaisten alla. Että italialaiset lehdet käyttävät tapah- tumaa hyväkseen uudelleen moittiakseen Englantia siitä, että Negus tulee olemaan edustettuna kruunajaisissa, on vain käsitettävä tunteenpurkaukseksi.

Kuinka kauan tätä myrskyä kestää, on tietenkin vaikea sanoa. Olemme tottuneet verraten nopeisiin "ilmanvaihteluihin". Englannissahan tunnutaan suhtautuvan koko asiaan varsin kylmästi. Mutta seurauksena voi ehkä kyllä olla Etiopian valtaamiskysymyksen ratkaisun lykkääminen. Tällöin olisi siis Italia tehnyt tyhmyyden antaessaan vapaan englantilaisen lehdistön kirjoituksille liian laajan merkityksen. Etiopian kysymys olisi muuten ollut ja ehkä vielä onkin täällä helposti järjestettävissä siinäkin tapauksessa, ettei Negus lähettäisikään tänne valtuuskuntaa ylimääräiseen Yleiskokoukseen. Jos nimittäin Italia silloin lähettäisi edustajansa tänne, varustettuina Italian kuninkaan ja Etiopian keisarin nimissä annetuin valtakirjoin, niin voitaisiin nämä valtakirjat sopivalla tavalla kokoonpannussa tarkastuskomissiossa hyväksyä muitten mukana.

Tuskin minkään maan edustaja haluaisi täysistunnossa nousta vastustamaan komission raportin hyväksymistä. (Raporttissahan muuten tavallisesti sanotaan vain, että niin ja niin monen maan edustajat ovat valtion päämiesten, niin ja niin monen ulkoasiain ministerien j.n.e. valtuuttamat.) Tällöin siis haluttaisiin evätä italialaisten valtakirjat, juuri kun kynsin hampain on koetettu saada Italia uudelleen osallistumaan Kansainliiton töihin.

Ainoana mahdollisena avoimena vastustajana voitaisiin ajatella Neuvostoliittoa, jonka esiintymiseen sittemmin ehkä pari muuta maata yhtyisi, kun taasen Englanti luultavasti tekisi kaikkensa tällaisen vastustuksen estämiseksi. Enemmistö kyllä antaisi hyväksymisensä raportille.

Yllämainitunlainen "tunnustaminen" olisi muuten merkitykseltään kauaskantoisempi kuin etiopialaisten valtakirjain hylkääminen. Edellinen nimittäin merkitsisi uuden Etiopian keisarin ole-massaolon ainakin toteamista - ihan henkilöä myöten, kun jälkimmäinen vain toteaisi, ettei entinen keisari enää ole vallassa, silti ilmaisematta mitään kantaa tai tunnustamista uuden

vallanhaltijan suhteen - Tämä tietysti sitten tapahtuisi vasta asian seuraavassa vaiheessa.

V.a. asiainhoitaja:

P. Ojeda

J.K. 10.5.37.

Tapasin tänään Latvian tšekäläisen ministerin, joka sanoi kuulleen, että Italia ehkä päättäisi asettua Kansainliiton suhteen aivan passiiviselle kannalle, t.s. olla pyrkimättä sen kautta tai välityksellä saavuttamaan haluamansa tunnustamisen Etiopian valtaamiselle. Italia siis jäisi odottamaan kunnes niin monet maat omasta aloitteestaan ovat tunnustaneet tapahtuneen tosi-seikan, ettei enää voisi puhua Italian ja Kansainliiton, vaan ehkä ainoastaan Italian ja eräitten muitten maitten välisestä erimielisyydestä. - Tämä itsessään jo vanha Italian tunnettuun prestige-kantaan perustuva teoria on näköjään saanut uutta vauhtia paroni von Neurathin Rooman-matkan jälkeen. Saksa tietenkin haluaa edelleenkin pitää Italiaa loitolla Kansainliitosta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön rap. no 13.

V. a. Asiamiehittäjä Hjelt.

14/5 1937.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
 KIRJELMÄ n:o 534.
 Genève'i SSA 14 P:NÄ touko KUUTA 19 37.
 VIITTAUS: N
 P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o
 VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
No 14/29/12	37
18/5.37 No	
MA	OSASTO
5	C31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 13.

Oheisena saan kunnioittavasti lähettää Ministeriölle raporttini n:o 13, jonka otsakkeena on Keskustelu Kansainliiton apulaispääsihteerin, Mr. Lesterin kanssa.

V.a. asiainhoitaja:

P. Zient

1 kpl. lähetetty suoraan Herra Ulkoasiainministeri Holstille Lontooseen.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 13.

Genève'issa 14 p:nä touko kuuta 1937.

Asia: Keskustelu Kansainliiton

apulaispääsihteerin, Mr.

Lesterin kanssa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Salaainen.		
No 14/291 (a. 1937)		
18/5.37	Me	Liit.
AA	UASTO	ASIA
5	C31	

Pari päivää sitten tapasin erällä kutsuilla Liiton apulaispääsihteerin, Mr. Lesterin, joka sanoi mielellänsä haluavansa hiukan keskustella kanssani vanhasta ystävästään, Herra Ulkoasiainministeri Holstista. Kävin sentakia tänään iltapäivällä hänen puheillaan Sihteeristössä. Mr. Lester ensin tiedusteli mitenkä ministeri Holsti viihtyy uudessa toimessaan, uteli kuinka kauan hän jäänee pois Genève'istä j.n.e. Sitten puhuimme Herra Ulkoasiainministerin Moskovan-matkasta ja sen tuloksista. Hän valitti, ettei ministeri Holsti nyt voinut tulla ylimääräiseen Yleiskokoukseen.

Sitten siirryimme puhumaan itse tästä ylimääräisestä Yleiskokouksesta. Sen ohjelmakohtat Egyptin Liiton jäseneksi ottaminen ja Pysyvän Kansainvälisen Tuomioistuimen jäsenvaalit sujunevat hankaluuksitta. Mr. Lester sanoi "kuulleensa", että hyvin useat valtuuskunnat tulevat kannattamaan belgialaista de Visscher'iä. Tämän hän sanoi minun millään tavalla asiaa erikoisesti kyselemättä. -

Yleiskokouksen tärkein tehtävä, joskaan ei päiväjärjestyksessä mainittu, nimittäin Etiopian valtaamisen tunnustaminen tuntuu nyt entistä sekavammalta. Italia vaatii Kansainliitolta mahdottomia. Eihän Kansainliitto millään tavalla suorastaan voi tällaista asiaa de jure tunnustaa, se voi korkeintaan todeta, ettei etiopialaista hallitusta enää ole olemassa. Välttääkseen tällaisen toteamisen tapahtumista käy yhä uskottavammaksi, että Negus taktillisista syistä ei lähetä tänne nyt valtuuskuntaa.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tietysti hän vielä odottaa tilanteen kehitystä lähinnä italialais-englantilaisen jännityksen valossa. Valtuuskuntaa eivät myöskään italialaiset tänne lähetä tehden siinä tyhmästi, koska heidän valtakirjansa, joskin niissä mainittaisiin Etiopian keisarin nimi, varmasti hyväksyttäisiin. Ottaen huomioon Italian viimeaikaisen englantilaisvastaisen kannanoton on odotettavissa, että Englannin halu nyt järjestää asia kylmenee. On siis hyvinkin mahdollista, että koko juttu siirtyy syksyyn.

Tässä suhteessa tietysti nyt neuvotellaan Lontoossa. Mr. Eden ja M. Delbos sopinevat suuntaviivoista ja kun M. Avenol ensi viikolla palaa Lontoosta, saanemme kuulla lisää asiasta. - Tähän loppui "virallinen" keskustelumme, jonka jälkeen siirryimme puhumaan yksityisasiasta.

V.a. asiainhoitaja:

G. A. J. J.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 31.

ASIA: _____

Geneivissä olevan Laketytön rap. n:o 14.

V.a. Asiantuntija Hjelt.

21/5 1937.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 547.

Genève'i SSA 21 P:NÄ touko KUUTA 19 37.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15/29/2/37		
25/5/37		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
	5	C31

Ulkosiaiministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 14.

Oheisena lähetän kunnioittavasti Ministeriölle raporttini n:o 14, jonka otsakkeena on Espanjan ja Etiopian kysymykset.

V.a. asiainhoitaja:

P. Rajala

..... GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. ULKOASIAINMI. Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Genève'i ssa 21 p:nä touko kuuta 19 37.

Asia: Espanjan ja Etiopian
kysymykset.

15/29/37
25/5/37
37
5 C31

Kuten jo eilen kunnioittavasti sähkötin Ministeriölle, on Espanjan hallituksen pyynnöstä puuttumiskysymys otettu Kansainliiton neuvoston ensi viikolla alkavan istuntokauden päiväjärjestykseen. Saadakseni lisätietoja siitä, minkätakia tämä kysymys nyt uudelleen on otettava neuvostossa esille, kävin tänään Liiton alipääsihteerin, Mr. Waltersin, puheilla, koska lähinnä hän johtaa poliittisten kysymysten käsittelemistä Sihteeristössä. Mr. Walters ilmoitti minulle, ettei häntä asian uudelleen esille ottaminen neuvostossa ollenkaan hämmästyttänyt. Kaksi kuukautta sitten, jolloin Espanjan hallitus halusi neuvoston ylimääräistä koollekutsumista puuttumiskysymystä käsittelemään, oli Ranskan ja Englannin hallitusten onnistunut saada Espanjan hallitus luopumaan tästä yrityksestä, koska puuttumattomuuskomitea silloin juuri oli saamaisillaan valmiiksi nykyään voimassa olevan valvontajärjestelmän Espanjan rajoilla. Asian käsittelyn siirtyminen Genève'iin olisi silloin voinut aiheuttaa Italian ja Saksen vetäytymisen syrjään koko valvontasuunnitelmasta ja sen käytäntöönottamisesta. Sitävastoin valvontajärjestelmä tosin toimii, mikäli se toimii moitteettomasti. Mitään suoranaisia todistuksia laajemmasta Espanjan sotaan puuttumisesta ei sen jälkeen ole ilmennyt, mutta ainakin pienemmissä määrin puuttuminen näkyy jatkuvan.

Toiselta puolen puuttumattomuuskomitea ei ole saanut mitään käytännöllistä aikaa vapaaehtoisten poiskutsumiseksi. On myönnettävä, että Francolla kaikesta päätäten on enemmän ulkomaista avustusta kuin hallituksella, mitä tulee vapaaehtoiisiin, käy-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tettäköön tätä nimitystä sanan varsinaisessa tai peitetys-
sä merkityksessä. Pannakseen enemmän vauhtia puuttumattomuus-
komitean vapaaehtoisten poiskutsumista koskeviin ponnistuk-
siin on nyt Espanjan hallitus halunnut vetää kysymyksen
esille neuvoston ensi kokouksessa.

Neuvosto ei kuitenkaan voine suuriakaan asiassa tehdä.
Saksa ja Italia - päätekijät Francon puolella - eivät
osallistu neuvoston töihin, joten neuvoston on mahdotonta
mitään pitemmälle meneviä päätöksiä asiassa. Ainoa mahdolli-
suus, mikäli siitäkään tulee mitään, on että neuvosto hy-
väksyy jonkinmoisen suosituksen, jossa kehoitetaan puuttumat-
tomuuskomiteaa kiirehtimään vapaaehtoisuuskysymyksen käytännöllis-
tä ratkaisua.

Mitä itse tähän ratkaisuun tulee, niin ei se tunnu
mahdoliselta toteuttaa ilman edelläkäyväää aselepoa tai ai-
nakin aseleponeuvotteluja taistelavien puolten kesken Espan-
jassa. Jos näinkin pitkälle päästään, on paljon voitettu,
koska jonkinmoiseen aselepoon päästyä ei ole uskottavaa, että
mielellään halutaan uudelleen ryhtyä jatkamaan sotatoimia sii-
näköön tapauksessa, että neuvottelut osoittautuisivat vaikeik-
si tai ainakin alussa tuloksettomiksi. Jonkinmoisella ase-
levolla olisi nim. suuri psykologinen vaikutus kumpaankin
taistelevaan puoleen - näin ainakin toivotaan.

Kysymykseeni, oliko pelättävissä, että puuttumiskysymyk-
sen käsittely neuvostossa lisäisi nykyään vallitsevaa poliit-
tista jännitystä, vastasi Mr. Walters, että hän ei sitä us-
konut. Kun asia viimeksi oli esillä neuvostossa, ei se ai-
heuttanut mitään silloin vallitsevan poliittisen jännityksen
kasvamista, joten se tuskin nytäkään sitä tekisi.

Siirryimme sitten puhumaan Etiopian kysymyksestä. Mr.
Walters sanoi heti aluksi, ettei hän vielä ollut saanut lo-
pullista selostusta Lontoossa tässä suhteessa käydyistä neu-
votteluista. Toistaiseksi Negus ei ole ilmoittanut lähettä-
vänsä valtuuskuntaa ylimääräiseen yleiskokoukseen, ja oli Mr.
Walters kuullut, että Negusta monelta taholta oli neuvottu
olemaan sellaista lähettämättä. Näin ollen on vaikeasti aja-
teltavissa, että Etiopian kysymys ollenkaan tulisi esille

ylimääräisessä yleiskokouksessa. Eihän mikään maa mielellään haluaisi ottaa aloitetta tässä asiassa, mikäli Etiopian valtuuskunnan valtakirjojen hyväksyminen ei itsestään tule kysymykseen. Viimemainitussa tapauksessa tietysti olisi hyvinkin luultavaa, että ne hylättäisiin. Inhimillisesti katsoen Etiopian kysymys siis siirtynee syyskuuhun. Mr. Walters lisäsi, että yleiskokous tulee istumaan vain päivän, korkeintaan pari, koska esillä olevien ohjelmakysymysten, Egyptin Liiton jäseneksi ottamisen ja Pysyvän Kansainvälisen Tuomioistuimen jäsenen vaalien, käsittely sujunee hankauksitta. Ei myöskään ole kuulunut mitään siitä, haluaisiko Espanja ottaa esille puuttumiskysymyksen yleiskokouksessakin.

Mr. Walters lopuksi valitti, että hänen oli pakko puhua niin epämääräisesti näistä kahdesta suuresta kysymyksestä, mutta tämä johtui siitä, ettei hän itsekään tällä haavaa niistä enempää tiennyt.

v.a.Asiainhoitaja:

P. Rajala

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 15.

v.a. Asiamiehittäjä Hjelt

29/5 1937

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
 KIRJELMÄ n:o 538.
 Genève'i SSA 31 P:NÄ touko KUUTA 19 37.
 VIITTAUS: N
 P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o
 VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
16/292 Sal. S 37		
4/6-37	70	
5	C31	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 15.

Oheisena lähetän kunnioittavasti Ministeriölle raporttini n:o 15, jonka otsakkeena on Espanjan kysymyksen käsittely Neuvostossa.

V.a. asiantuntija: *P. Ujari*

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Genève'i ssa 29 p:nä touko kuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖN

16/292 sal & 37

4/6.37

Asia: Espanjan kysymyksen

käsittely Neuvostossa.

5	C 31
---	------

Epäilemättä kiintoisin kysymys Kansainliiton Neuvoston 97:nnen istuntokauden päiväjärjestyksessä oli Espanjan hallituksen vetoamus, että Liitto puuttuisi sikäläisen sisällissodan yhteydessä tapahtuvan ulkomaalaisen avustuksen ehkäisemiseen. Asian käsittelyn tulos on tosin pääpiirteiltään yhdenmukainen niitten ennustusten kanssa, joista raportissani N° 14, 21 päivänä kuluva kuuta Ministeriölle jo kunnioittavasti ilmoitin. Lisäksi on tullut vain pari hurskasta humanitääristä julkilausumaa. Mitään uutta ei siis ole tapahtunut, mutta Neuvoston päätöslauselma, kuten myös itse kysymyksen käsittely Neuvostossa antaa hyvän kuvan siitä mitenkä Genève'in jonkunlaiseen voimattomuuteen vaiipunut, mutta silti vakavampien jännitysten ehkäisemistä tarkoittava järjestö nykyään toimii.

Espanjan hallitus tuntuu halunneen kääntyä Liiton puoleen juuri tällä hetkellä lähinnä siitä syystä, että kansallisten hyökkäys baskilaisella rintamalla, ainakin tähän asti, oli osoittautunut menestykselliseksi. - Onhan turha tässä yhteydessä lähemmin käsitellä sitä niinhyvin sotilaallista kuin moraalista merkitystä kansallisten eduksi mikä seuraisi baskilaisen rintaman häviämisestä Espanjan sisällissodassa. - Espanjan hallitus ei kuitenkaan olisi vedonnut juuri nyt Liittoon, ellei se olisi ollut tietoinen siitä, että Englanti ja sen talutusnuorassa kulkeva Ranska tällä hetkellä olivat valmiit "päästämään" asian tulemaan esille Genève'issä.

Mikäli minulle eri tahoilta on väitetty, olisi Englannin nykykanta Espanjan kysymyksen suhteen seuraava: Saksan ja

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Neuvostoliiton alettua yhä enemmän ja enemmän osoittaa kiinnostumattomuutta Espanjan sisällissotaan ja Italiankin haluttua mahdollisimman helpoimmalla tavalla "kunnialla" vetäytyä pelistä pois, on nyt ehkä tullut otollinen hetki koettaa aikaansaada aselepo, jota sitten seuraisivat ainakin neuvottelut vapaaehtoisten palauttamisesta kummaltakin puolelta. - Joka tapauksessa tuntuu oletetavalta, että aselepo - kerran astuttuaan voimaan - johtaisi sitä seuraaviin rauhanneuvotteluihin.

Jätän tässä syrjään vapaaehtoisten palauttamiskysymyksen, koska sen käytännöllinen toteuttaminen tällä hetkellä tuntuu melkein mahdottomalta ja sitäpaitsi merkitsisi paljon suurempaa uhrausta Francon kuin hallituksen puolelta. Sensijaan merkitsisi rauhanneuvottelujen alkaminen psykologisesti katsoen sodan ehkä kokonaan loppumista ja tällaiset neuvottelut, joihin ulkomaalainen puuttuminen voidaan pitää selviönä, johtaisivat inhimillisesti katsoen ainakin Englannille mahdollisimman suotuisaan tulokseen. Taistelevien puolten tasaväkisyys johtaisi nimittäin kaikesta päättäen kompromissiin, joka suuresti merkitsisi itse sodan kulkuun ja tuloksiin tähänasti kiinnostuneitten ulkopuolisten: Neuvostoliiton, Italian ja Saksan poissulkemista Espanjan "markkinoilta" (poliittisiltakin), kun sensijaan Espanjassa vallitsevaan rauhaan kiinnostuneet ulkopuoliset: Englanti ja Ranska taas pääsisivät "oikeuksiinsa" siellä.

Neuvoston eilen tekemä päätös antaa nyt sekä Englannille että Ranskalle enemmän tukea ajaa Lontoon puuttumattomuuskomiteassa vapaaehtoisten poistamiseen ja etenkin sen edellytyksenä edelläkäypään aselepoon tähtäävää asiaa. Kysymys on vain siitä, katsovatko Neuvostoliitto, Saksa ja Italia, etenkin jälkimmäinen, kehityksen todellakin saavuttaneen sellaisen asteen, että olisi parasta suostua edellämainitsemaani uhraukseen.

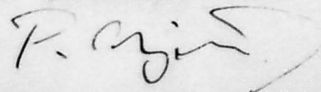
On perin vaikea sanoa tuleeko Neuvoston päätös puuttumattomuuskomitean välityksellä nyt johtamaan tarkoitettuun tulokseen. Olisi väärin väittää, että englantilaiset tai ranskalaiset olisivat toivorikkaita. Sitä he tosiasiallisesti eivät ole. Mutta yritys on epäilemättä laatuaan hyvä ja, jos se onnistuu, niin on etenkin Englanti saavuttanut suuren sekä diplomaattisen että käytännöllisen voiton. Saksa ja Neuvostoliitto ovat tottuneet vastoinkäymisiin, joten heille yksi sellainen /^{lisää} merkitsee vä-

hemmin kuin toistaiseksi tahtonsa läpisaaneelle Italialle. Italian usein puhutusta kypsyydestä nyt jo taipumaan katkeriinkin myönnytyksiin ja pettymyksiin on parasta olla vielä sanomatta mitään suuntaan tai toiseen. Onhan sitäpaitsi pari päivää sitten tapahtunut italialaisen sotalaivan pommitus Palmasa aiheuttanut uutta jännitystä.

Hankaluuksitta ei asian käsittely Neuvostossa ollenkaan sujunut. Espanjalaiset koettivat Sihteeristön välityksellä ja Neuvoston suostumusella saada julkaistuksi n.k. Valkoisen kirjan, päälle 350 sivua käsittävän teoksen, jossa esitetään enemmän tai vähemmän totuudenmukaisia todistuskappaleita italialais-saksalaisesta avustuksesta kansallisille. Saamalla Sihteeristön julkaisemaan tämän kirjan olisi Espanjan hallituksen onnistunut antaa teokselle jonkunmoinen virallinen - siis tavallaan oikeaksi tunnustettu - luonne ja arvo. Englantilaiselta taholta mobilisoitiin kuitenkin niin voimakas vastarinta tälle yritykselle, että espanjalaisten oli siitä luovuttava. Litvinoffkaan ei näkynyt tuumaa kannattavan, koska hänkin lienee katsonut parhaaksi olla provosoimatta niitä virallisia vastajulkaisuja, jotka Italian ja Saksan taholta varmasti olisivat liittyneet korollaarioina espanjalaiseen väitöskirjaan.

Vielä toissapäivänä, 27.5., sanoi minulle Espanjan täkäläinen vakinainen edustaja Kansainliitossa, että Neuvosto tulisi suostumaan Valkoisen kirjan valittujen kohtien julkaisemiseen. Sittenmin ovat sekä hän että häntä lämpimästi tukeva Meksikon täkäläinen edustaja väittäneet minulle, että Valkoinen kirja tullaan julkaisemaan ja jakamaan n.k. "Agence Espagne"n toimesta, koska kirjassa oli niin runsaasti italian- ja espanjankielisiä kohtia, että niitten ranskantaminen aiheutti "valitettavan viivästymisen". Valkoista kirjaa on tosin jaettu rajoitettu määrä lähinnä Neuvoston jäsenille, mutta nekin "Agence Espagne"n toimesta. - Kaikki täällä Genève'issä olleet valtuutetut voisivat muuten kertoa mitenkä mainittu pariisilainen "agence" onnellistuttaa kaupungissa vierailevia kiloissa punnittavilla määrillä "sopivanluontoista" ajanvietekirjallisuutta. Kuitenkaan ehkä kaikki eivät ole huomanneet, että nämä pariisilaiset postitukset leimataan Genève'issä Espanjan "délégation permanente"ä lähimpänä sijaitsevassa postitoimistossa.

V.a. asiainhoitaja:

J.K. 31.5.37.

Jää nähtäväksi mitä seurauksia saksalaisen ristei-
lijän "Deutschland" in pommitus tulee aiheuttamaan. Nythän
Rooman-Berliinin akselilla on täysi syy näyttää voimaansa,
mikäli uskaltaa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 16.

v.a. Asiamies Hjelt

1/6 1937

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 602.

Genève'i SSA 1 P.NÄ kesä KUUTA 19 37.

VIITTAUS:

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
18/292 Sal. 1937.		
7/6-37	72	LVA
RYKKA		AMA
5	C 31	

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 16.

Oheisena lähetän kunnioittavasti Ministeriölle raporttini n:o 16, jonka otsakkeena on Sotalaiva Deutschlandin ja Almerian kaupungin pommitukset.

V.a. asiainhoitaja:

P. Myrberg

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Genève'i ssa 1 p:nä kesä kuuta 19 37.

Asia: Sotalaiva Deutschlandin ja
Almerian kaupungin pommitukset.

18 292 Sel.	1937
7/6-37	
5	C 31

Kuten jo eilen raportissani n:o 15 lopussa huomautin, jäi nähtäväksi, mitä seurauksia saksalaisen risteilijän Deutschlandin pommitus tuli aiheuttamaan. Kauan ei tarvinnutkaan näitä seurauksia odottaa.

Eilen iltapäivällä alkoi Genève'issä levitä huhuja sakalaisten vastatoimenpiteistä risteilijä Deutschlandin v.k. 29 päivänä tapahtuneen pommituksen johdosta. Huhut kertoivat, että eilen aamulla alkanut Almerian kaupungin pommitus edelleenkin jatkui taukoamatta, mutta myöhemmin saapui tarkistettu tieto, jonka mukaisesti pommitus oli loppunut kestätyään tunnin tai pari. Tapasin eräillä kutsuilla apulaispääsihteeri Lesterin sekä myös pääsihteeri Avenolin kanslia-päällikön M. Hodenin. Kummatkin olivat sitä mieltä, ettei tilanne antanut aihetta mihinkään suurempaan levottomuuteen, joskin se täydellisesti sekotti kaikki ne hurskaat toivomukset, joihin neuvoston 29 päivänä toukokuuta tekemä päätös perustui. Itse asiassa oli Espanjan edustaja neuvostossa, entinen ulkoministeri Del Vayo, kynsin hampain yrittänyt saada valtuutuksen pyytää Espanjan hallituksen nimissä neuvostoa uudelleen kokoontumaan asiaa käsittelemään. Valencian hallitus ei kuitenkaan ollut antanut hra Del Vayolle tällaista valtuutusta, seikka, joka voidaan tulkita siten, että Espanjan hallituksen kanta asiassa on verraten epäselvä. Del Vayo on saanut tyytyä tavallisen asiain kulkua omalla tavallaan selostavan nootin lähettämiseen pääsihteerille edelleen tiedoitettavaksi Kansainliiton jäsenmaille.

Samoilla kutsuilla oleva Espanjan tšekäläinen vakinainen edustaja oli näköjään hyvinkin nolo. Tavallisesti hän kulkee miehestä toiseen antamatta pitkiä propagandaselityksiä sodan kulusta j. n. e. Nyt hän vaatimattomasti tyytyi seisomaan nurkassa eikä itse

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

yrittänyt kenenkään puheille. M.m. allekirjoittanut, joka ei mitenkään koettanut häntä välttää, joskaan ei myöskään erikoisesti päästä hänen puheilleen, jäi hänestä kokonaan rauhaan. - Tässä yhteydessä pyydän saada korjata Espanjan edustajan minulle lausuman väitteen, että n.k. valkoinen kirja käsittäisi yli 350 sivua (ks. raporttini n:o 15). Itse asiassa on se hieman ohuempi. -

Epäilemättä on Espanjan hallituksen puolelta tapahtunut vakava harkitsemattomuus, joskaan hallituksia ei aina voida pitää edesvastuullisina niiden palveluksessa olevien sotilaslentäjien edesottamuksista. On hyvinkin uskottavaa, että **italialaisten** ja myöhemmin saksalaisten sotalaivojen ilmapommitus on aiheutunut jonkin sotilaskäskyn tahallisesti väärinkäsittämistä, etenkin kun ottaa huomioon, että voi olla paikallaan tällaisessa tilanteessa laatia käskyt sellaiseen muotoon, joka antaa niiden täyttäjille jonkin verran harkintavapautta. - Tällaista menetelmää Suomessakin käytettiin v. 1919. - Joka tapauksessa on **tilanne** siksi **sekava**, että sen vetäminen esille Kansainliiton neuvostossa voisi koitua vahingoksi niin puolel-
le kuin toisellekin.

Toiselta puolen ei Saksan omavaltaista toimenpidettä tunnuta arvosteltavan järin ankarasti. Jos Saksa olisi jäänyt odottamaan jonkinmoisen Lontoon puuttumattomuuskomitean kautta kulkevan demarchen tuloksia, olisi se tehnyt itsensä omalla sisärintamallaan syypääksi selvästi epäedulliseen suuntaan tulkittavaan heikkouteen. Se seikka, ettei italialainen vastalause estänyt espanjalaisia lentäjiä jatkamasta vallattomuuttaan, lienee suuresti vaikuttanut Saksan päätökseen heti ryhtyä vastatoimenpiteisiin. Jos näillä toimenpiteillä todellakin saavutetaan toivottu tulos, toisin sanoen puuttumattomuussopimuksen edellyttämän valvontalaivaston rauhaan jättäminen, niin on Saksa ripeällä toiminnallaan ehkäissyt jatkuvan jännitystilanteen kehittymisen laukeamispisteeseensä. Pääasia on, että Saksa ja Italia tyytyvät tähän kostotoimenpiteeseen, jolla heidän kersimänsä kunnianloukkaus kuitataan.

Ilmoittamalla haluavansa pidättäytyä puuttumattomuuskomitean

töistä, kunnes Espanjan hallitus antaa takeita siitä, ettei valvontalaivoja enää häiritä, voivat Italia ja Saksa tehdä puuttumattomuuskomitean toiminnalle suuren palveluksenkin, mikäli tämä ilmoitus johtaa toivottuun tulokseen. Oli nim. pelättävissä, että hallituksen lentäjien esimerkki olisi voinut tarttua kansallisiinkin lentäjiin, joilla varmasti olisi ollut yhtä suuri syy pommittaa englantilaisia ja ranskalaisia sotalaivoja Biskayan lahdella kuin hallituksen lentäjillä tehdä samaa Balearien luona. Tämä sanottuna täydellä tiedoisuudella siitä, että valvontalaivat ehkä eivät aina täysin moitteettomasti hoida valvontatehtäviään. Syntiä on tehty niin taholla kuin toisellakin, useimmiten siinä muodossa, että katsotaan sormien lävitse, ja vaikka tämä seikka onkin Espanjan sodan kannalta katsoen sangen **valitettava**, ei ole mitään syytä antaa toisen puolen rankaisematta purkaa vihaansa näitä väärinkäytöksiä vastaan toisen tyytyessä niitä yksinkertaisesti syrjästä katsomaan. Voidaan sitäpaitsi kysyä, mitä Englanti olisi tehnyt, jos jotain sen suurempaa sotalaivaa olisi tietten tahtoen vahinkoja tuottavalla tavalla pommitettu. Englanti jättäneen mieluiten vastaamatta tähän kysymykseen.

On itsestään selvää, että puuttumattomuuskomitean työt joksi-kin aikaa nyt tulevat häirityiksi, mutta tapahtumat voivat ehkä antaa komitealle enemmän arvovaltaa ja toiminnanhalua. Saksalais-italialainen uhka vetäytyä pois koko pelistä lienee paraimpina syöttinä Englannille ja Ranskalle koettaa nopeasti päästä käytännöllisiin tuloksiin, ja tässä suhteessa saa Englannin välittävä toiminta vaikeasti muokattavan työmaan.

Mitään pelkoa siitä, että tapahtumat johtaisivat sotatoiminnan leviämiseen Espanjan ulkopuolelle, ei ole havaittavissa asiaa kiihköttömästi harkitsevissa piireissä. Toivottavasti nämä piirit osoittautuvat kyllin voimakkaiksi kussakin asiaan kiinnostuneessa maassa voidakseen hillitä kiihkömielisten ainesten vaarallista toiminnanhalua, joka sekin nyt on päässyt uuteen vauhtiin.

Asiain nykykannalla ollen ei voitane muuta sanoa, ennenkuin

tilanne ~~nykyisessä~~ hiukan alkaa selvitä.

v.a.Asiainhoitaja:

P. Ujand.

J.k. Saksan eduksi puhuu muuten se seikka, että se antoi laivojensa pommittaa linnoitettua, siis sotilaallisesti tärkeätä, eikä mitään "avointa" kaupunkia. Samaten v. 1919 Suomi antoi lentäjiensä itse valita sotilaallisen maalin-Siestarjoen asetehtaan - kun oli ryhdyttävä sotilaallisiin vastatoimenpiteisiin Yhymään patterien toimeenpanon suomalaisen Vitikkalan kylän pommituksen johdosta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetysraportti n:o 17

v. a. Asiamiehille Hjelt

4/6 1937

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

19/292 Pelt. 1937.

KIRJELMÄ n:o 620.

Genève'i SSA 5 P:NÄ kesä KUUTA 1937.

11/6-37

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 17.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 17, jonka otsakkeena on "Puolalainen esiintyminen yleiskokouksessa 26.5.37".

v.a.Asiainhoitaja:

P. Zynd

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KOASIAINMIN. Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

19/292 Pak. 1937.

Genève'issa 4 p:nä kesä kuuta 1937. 11/6-37

Asia: Puolalainen esiintyminen
yleiskokouksessa 26.5.37.

5	C 31
---	------

Kuten tunnettua, esitti Puolan tšekäläinen vakinainen edustaja, ministeri Komarnicki, ylimääräisen yleiskokouksen ensimmäisessä täysistunnossa arvostelun senjohdosta, että valtakirjojen tarkastusvaliokunta ei ollut puuttunut kysymykseen, joka koski Etiopian kelpoisuutta edelleen olla Kansainliiton jäsenenä. Esiityksensä lopussa ministeri Komarnicki sanoi, että Puolan hallituksen kannalta katsoen Etiopian kysymys jo oli ratkaistu.

Tapasin tänään ministeri Komarnickin ja leikillisessä keskustelussa koskettelimme hänen yllämainittua esiintymistään. Komarnicki pyysi anteeksi, että oli arvostellut meitä - tarkastusvaliokuntaa - lisäten, että hän oli ulkoministeri Beckiltä saanut tarkat ohjeet mitä tehdä. Hän ei voinut keksiä muuta tilaisuutta lausuntonsa esittämiseen kuin tarkastusvaliokunnan raportin käsittelyn, joskin se tietenkin puhtaasti muodollisista syistä oli sangen huonosti valittu. Mutta, "que faire"?

Puola oli vain tahtonut todeta, että Etiopia sen mielestä ei enää ollut Liiton jäsen. Sensijaan ei Puola silti tällä toteutamisellaan ollut tunnustanut Italian yliherruutta Etiopiassa. Ministeri Komarnicki nimenomaan painosti tätä seikkaa. Kysymys Italian yliherruudesta oli erillinen kysymys, josta keskusteltaisiin myöhemmin, mutta Etiopian poissulkemisella Liitosta vältettäisiin sen valtuuskunnan mahdollista esiintymistä Genève'issä myöhemmissä tilaisuuksissa, ja tähän oli tärkeätä Liiton työn rauhalliselle jatkamiselle.

Muuten ministeri Komarnicki sanoi, että, mikäli kysymys uudelleen tulisi esille syyskuun yleiskokouksessa, seikka, joka

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hänestä ei turtunut aivan varmalta, uskoi hän erinäisten maiden taholta herätettävään ankaraan vastarintaan Etiopian hyväksi. Etelä-Afrikan vakinainen edustaja, joka otti osaa keskusteluun, ilmoitti myöhemmin minulle, että Uusi Seelanti - kuten aikaisemminkin tunnettua - vastustaa Italian yliherruuden tunnustamista, osaksi senkin takia, että mainitulla dominiolla on sosialistinen hallitus, joka päättäväisesti haluaa tukea Kansainliiton oikeusperiaatteita. Etelä-Afrikka tulisi ainakin pidättäytymään äänestämästä puoleen tai toiseen. Tähän kantaan vaikuttivat sekä maantieteelliset että puhtaasti Liiton peruskirjaa kohtaan osoitettavaa uskollisuutta tarkoittavat syyt.

Olen selostanut yllämainitun keskustelun lähinnä siitä syystä, että täällä tähän asti on väitetty Puolan epäselvästi lausutulla julkilausumallaan tarkoittaneen myöskin Italian yliherruuden Etiopiassa tunnustamista. Ministeri Komarnickin antaman selityksen todellista kantavuutta voitaneen kuitenkin parhaiten tarkistaa Varsovassa.

v.a. Asiainhoitaja:

P. Zygmund

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Geneve'issä olevan lähetystön raportti n:o 18.

v.a. Asiamiehien Hjell

14/6 1937

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

MINISTERIÖ

KIRJELMÄ n:o 648.

20/292 SalD. 1.37.

Genève'i SSA 14 P:NÄ kesä KUUTA 19 37.

1876-37	?	LI
5	C 31	ASIA

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 18.

Oheisena lähetän kunnioittavasti Ministeriölle raportti ni n:o 18, jonka otsakkeena on Kommunismin vastainen toiminta ranskalaisessa Sveitsissä.

V.a. asiainhoitaja:

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

20 292 Sal. 1937.

Genève'i ssa 14 p:nä kesä kuuta 1937 37 1/2 % - 37

LII

ASIA

Asia: Kommunismin vastainen toiminta
ranskalaisessa Sveitsissä.

5 C 31

Kuten tunnettua pidettiin Neuchâtelin kanttoonissa viime huhtikuun 25 päivänä kansanäänestys, jolloin kahden kolmasosan enemmistöllä kanttoonin vaalikelpoiset kansalaiset äänestivät voimaanastuvaksi lain, joka kielsi kommunisteilta toiminta- ja järjestö-oikeuden mainitun kanttoonin alueella.

Eilen pidettiin Genève'in kanttoonissa samanlainen kansanäänestys, jolloin yli 50 %:n enemmistöllä samanlainen laki hyväksyttiin.

Tämä uusi laki, joka liitetään lisäyksenä kanttoonin perustuslakiin, kieltää nimenomaan Genève'in kanttoonin alueella sellaisten yhdistysten ja järjestöjen toiminnan, jotka suoraan tai epäsuorasti ovat liittyneet kommunistiseen internationaleen, koska niiden toiminta on valtiolle ja yleiselle järjestykselle vaarallinen. Laissa kielletään myöskin kanttoonin ulkopuolella perustettuja yllämainittuja järjestöjä tai yhdistyksiä millään lailla toimimasta kanttoonin alueella. Myöskin sellaisia yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka suoraan tai epäsuorasti liittyvät johonkin kansainväliseen tai ulkomaalaiseen järjestöön, jonka toiminta voidaan katsoa valtiolle ja yleiselle järjestykselle vaaralliseksi, voi Genève'in kanttoonin hallitus kieltää kanttoonin alueella toimimasta. Joka tietien tahtoen rikkoo yllämainittua kieltoa vastaan, voidaan tuomita korkeintaan 2 vuoden vankeuteen, minkä lisäksi häntä voidaan sakottaa korkeintaan 5000 sveitsinfrangilla.

Ennestään tiedettiin, että porvarillisten puolueiden aloite Neuchâtelin kanttoonissa tulisi kansanäänestyksessä saavuttamaan voiton. Sitä vastoin olivat samoihin puolueisiin kuuluvat aloit-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

teentekijät Genève'issä hyvin epävarmoja äänestyksen tuloksista. Tämä johtui lähinnä siitä, että vuodenaika ei ollut sopiva kansanäänestyksen järjestämiselle, koska porvarilliset äänestäjät näin kesällä suurelta osaltaan jättävät Genève'in viikonlopun aikana, jolloin kansanäänestykset aina pidetään. Toiselta puolen oli kerrossaan silmiinpistävää, mitenkä vähän mainostusta ja kiihoitusta sekä lain hyväksymisen että hylkäämisen puolesta tehtiin. Lukuunottamatta erinäisiin pylväisiin kiinnitettyjä julistuslehtiä ei koko vaalitoimitusta paljoakaan olisi huomannut täällä. Lehdissäkin tyydyttiin lyhyihin kirjoituksiin, joissa neuvottiin äänestämään puoleen tai toiseen, mutta esim. niin tärkeät ilmoitukset kuin itse äänestettävän lain tekstin painattaminen lehdistössä juuri ennen vaaleja näkyivät kokonaan unohtuneen lehtien toimituksilta. Muutamia päiviä ennen vaaleja puhuin Suomessakin tunnetun Journal de Genève'in päätoimittajan M. Jean-Martinin kanssa näig tä asioista, ja sanoi hän, että Genève'issä nykyään vallitseva lämpöaalto tulee tekemään suurta haittaa kansanäänestykselle porvarilliselta kannalta katsottuna. Mitään varmuutta vaalituloksista ei hänellä ollut, joskin hän varovaisesti sanoi yhä edelleenkin toivovansa niiden päättyvän edullisesti.

Piakkoin tulee Vaudin kanttoonissa pidettäväksi samanlainen kansanäänestys. Jos tämäkin äänestys tuottaa toivottuja tuloksia, voidaan siis sanoa, että melkein koko siinä ranskalaisessa Sveitsissä, joka suoranaisesti liittyy läntiseen naapurimaahan, on kommunismi ainakin teoreettisesti tullut kielletyksi. Syynä siihen, että ranskalainen Sveitsi nyt äkkiä on alkanut pelätä kommunismin vaaraa, johtuu juuri ylläviitatusta naapurisuhteesta. Ylipäänsähän pidetään Ranskan ulkopuolella sikäläisiä oloja paljon huonompina kuin itse paikan päällä olevat arvostelijat väittävät. Sveitsin kansa on aina ollut taipuvainen vastareaktioon sen mielestä uhkaavalta näyttäviä ulkopuolisia vaikutteita vastaan. Saksalaisessa Sveitsissä, joka rajoittuu välittömästi natsistiseen kolmanteen valtakuntaan, on samaten huomattavissa voimakas natsismin pelko, kun taasen kommunismin vastaisesta toiminnasta on tuskin vielä puhuttakaan. Sisärintamalla eivät kommunistit ranskalaisessa Sveitsissä ole ollenkaan sen vaarallisempia kuin saksalais-sveitsiläiset aateveljensääkään, ja samaa voidaan sanoa fascistimieli-

sistä kummassakin osassa tätä pientä maata. Kuten yllämainitsemani M. Jean-Martin minulle kertoi, piti hän tätä vastavaikutusilmiötä Sveitsissä äärettömän tärkeänä vakaaajana maan itsenäisenä pysymiselle. Vastareaktion avulla pystyy Sveitsi taistelemaan kaikkia maan itsenäisyydelle vaarallisia vaikutteita vastaan, tulivat ne miltä taholta hyvänsä. Sveitsin maantieteellinen asema on sangen uhattu, koska sitä ympäröi kolme voimakasta suurvaltaa, mutta näiden suurvaltain vehkeily-yritykset aatteellisen propagandan avulla ovat onneksi ainakin toistaiseksi tuomitut epäonnistumaan, sentakia, että Sveitsin kansa niin äärettömän suurella epäluottamuksella suhtautuu tällaiseen propagandaan, jonka tarkoituksiperät usein ovat aivan toista laatua, kuin miksi ne ilmoitetaan. M. Jean-Martin nauraen lisäsi, että jos Ranska äkkiä muuttuisi fascistiseksi, niin olisi melkein varmaa, että ranskalaisessa Sveitsissä alkaisi sangen pättäväinen antifascistinen toiminta.

v.a. Asiainhoitaja: *P. Agis*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 19

v.a. Asainhoitoja Hjelt

25/6 1937

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 693.

Genève'i SSA 25 P.NÄ kesä KUUTA 19 37.

VIITTAUS: _____ N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 21 / 293 Sal. 1937.		
30/6-37	Vg	L.M.
KYHÄNÄ		ALMA
S	C 31	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 19.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 19, jonka otsakkeena on "Poliittinen tilanne".

v.a.Asiaihoitaja:

P. Nyman

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ **Salainen.**
RAPORTTI n:o 19.....

Genève'i ssa 25 p:nä kesä kuuta 1937

Asia: Poliittinen tilanne.....

21/293 Sal. 1937.		
506-32	Mo	LER
5	C 31	

Viime viikkojen tapahtumat Euroopan suurpoliittisella näytämöllä ovat tosin laadultaan uhkaavan näköiset, mutta eivät silti tunnu antavan aihetta vakavampaan pelkoon, ei ainakaan Genève'in taivaanrannalta katsottuina.

Viime viikkojen sangen vilkas diplomaattinen yhteiselämä on suonut täällä olijalle oivallisen tilaisuuden kuulla, mitä kaikissa sellaisissa piireissä ajatellaan, joita poliittiselta väriykseltään lyhyesti voidaan kutsua punaisiksi, valkoisiksi tai mustiksi. Jonkinmoisena yhteenvetona näistä mielipiteistä haluan alla esittää seuraavaa:

Jos ottaa huomioon sen tosiseikan, että vapaaehtoisten (ulkomaalaisten) poiskutsuminen Espanjasta olisi merkinnyt kansallille suurempaa uhrausta kuin hallituksen kannattajille, tuli Deutschland-laivan välikohtaus hyvänä korttien sekoittajana Saksalle ja Italialle, joka pelasti nämä maat sangen piinallisesta tilanteesta puuttumattomuuskomiteassa. - Sotatarpeitten maahanvienti Espanjaan on kaikista valvontatoimenpiteistä huolimatta saanut rauhasse jatkua, eikä se "hiljaisen gentlemen's agreement'in" johdosta ole asettanut niin toista kuin toistakaan maata nolompaan asemaan muitten rinnalla. Tästä on englantilainen johto komiteassa pitänyt huolta.

Luultavasti bolshevistiselta taholta alkuunpannut italialaisen ja saksalaisen sotalaivan ilmapommitukset olivat aiotut aiheuttamaan kohtalokkaampiakin seurauksia, kuin mitä ne saivat, ja näitten välikohtausten päättyminen ainoastaan Almerian erilliseen pommitukseen tuli tavallaan pettymyksenä provokaattoreille. Kiihittäköön tästä lähinnä Englantia. Saksalle ja Italialle sitä

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vastoin koko jutusta koitui oivallinen aihe vapauttaa kätensä entistä enemmän puuttumattomuuden kahleista.

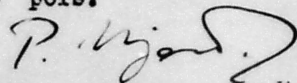
Leipzigin torpedoimisyritys, oli se sitten tositapahtuma tai ei, on omiaan Saksassa ja Italiassa yleisen mielipiteen edessä täydellisesti vapauttamaan näitten maitten johdon sellaisen seurausten edesvastuusta, jotka mahdollisesti aiheutuvat harkitsemattomistakin toimenpiteistä. Voimme siis sanoa, että kohtalo on osoittautunut suopeaksi saksalais-italialaisille pyrkimyksille Espanjassa.

Mitä Saksa ja Italia käytännössä tarkoittavat, vetäytymällä pois laivastovalvontajärjestelmästä, jääköön tässä lähemmin tutkimatta. - Siltä taholta ollaan jo totuttu yllätyksiin. - Mutta itse sisällissodan kehitykseen nähden voi olla täysin käsitettävissä, että kummatkin maat haluavat säilyttää toimintavapautensa. Kansallisilla on ollut menestystä Biskayan rintamalla, ja ehkä ennen pitkää koko tämä rintama lakkaa olemasta. Silloin siirtyvät pääasialliset sotatoimet Espanjan itäosaan, joka on hallituksen vallassa. On mikäli mahdollista vältettävä uutta talvisotaa. Espanjan itäosan joutuessa kahden tulen väliin - lännessä kansalliset ja idässä saksalais-italialainen laivasto, joka milloin tahansa voi katsoa olevansa oikeutettu ryhtymään "rankaisutoimenpiteisiin" - voi hallituksen vastarinta murtua nopeastikin.

Entä mitä tekee Englanti? Ensiksikin Englanti kaikin tavoin uskollisesti koettaa välttää sodan leviämistä, joten sen taholta eivät ainakaan saksalaiset eivätkä italialaisetkaan pelkää voimatoimenpiteitä. Englannissa käsitetään vallan hyvin, että voittoaikin sota tulee sille maksamaan enemmän kuin siitä koitua hyöty. Sen sijaan ei liene Englannille epämieluisia nähdä, mitenkä Italia ja Saksa uhraavat voimiaan ja varojaan Espanjan alttarille. Kun sota kerän loppuu ja Espanjassa alkaa uudelleenrakentamistyö, niin mistä silloin tähän tarvittavat varat otetaan? Eiköhän silloin City'lle tarjoutu tilaisuus kaikkien helpoimmalla tavalla tunkeutua Espanjan markkinoille ja ulottaa sinne määräämisvaltansa huolimatta siitä, että edelläkäypä hävitys suoritettiin parin muun maan niukoilla varoilla.

Näin suunnilleen kuvastuu se mielipiteitten keskiarvo, joka täällä muodostuu, kun kaikista väitteistä ja esitetyistä ajatuksista karsitaan intohimojen ja liioittelujen okaat pois.

v.a. Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön rap. n:o 20.

U.a. Asiamiehittäjä Kojelt.

12/9.37.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 771.

Genève'i SSA 12 P:NÄ heinä KUUTA 19 37.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
22 293 ka- 37
16/7.37.
5 C31

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 20.

Oheisena on minulla kunnia lähettää Ministeriölle raporttini n:o 20, jonka otsakkeena on Vapaamielisen demokraattisen puolueen suhtautuminen sosialidemokraatteihin Sveitsissä.

V.a. Asiainhoitaja:

P. Cajander

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Genève'i:ssä 12 p:nä heinä kuuta 1937.

22 293/20. 37

Asia: Vapaamielisen demokraattisen
puolueen suhtautuminen sosia-
lidemokraatteihin Sveitsissä.

16/8.37

5 C31

Jo pitemmän aikaa on Sveitsissä puuhailtu yhteistoimintaa sosialistien ja vapaamielisten välillä. - Kuten tunnettua, on vapaamielis-kansanvaltainen Sveitsin suurin porvarillinen puolue. - Tarkoituksena on ollut aikaansaada tällaisen yhteistoinnin avulla vanha keskustalais-vasemmistolainen yhtymä, joka pystyisi vastustamaan kaikkia äärimmäisöikeistolaisia (fascistisia) sekä vasemmistolaisia (kommunistisia) valtaanpyrkimysryhtymäsiä.

Tavallaan keskeisenä tekijänä niissä lukuisissa tilaisuuksissa, joissa kysymystä yhteistoinnista on pohdittu, on ollut tunnettu sveitsiläinen talousmies, ministeri Walter Stucki, joka aitoberniläisenä edustaa saksalaisessa Sveitsissä vallassaolevaa fascisminvastaista yleistä mielipidettä.

Luzernissa 23.5.37. pidetyssä vapaamielisten puoluekokouksessa ehdotti hra Stucki seuraavanlaista ponsilauselmää: "Puoluekokous toteaa mielihyvällä, että suuret osat kansaamme, etenkin sveitsiläistä työväestöä, tunnustavat ne valtiopolitiikkamme pääkysymykset, joita puolueemme aina on edustanut ja ylläpitänyt. Puolueemme ei voinut olla yhteistoinnissa työväenedustajain kanssa niinkauan kuin he vastustivat näitä perusajatuksia. Nyt on tilanne muuttunut. Tosin ei puolueemme voi yhtyä sosialidemokraattien "suuntaviivoihin", mutta asiallinen yhteistyö heidän kanssaan tuntuu tärkeitten, koko maata koskevien kysymysten ratkaisulle mahdolliselta ja välttämättömältä. Puolue on valmis tällaiseen yhteistyöhön säilyttäen samalla täyden poliittisen vapautensa." Eräänä käytännöllisenä askeleena yhteistyötä kohtaan

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ehdotettiin m.m., että sosialistit saisivat kaksi paikkaa Sveitsin seitsemiehisessä Valaneuvostossa.

Yleensä saavutti hra Stuckin ponsilauselma kannatusta saksalais-sveitsiläisellä taholla. Sitävastoin roomalainen Sveitsi asettui sitä ankarasti arvostelevalle kannalle, lähinnä sentakia, ettei ponsilauselmassa, - jonka sanamuoto oli aikalailla häilyvä - erikoisesti mainittu maanpuolustuskysymystä. Puoluekokous päätti sentakia alistaa ponsilauselman hyväksymiskysymyksen kanttoonien puolueryhmille lausunnan antamista varten. Ylipäänsä antoivat saksalaiset kanttoonit myönteisen lausunnon ja roomalaiset kielteisen. Mutta, myöskin Zürichin kanttoonista - Sveitsissä tärkein - tuli hylkäävä lausunto. Tämän johdosta hra Stucki peruuttikin oman ponsilauselmaehdotuksensa, m.m. jotta kuilua saksalaisen ja roomalaisen Sveitsin välillä ei levennettäisi.

Puolue neuvosto laati nyt uuden ponsilauselmaehdotuksen, joka Olten'issa 11.7.37. pidetyssä vapaamielis-kansanvaltaisen puolueen edustajakokouksessa yksimielisesti hyväksyttiin. Tämä ponsilauselma kuuluu seuraavasti:

1) Puolue on valmis yhteistoimintaan niitten puolueitten kanssa, jotka tunnustavat kansanvaltaisen valtioperiaatteen ja ehdotta - maanpuolustuksen välttämättömyyden, kannattavat yksityisomistusoikeuden ja sen aiheuttamien yhteiskunnallisten velvoitusten periaatetta, karttavat luokkataistelua ja tunnustavat yksilön periaatteellisen edesvastuun.

2) Puolue, johon kuuluu jäseniä kaikista kansanluokista, toteaa mielihyvällä, että myöskin huomattava osa sosialistisesta työväestöstä tunnustaa ne valtiopolitiikan periaatteet, joita puolueemme aina on ylläpitänyt. Täten on luotu mahdollisuus yhteistoiminnalle Valaliiton politiikan käytännöllisissä kysymyksissä. Tämä yhteistyö ei merkitse luopumista suhteista muihin puolueisiin Valaliiton politiikassa, vaan näitten suhteitten laajentamista.

Ponsilauselman muut kohdat koskevat puhtaita ohjelmakysymyksiä, jotka eivät tässä yhteydessä kiinnosta. Hra Stucki ilmoitti kokouksessa, ettei kysymys sosialistien osallistumisesta Valaneuvostoon ollut määrävä eikä edes kiireellinen. Sehän muuten riippuu sosialisteista itse, haluavatko osallistua Valaneuvostoon, jonka jäsenet parlamentti valitsee.

Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä mitenkä yhteistyö käy-

tännössä järjestyä ja menestyy. Etenkin roomaanisen Sveitsin va-
paamieliset ovat siis onnistuneet aika lailla kiristämään kes-
kustan ja vasemmiston yhteistyön ehtoja. Mutta on myöskin muis-
tettava, että nämä ehdot, jotka yhtä jyrkästi suuntautuvat
äärimmäisen oikeiston kuin äärimmäisen vasemmistonkin pyrkimyks-
iä vastaan, on laadittu jonkunmoisena välittävänä ohjelmana
maassa, jota ulkoapäin uhkaavat suuret aatteellisen pukuun
verhotut aineelliset vaarat.

V.a. Asiainhoitaja:

P. Nijer

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA:

Genève'issä olevan lähetystön rap. n:o 21.

V. a. Asiamiehittäji. Heijelt.

14/7 1937.

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 791.

Genève'i SSA 14 P:NÄ heinä KUUTA 19 37.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
23/293/ed. 1937		
20/7.37		LII.
PYHÄ	LASTO	ACIA
5	031	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 21.

Oheisena lähetän kunnioittavasti raporttini n:o 21, jonka otsakkeena on "Japanilais-kiinalainen selkkaus".

v.a.Asiainhoitaja:

P. A. Järvi

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 21.

Geneve'i ssa 14 p:nä heinä kuuta 1937.

Asia: Japanilais-kiinalainen
selkkaus.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Salainen.		
23/293/ae 1937		
20/8-37		
FINLAND	OSASTO	ASIA
5	C31	

Kävin tänään erään virka-asian takia Kiinan tšekäläisen edustajan, ministeri Hoon, puheilla ja koskettelin samalla äskettäin puhjennutta kiinalais-japanilaista selkkausta. Kysyin, uskoi-ko tri Hoo, että asia tulisi esille Kansainliitossa. Tri Hoo vastasi, ettei ainakaan toistaiseksi ajatella tällaista mahdollisuutta, koska edellisellä kerralla, jolloin Mantšukuon juttu oli esillä, Liitto ei pystynyt mitään tekemään Kiinan hyväksi. Kuitenkin, jos selkkaus kehittyy avoimeksi sodaksi, on luonnollista, että Kansainliitonkin täytyy puuttua asiaan.

Tru Hoo katsoi muuten hyvin synkästi lähitulevaisuutta. Hän sanoi, että on suunnilleen 10 % mahdollisuuksia 90:ää vastaan, ettei selkkauksesta kehittyisi ilmisotaa. Tilanne on Japanille erittäin edullinen ryhtyä valloitus suunnitelmansa toisen vaiheen toteuttamiseen. - Ensimmäinen vaihe oli Mantšukuon valloitus, toinen on Pohjois-Kiinan valloitus, kolmas tunkeutuminen Siperiaan päin. - Nythän Euroopan suurvallat ovat kiinnittäneet huomionsa Espanjan kysymykseen, Venäjää heikentävät sisäiset levottomuudet ja siitä johtuva puhdistustyö. Ainoa, joka voisi tehokkaasti tulla Kiinan avuksi, on Yhdysvallat, jonka avusta kuitenkin ollaan erittäin epävarmoja. Ei edes tiedetä, suostuisiko Yhdysvallat kaupallisiin rankaisutoimenpiteisiin Japania vastaan. Tosin on Japani varojen puutteessa, mutta niin on Kiinakin. Sen sijaan Japani on kyllä hyvin varustettu voidakseen käydä menestyksellistä valloitussotaa Pohjois-Kiinassa. Sitä vastoin Kiinalla on kyllä paljon miehiä, mutta siellä vallitsee vielä tunnettu hajanaisuus ja varustusten puute. Onhan hyvin mahdollista, että

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kiina voisi saada luotolla sotatarpeita muualta, mutta niiden hankkiminen ehkä tulisi liian myöhään voidakseen pelastaa Kiinan japanilaisten äkillisestä hyökkäyksestä. Toiselta puolen Japanissa tiedetään, että Kiina on voimistumassa sekä, mitä tulee sen sisäiseen järjestykseen ja kansallistuntoon, että sotilaalliseen valmiuteen. Jonkin ajan kuluttua voi Espanjan kysymys siirtyä historiaan, Englanti olla täysin varustautunut ja Venäjällä jälleen asiat kunnossa, jolloin Japani ei enää voisi uskaltaa ryhtyä hyökkäystoimenpiteisiin Kiinassa.

Ylläolevassa olen lyhyesti selostanut, mitä tri Hoo tilanteesta ajatteli. Onko asian rauhallisella järjestämisellä enemmän kuin 10 % mahdollisuuksia tulla toteutetuksi, jääköön tässä lähemmin tutkimatta.

v.a. Asiainhoitaja:

P. Ujalo

ULKOASIAINMINISTERIO

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31

ASIA: _____

Genevissä olevan lähetystön rap. n:o 22.

V.a. Asiamiehittäjä Kjelt.

28/7.37.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 869.

Genève'i SSA 28 P:NÄ heinä KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15 24 / 293 no. 10 37		
2/8.37	te	LII
FINNÄ	OSASTO	ASIA
5	C 31	

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 22.

Oheisena on minulla kunnia lähettää Ministeriölle raporttini n:o 22, jonka otsakkeena on Läheisen Idän edustus Kansainliiton Neuvostossa.

V.a.Asiainhoitaja:

P. Ujand

Geneve'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

ULKOASIAINMINISTERIÖ S. Tainen.

RAPORTTI n:o 22.

Geneve'i ssa 28 p:nä heinä kuuta 1937.

24/293 hoo. 1037

2/8.37 Ne

	OSASTO	ASIA

5 C 31

Asia: Läheisen Idän edustus
Kansainliiton Neuvostossa.

Senjohdosta, että takäläiset lehdet olivat julkaisseet kirjoituksia Teheranissa kuluvaan kuun 8 päivänä solmitun Läheisen Idän maitten keskisen ystävyys- ja hyökkäämättömyyssopimuksen johdosta, joissa m.m. kerrottiin Iranin perivän Turkin neuvostopaikan ensi syyskuun yleiskokouksessa sekä Turkin tulevan esittämään vaatimuksen saada Neuvostossa vakinaisen paikan, kävin tänään Iranin takäläisen edustajan, ministeri Bahramy'n puheilla saadakseni lähempiä tietoja asiassa.

Ministeri Bahramy sanoi väitteen Iranin ehdokkuudesta Turkin sijalle pitävän paikkansa. Itse asiassa oli Iran jo v. 1934 luopunut ehdokkuudestaan Turkin hyväksi ja yllämainitussa ystävyyssopimuksessa oli nimenomaan sovittu siitä, että Läheisen Idän ryhmän muut maat, Turkki, Irak ja Afganistan kannattaisivat Iranin ehdokkuutta. Iranin jälkeen tulisi sitten vuorostaan seuraava maa aakkosjärjestyksessä Neuvostoon. Kun huomautin, että tämä silloin uudelleen tulisi olemaan Turkki, joutui hra Bahramy hiukan ymmälleen ja sanoi, että kai jonkunmoisesta järjestelystä oli sovittu, joka sallisi Afganistanin ja Irakin ensin tulla Neuvostossa edustetuiksi. (Tämähän olisi muuten mahdollista vain siten, että aakkosjärjestyksessä mentäisiin taaksepäin, tai että Turkki saisi puolivakinaisen neuvostopaikan). Joka tapauksessa piti ryhmä kiinni vakinaisesta edustuksestaan ja Turkkikin tulisi joka tapauksessa äänestämään Irania.

Turkki tulisi aivan erillään Iranin ehdokkuudesta esittämään vaatimuksensa tai pyyntönsä saada puolivakinaisen neu-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

- Tavallinen.
- Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
- Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
- Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vostopaikan, mutta muut ryhmän maat olivat lupautuneet kannattamaan tätä esitystä. Syynä tähän Turkin haluun olla (puoli-)vakinaisesti edustettuna Neuvostossa oli tietenkin Turkin maantieteellinen asema ja tärkeys Välimeren maana. - Itsessään eivät ryhmän muut maat pitäneet tätä Turkin yllämainitunlaista edustusta välttämättömänä. Ne olivat vain Turkin pyynnöstä luvanneet kannattaa sitä. - Turkki laski ainakin Englannin, Ranskan ja Neuvostoliiton (sekä Kreikan ja Espanjan) tukeen pyynnölleen, koska täten luotaisiin mahdollisuus Neuvostossa suoraan päättää turkki-laisten satamien käytöstä mahdollisen Välimerellä käytävän sodan puhjetessa. - Italiahan ehkä nyt ei tule olemaan edustettuna ensi Yleiskokouksessa (tekijän huomautus). - Toiselta puolen tullaan tietysti myöskin tekemään vastarintaakin, jotta neuvostopaikkoja ei taas lisättäisi.

Muuten kertoi hra Bahramy, ettei Läheisen Idän ryhmällä ollut mitään halua sekaantua Euroopan asioihin, eikä se aikonut laajentaa vaikutuspiiriään Egyptiin tai muualle. Sillä ei ollut myöskään minkäänmoista pan-islamilaista leimaa. Tarkoitus oli ryhmän eri maitten välisten tähänastisten kahnauksen järjestämisen helpoittaminen. Mitään sotilaallisia avustusvelvollisuuksia ei solmittu sopimus myöskään sisältänyt. - "Me olemme pieniä ja heikkoja maita ja, jos sota syttyy jonkun ryhmämme jäsenmaan alueella ulkoapäin tulleen hyökkäyksen johdosta, niin suurvallathan siihen puuttuvat."

Hra Bahramy lopuksi ilmoitti tulevansa kääntymään takäläisten eri lähetystöjen puoleen maansa neuvostoehdokkuuden hyväksi. Lupasin hänelle jo keskustelumme perusteella ilmoittaa asiasta Hallitukselleni, joten hänen ei tarvitsisi meille tehdä uutta "démarchea".

Voisi lopuksi lisätä ylläolevaan, että Englanti tukemalla Turkin pyyntöä, voisi vielä saada Italiaa vastaan kohdistetun painostusvälikappaleen lisää, ellei muussa tarkoituksessa, niin ainakin saattaakseen Italian jälleen osallistumaan Kansainliiton toimintaan.

V.a.Asiainhoitaja:

P. Ujand

ULKOASIAINMINISTERIO

RYHMÄ: 5

OSASTO: O31

ASIA: _____

Geneivissä olevan lähetysten rap. n:o 23.

V.a. Asiamiehittäjä Kjell.

6/8 1937.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 925.

Genève'i SSA 6 P:nÄ elo KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

P:nÄ KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

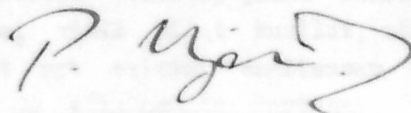
TERIÖ	
25/293 re.	37
10/8-37	
5	(37)

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 23.

Oheisena on minulla kunnia lähettää Ministeriölle Genève'in-lähetystön raportti n:o 23, jonka otsakkeena on Ensi yleiskokouksen ohjelmakysymykäistä.

V.a.Asiainhoitaja:

GENÈVE'i

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Sarainen.

RAPORTTI n:o 23.

Genève'i ssa 6 p:nä elo kuuta 19 37.

Asia: Ensi yleiskokouksen
ohjelmakysymyksistä.

25/293/ae: 37	
10/8 37	
5	C31

Minulla oli tänään tilaisuus lähetystössä annetuilla lounailla keskustella erittäin Kansainliiton Sihteeristön korkeimpien virkamiesten kanssa lähinnä ensi yleiskokouksen ohjelmakysymyksiä koskevista asioista.

Mitä ensinnäkin tulee Neuvoston jäsenvaaleihin, niin ovat erovuorossa tällä kertaa Espanja, Turkki ja Chile. Etelä-Amerikan maat, kuten tavallista, sopivat ehdokkaastaan Neuvostoon, mutta toistaiseksi ei apulaispääsihteeri Pilotti, jonka kanssa pitkään keskustelin näistä asioista, vielä ollut kuullut, minkä vuoksi etelä-amerikkalaiset valtiot nyt tulevat asettamaan Chilen seuraajaksi Neuvostossa. - Olen jo aikaisemmin kertonut läheisen idän ryhmän edustushalusta Neuvostossa (vrt. lähetystön raportti n:o 22, 28/7 1937). - M. Pilotti oli sitä mieltä, että Turkin mahdollinen pyyntö saada Neuvostossa puolivakainainen paikka tulee herättämään ankaraa vastustusta yleiskokouksessa, koska ei millään haluta lisätä Neuvoston jäsenten lukumäärää. Ainoa mahdollisuus olisi, että Espanja luopuisi nykyisestä puolivakainaisesta paikastaan Turkin hyväksi, mutta tämä voisi olla seurauksena ainoastaan sotatilanteen kehittymisestä Espanjan hallitukselle niin epäedulliseen suuntaan, ettei yleiskokous enää katsoisi olevan syytä jatkaa Espanjan jäsenyyttä Neuvostossa. Toistaiseksi on siis seka Turkin että Espanjan edustuskysymys Neuvostossa täysin auki.

Lopullisesti on katsottava päätetyksi, että uuden jäsenen vaali Pysyväiseen Kansainväliseen Tuomioistuimeen Haagissa siirtyy vuoden 1938 yleiskokoukseen, mikäli sitä ennen ei kutsuttaisi koolle ylimääräistä yleiskokousta. Mitään aihetta tällaiseen

JAKELUOHJE:

.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tosin ei vielä tunneta, mutta voihan sattua, että maailman poliittinen tilanne vuoden kuluessa tekee välttämättömäksi kut-sua koolle ylimääräisen yleiskokouksen. Joka tapauksessa Neu-vosto ensi syyskuussa naulaa kiinni yllä esitetyn Maagin tuo-mioistuminen jäsenvalleja koskevan suunnitelman.

Sekä M. Pilottin että poliittisen osaston jäsenen majuri Abrahamin kanssa puhuin nykyään yleistä kiinnostusta herättänees-tä englantilais-italialaisesta lähentymiskysymyksestä. Kummatkin herrat olivat sitä mieltä, että tämä lähentyminen olisi vält-tämättömästi saatava aikaan. Sitä vaativat sekä Euroopan että koko maailman rauhaa koskevat edut. Millä tavalla tämä lähen-tyminen tulisi vaikuttamaan Italian palaamiseen Kansainliittoon, oli vielä avoin kysymys. Majuri Abraham ei pitänyt mahdotto-mana, että englantilaiselta taholta siinäkin tapauksessa, ettei Negus lähettäisi tänne valtuuskuntaa ensi yleiskokoukseen, teh-täisiin jonkinmoinen aloite, jotta etiooppialaisen hälituksen olemattomuus todettaisiin. Tulisiko Englanti tähän käyttämään jotain muuta maata mahdollisena aloitteentekijänä vai itse avoi-mesti asettumaan aloitteen etunensä, oli tietenkin mahdotonta sa-noa tällä hetkellä. M. Pilotti oli lähinnä sitä mieltä, että kysymys englantilais-italialaisesta lähentymisestä toistaiskei oli niin alku-asteella, ettei ollenkaan vielä tiedetty, miten se mahdollisesti tulisi vaikuttamaan Etiooppian kysymykseen, joka tapauksessa oli hänkin sitä mieltä, että asiassa olisi päästävä mahdollisimman pikaiseen ratkaisuun. M. Pilotti lisäsi, että vaikkakin Italia palaisi Genève'iin, ei tämä ilman muuta vaikuttaisi Saksan ha-luun tehdä samoin, koska Saksa edelleenkin pitää jyrkästi kiinni Euroopan turvallisuuskysymyksen ratkaisun järjestämisestä oman tahtonsa mukaisesti. Mikäli saadaan aikaan jonkinmoiset uudet "Lo-carno-neuvottelut" - seikka, joka toistaisiksi on erittäin epävarma - ja nämä neuvottelut johtaisivat käytännöllisiin tuloksiin, niin silloin vasta heräisi kysymys Saksan uudelleen liittymisestä Kan-sainliittoon.

v.a. Asiainhoitaja:

P. Ujir

ULKOASIAINMINISTERIO

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähtötilin raportti n:o 27.

v. a. Asiamiehitys Hjell

19/8 1937.

J. J.
Genève'i

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 963.

Genève'i SSA 19 P:NÄ elo KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMIN		
26 / 293 Pal. n. 1137		
27/8 - 37	Mo	LII
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	(31)	

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 24.

Oheisena on minulla kunnia lähettää Ministeriölle raporttini n:o 24, jonka otsakkeena on Ensi Yleiskokous.

V.a.asiainhoitaja:

P. Zynd

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

RAPORTTI n:o 24.

Genève'issa 19 p:nä elo. kuuta 1937.

Asia: Ensi Yleiskokous.

ULKOASIAINMIN		
Salainen		
26 / 293 Sal. P. 137		
24/8 - 37	N:o	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	031	

Allaolevassa tahdon lyhyesti kertoa eräistä asioista, jotka askarruttavat tšekäläisten kansainvälisten piirien mieltä kuukauden kuluttua pidettävää Kansainliiton Yleiskokousta silmälläpitäen.

Italialainen lehti "La Stampa" sekä muutamat sveitsiläisetkin sanomalehdet ovat levittäneet huhuja siitä, että Yleiskokouksen koollekutsuminen lykättäisiin kuukaudella. Syinä tähän lykkäykseen on esitetty:

- 1) Yleiskokoussalin valmistumisen viivästyminen Kansainliiton uudessa palatsissa,
- 2) Pääministeri van Zeelandin taloudellisia neuvotteluja koskevan kertomuksen valmiiksi laatimisen välttämättömyys Yleiskokousta varten, ja
- 3) Englantilais-italialaisten lähentymisneuvottelujen saattaminen sellaiselle asteelle, että ne sallisivat Italian jälleen osallistua Liiton toimintaan.

Tämän johdosta olen tänään kääntynyt Sihteeristön puoleen ja saanut tietää, ettei siellä tunneta mitään Yleiskokouksen lykkäämisaikeista. Tarkoituksena on saattaa Yleiskokouksen sali ainakin väliaikaiseen istuntokuntoon Yleiskokouksen alkamiseen mennessä. Ellei tämä kuitenkaan onnistuisi, tultaisiin käytettämään aikaisemminkin Yleiskokousta varten varattuja tarjolla olevia huoneistoja. Van Zeelandille uskottu tehtävä tutkia mahdollisuuksia maailmantalouden uudelleenjärjestämiseksi annettiin hänelle täysin Liiton ulkopuolelta, joten tämän kysymyksen käsittely ei ainakaan toistaiseksi ole otettu Yleiskokouksen päivä-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

järjestykseen. Lopuksi englantilais-italialaiset neuvottelut eivät ainakaan siinä määrässä koske Liittoa, että Yleiskokouksen koontumishetki riippuisi niitten kulusta. Tätä mieltä ollaan siis tällä hetkellä Sihteeristön johtavissa piireissä.

Itse asiassa vain viimeksi esitetty, kolmas syy on senlaatuinen, että se todellakin voisi vaikuttaa Yleiskokouksen koontumiseen. Täällä ollaan sitä mieltä, että sekä Ranska että etenkin Englanti nyt haluavat saada Etiopian kysymyksen pois päiväjärjestyksestä ja täten myöskin mahdollistuttaa Italian paluun Genève'iin. Ollaan kuitenkin taipuvaisia uskomaan, että tämä kysymys on ratkaistava jo ennen vakinaisten englantilais-italialaisten neuvottelujen alkamista. Etiopian valtaamisen tunnustamisella voitaisiin taivuttaa Italia myönnytyksiin Espanjan kysymyksessä. Italiahan tarvitsee kipeästi luottoa voidakseen ruveta välttämättömiin töihin Etiopian "hyväksikäyttämiseksi" ja sentakia se ehkä on taipuvainen myönnytyksiin muualla. Puhutaanpa toistaiseksi kuitenkin kannunvalaja-asteella - siitäkin, että, jos Espanjasta sodan loputtua tehtäisiin kansanvaltainen kuningaskunta, niin voisi Mussolini kunnialla kansansa silmissä vetää pois Espanjasta joukkonsa, joten italialainen vaikutus ei jäisi pysyväiseksi tässä maassa ja pääomarikkaat maat pääsisivät suurimmita häiriöttä sen markkinoille.

Joka tapauksessa pidetään varmana, että Englanti koettaa Yleiskokouksessa saada aikaan päätöksen, joka toteaa Etiopian hallituksen olemattomuuden. Tuskin tämä kuitenkaan tapahtuu ulkonaisesti suoraan Englannin valtuuskunnan esiintymisestä. Puhutaan paljon siitä, että esim. Belgiasta tulisi aloitteen nimellinen herättäjä. Asia voi kuitenkin monimutkaistua. Eihän ole sanottu, että Negus tulee lähettämään tänne valtuuskunnan. Uusi-Seelanti ja Etelä-Afrikan Uniooni tulevat ainakin alkuasteella vastustamaan Englannin pyrkimyksiä yllämainitun päätöksen läpiajamiseksi.

Lounailin tänään Kiinan takäläisen ministerin, tri Hoon luona. Hän kertoi m.m., että Kiinan Pariisin suurlähettiläs, M. Wellington-Koo, tulee ottamaan esille Yleiskokouksessa kiinalais-japanilaisen riitakysymyksen. Tosin ei toivota, että Liitto suoranaisesti voisi tehdä mitään Kiinan hyväksi, mutta ainakin voitaisiin ehkä tällä tavalla estää suurvaltain (Englannin) mah-

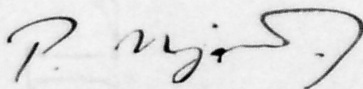
dolliset järjestelyt ja lehmäkaupat Japanin kanssa Kiinan kustannuksella. Onhan mahdollista ehkä päästä niinkin pitkälle, että Japanilta kielletään rahalliset luotot, jolloin sen on vaikea selviytyä pitemmänaikaisesta sodasta. Kiina sensijaan saisi luottoa ja voisi jatkaa vastarintaansa näänyttääkseen japanilaiset. Kiinalla ei ole enää mitään hävittävää asian esilleotolla Liitossa, joten se voi sen hyvin tehdä siinäkin tapauksessa, ettei siitä olisi muuta hyötyä kuin moraalista.

Tri Hoo ei muuten ollut toivorikas sodan seurauksiin nähdessä. Hän piti hyvinkin mahdollisena, että Pohjois-Kiina menetetään Japanille. Kiina oli nyt kuitenkin paremmin varustautunut kuin v. 1931-32 ja kansallistunne oli päässyt yhdistämään kiinalaisia voimakkaammin kuin aikaisemmin. Täten oli sodan pitkittämällä ja japanilaisten tästä johtuvalla (rahallisella) väsymällä onnistumismahdollisuutensa, joskaan nämä mahdollisuudet eivät olleet niinkään suuret kuin mitä Euroopassa näyttiin uskottavan. Eurooppalaisten asema Kiinassa kävisi tämän sodan jälkeen entistä höllemmäksi, sillä yhtävähän japanilaiset kuin kiinalaisetkaan tulevat haluamaan heitä siellä senjälkeen kuin he joko joutuvat oleskelemaan japanilaisten valloittamilla tai kiinalaisten yksinomaan omin voimin ja raskain uhrauksin puolustamilla alueilla.

Japanilaisten sotatoimet Shanghaissa ja muualla eteläisessä johtuivat halusta ehkäistä kiinalaisia keskittämästä voimiaan pohjoisessa.

Epävirallisesti valmistetaan jo Sihteeristön "yksityisellä" myötävaikutuksella kiinalaisen Liiton puoleen kääntymisen sanamuotoa.

V.a.asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIO

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 25.

N:o Asianhoitaja Hjelt

22/8 1937.

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 979.

Genève'i SSA 23 P:NÄ elo KUUTA 1937.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

27/294 Sal. S 37.

27/8-37

5 C31

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 25.

Oheisena lähetystö lähettää kunnioittavasti raporttinsa n:o 25, jonka otsakkeena on "Mussolinin puhe Palermossa 20. 8.37."

v.a.Asiainhoitaja:

P. Nyman

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Genève'i ssa 23 p:nä elo kuuta 19 37.

Asia: Mussolinin puhe
Palermossa 20. 8. 37.

27 294 Sal. 37.
27/8-37
5 C31

Kuten tunnettua piti Mussolini mielenkiinnolla odotetun ja hyvissä ajoin mainostetun puheensa Palermossa viime perjantaina Siciliassa käytyjen sotilaallisten harjoitusten päättäjaisissä. Mitään suoranaista uutta ei Mussolinin puheessa ilmene, ja suurin piirtein katsoen voidaan sitä pitää tämän miehen kesyimpinä mielenilmaisuuksina. Huomaa selvästi, että Italian diktaattori nyt on valmis järjestämään huonot välinsä muun maailman kanssa, kunhan vain hänenkin ehtonsa otetaan huomioon.

Tietenkään ei tällaiselle puheelle saa antaa pitempiaikaista kantavuutta, sillä tunnettuahan on, että nykyisten diktatuurimaitten johtajien ilmaiset mielipiteet, vaikkakin ne toivomusten ~~ja~~ kansalle annettujen lupausten muodossa koskettelevat tulevaisuuttakin, kuitenkin tapaavat perustua nykyhetkeen ja sentakia voivat muuttua päivästä toiseen olosuhteitten vaatimusten mukaisesti. - Juuri tämä tosiseikka tekeekin Mussolinin puheen tulkittamisen monesta varuudesta riippuvaksi. -

Kun puheesta karsii pois tavalliset, lähinnä "kotimaista kulutusta" varten aiotut korut ja kääreet, jää jäljelle oikeastaan neljä pääseikkaa: suhteet Ranskaan, Englantiin ja Kansainliittoon sekä Espanjan kysymys.

Italian suhteita Ranskaan häiritsevät vain ideologiset syyt, jotka johtuvat Ranskassa vallitsevasta fascisminvastaisesta mielialasta. Mussolini siis välttää puhumasta niistä vanhoista taloudellis- ja sotilaallismaantieteellisistä syistä, jotka jo ennen kansanrintamahallitustenkäin voimaantuloa Ranskassa häiritsivät kummankin maan välisiä suhteita ja jotka eivät suinkaan vielä

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ole hävinneet.

Yhtä lyhyesti kuittaa hän vallinneen jännityksen Italian ja Englannin välillä selittäen sen johtuneen väärinkäsityksistä.

Vasta puhuessaan Kansainliitosta ja italialaisesta imperiumista siirtyy Mussolini selvemmin tosiasioihin. Hänen irooninen sanontatapansa ilmaa myrkyttävän ruumiin hautaamisesta, ellei poliittisista, niin ainakin terveydellisistä syistä, on tietenkin häikäilemätön uhma Kansainliitolle. - Sehän vastaisi sitä, että murhaaja vaatisi tuomioistuimelta uhrinsa pikaista hautaamista, jotta rikoksen jäljet peittyisivät. - Mutta reaali poliittisesti on Mussolini kuitenkin oikeassa siinä, että Liiton tehtävänä on vain sattuneen kuolemantapauksen toteaminen, eikä minkään syntymän kirjoihin ottaminen. Tällä Mussolini selvästi tuo ilmi sen tosiseikan, ettei Kansainliiton tarvitse tunnustaa Etiopian valtaamista, koska se tapahtukoon erikseen jäsenmaitten itsensä aloitteesta ja kunkin omalta taholta. - Joskaan tämä seikka ei itsessään merkitse mitään uutta, niin voidaan uudelleen todeta, että Italia pitää kiinni Etiopian olemattomuuden tunnustamisesta ehtona palaamiselleen Genève'iin.

Lopuksi Mussolini uudistaa vanhan väitteensä, ettei Italia tule sallimaan mitään bolshevismia tai sentapaista Välimeren rannoilla. - Tosin voitaisiin kysyä, millä oikeudella juuri Mussolini esiintyy Välimeren poliisimestarina. Voisihan jokin toinen maa selittää, ettei se salli mitään fascismia tai sentapaista Välimerellä. - Mutta, kuten jo aikaisemminkin on väitetty, Mussolini ehkä alkaa huomata, että Espanjan sodan pitkittyminen sallii Englannin sillävälillä sotilaallisesti voimistua siinä määrin, että sodan loputtua Mussolinin on tyydyttävä viime tammi-kuun "gentlemen's agreement" in määräyksiin. Mitä tulee Espanjassa sodan jälkeen voimaanastuvaan hallitusmuotoon ja poliittiseen suuntautumiseen, niin lähtee Mussolini tietenkin siitä, että kansalliset voittavat. Mutta hän ei, ainakaan julkisesti, pidä kiinni minkäänlaisen fascistisen järjestelmän luomisesta Espanjassa. Pääasia on, ettei tuleva järjestelmä ole bolshevistinen. - Kuten tunnettua, väitetään, ettei fascistinen järjestelmä Es-

panjassa voisi menestyä pitempää ajanjaksoa kuin mahdollisesti välttämättömän ylimenokauden. Eihän Francokaan ole fascis-
ti, vaikka hänen on pakko veljeillä heidän kanssaan. Jos Espanjassa sodan jälkeen siis astuu voimaan kansanvaltainenkir-
hallitusjärjestelmä, oli se sitten kuningaskunta tai tasaval-
ta, kunhan se vain ei olisi liian vasemmistolainen suuntauk-
seltaan, niin olisi Mussolini siis kansansa edessä "pelasta-
nut kasvonsa" ja voisi kunnialla vetäytyä kalliista pelistä.
- Francostahan voitaisiin sitten tehdä vaikka syrjään vetäy-
tyvä kansallissankari. -

Voidaan siis ajatella, että Mussolini myötämielisellä kan-
nallaan Englannin vaatimuksia kohtaan, jotka vain tarkoittavat ita-
lialaisen vaikutuksen levenemisen ehkäisemistä Välimerellä -
ja siis Espanjassakin - koettaa ostaa itselleen ne välttä-
mättömät myönnytykset Etiopian suhteen, joita hän niin kipe-
ästi kaipaa. Eihän mikään estä Mussolinia - mikäli hän saa elää
ja edelleen toimia - myöhemmin jatkamasta ekspansiopolitiikkaan-
sa, mikäli silloiset olosuhteet sen sallivat. On koetettava
edistyä askel askeleelta.

Suhteet Saksaan kuittaa Mussolini lyhyellä vakuutuksella
"akselin" moitteettomasta toiminnasta teoissa. Olikin ehkä
viisainta rajoittaa tähän.

v.a.Asiainhoitaja:

P. Ujander

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 26.

v.a. Asiantuntija Hjelt

24/8 1937

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 982.

Geneve'iin SSA 24 P.NÄ elo KUUTA 1937.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. / _____ 19 _____

OLKO...		
28/294 Val. P. 1937		
28/8-37	49	101
KYSSÄ	OSASTO	ASIA
5	COB	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Geneve'in lähetystön raportti n:o 26.

Oheisena lähetystö lähettää kunnioittavasti raporttinsa n:o 26, jonka otsakkeena on "Upotussota Välimerellä".

v.a.Asiainhoitaja:

P. Ujamaa

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 26.

Genève'i ssa 24:nä elo kuuta 19 37.

Asia: Upotussota Välimerellä.

UI	28 294 27	Salainen 27
28/8-37	0	0
5	OSASTO	C 31

Italialais-englantilaisten suhteitten järjestäminen tuntuu olevan kohtalon oikkujen erikoisena uhrina. Viime toukokuussa, kun Etiopian "hautaaminen" Genève'issä jo tuntui melkein varmalta, sattui äkkiä välikohtaus - lehdistöriita - joka aiheutti asian lykkäämisen. Nyt, kun taas merkit viittaavat englantilais-italialaiseen välien selvittelyyn, nousee taivaanrannalle uusi uhkaava musta pilvi, joka ehkä voi pilata paranemisen oireita osoittavan poliittisen sään. Palermossa pitämässään puheessa ei Mussolini - ehkä täydellä syyllä - kosketellut ollelukaan puuttumattomuuskysymystä Espanjan sotaan. Hän vain sanoi, ettei Italia tule sallimaan bolshevismia Välimeren maissa. Tässä suhteessa hän ainakin rehellisesti ilmoitti Espanjan politiikkansa periaatteet, sillä juuri parin viimekuluneen viikon aikana on sodankäynti Välimerellä kehittynyt sellaiseen suuntaan, joka selvästi osoittaa, mihin Italia pyrkii.

Kun kuluva kesän alkupuolella saksalaiset ja italialaiset vetivät pois laivansa Itä-Espanjan tarkastusvyöhykkeeltä, oli tähän nimellisen syyn - ilmahyökkäysten - takana kaikesta päätäten todellisena syynä halu tarpeen tullen säilyttää kädet vapaina Välimerellä vastaisuudessa käytävää sotilaallista laivasto-toimintaa varten.

Kansallisten ensimmäinen hyökkäys Biskayan rintamalla päättyi Bilbaon valloittamiseen. Hallituksen vastahyökkäys Madridin (Bruneten) luona pakotti kansalliset vetämään joukkonsa pohjoisrintamalta muualle ja vasta kuluva kuun keskipaikkeilla voivat kansalliset aloittaa uuden hyökkäyksensä Santanderia vastaan.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Epäilemättä ovat hallituksen joukot etenkin Neuvostoliitosta kesän kuluessa saaneet runsaasti sotatarpeita. Niistä kulutettiin kuitenkin huomattava osa Bruneten taisteluissa ja sen takia on nyt saatava pikaisesti uutta käyttöaineistoa, jotta idässä jälleen voitaisiin aloittaa vastahyökkäys, tai ainakin jotta voitaisiin Biskayan rintaman mahdollisen häviämisen jälkeen vastustaa kansallisten itään päin voimakkaammin kohdistuvaa painostusta. Nyt on siis tullut se hetki, jolloin ainakin Italia tarvitsee vapaat kätensä.

Kuluvan kuun alussa pommittivat tuntemattomat lentäjät eri maitten kauppalaivoja Välimeren länsiosassa. Toistaiseksi ei ole selvitetty, kenen puolelle nämä lentokoneet oikeastaan kuuluivat ja luultavaa onkin, että kummankin puolen osalle voitaisiin langettaa tuomio syyllisyydestä. Nämä välikohtaukset aiheuttivat sen, että sekä Ranska että Englanti päättivät ruveta tehokkaasti puolustamaan kauppalaivojaan hyökkäyksiä vastaan.

Mutta suurempaa huomiota kuin yllämainitut lentopommitukset ovat herättäneet tähän asti neljän venäläisistä satamista Espanjaan matkalla olevan espanjalaisen laivan upottamiset, näistä kaksi upotusta Turkin vesillä. Francon muutamat (3) pienet vedenalaiset eivät juuri voisi toimia näin kaukana emämaasta, ei ainakaan tukikohditta, jolloin lähinnä on ajateltavissa Dodecanesian (Italialle kuuluvat) saaret. Molemmat muut espanjalaiset laivat upotettiin Välimeren länsiosissa, olosuhteissa, jotka viittaavat italialaisten sotalaivain myötävaikutukseen.

Vaikka onkin myönnettävä, ettei yllämainittua neljää tapausta vielä ole onnistuttu selvittämään ja ehkä ei koskaan tässä lopullisesti onnistutakaan, ei kuitenkaan voi vapautua siitä ajatuksesta, että Italia nyt on päättänyt laivastollaan estää sotatarpeiden tuonnin Venäjältä Espanjaan. Tapahtuuko tämä sitten esim. peitetysti ja vaikeasti todistettavissa olosuhteissa "tuntemattomien" sotalaivojen toimesta tai avoimesti kansallisten lippua kantavilla, on tietenkin verraten yhdentekevää.

Espanjan ulkoasiainministeri on kuluvan kuun 21 päivänä

lähettänyt Kansainliiton pääsihteerille pitkän sähkeen, jossa hän selostaa yllämainitut upottamistapaukset ja pyytää niitten johdosta, että asia otettaisiin Neuvostossa päiväjärjestykseen Liiton Peruskirjan 11 artiklan nojalla (asiakirja C.335.M. 226. 1937.VII). Neuvoston puheenjohtajalle ja Liiton pääsihteerille uskotaan harkittavaksi, olisiko Neuvosto koollekutsuttava jo ennen vakinaista istuntokauttaan, joka alkaa 10 päivänä ensi syyskuuta.

Pääsihteerihän tulee huomenna Helsinkiin, joten hän voinee kertoa, mitä asiasta ajattelee, mutta täällä ei uskota Neuvoston aikaisempaan koollekutsumiseen. Syyttäähän Espanjan hallitus sähkeessään pääsihteerille avoimesti Italiaa espanjalaisten laivojen upottamisesta. Jos nyt Neuvosto kokoontuisi jo ennen syyskuun 10 päivää, jolloin Italia varmasti ei osallistuisi sen keskusteluihin, niin johtuisi tästä vain kansainvälisen tilanteen yhä pahemmaksi kärjistyminen. Tuskin Englanti haluaisi muutaman espanjalaisen kauppalaivan takia päästää asiat tällaiselle kannalle etenkin juuri nyt, kun Itä-Aasiasakin tilanne on äärimmäisen hermostuttava. Onhan parempi koettaa säilyttää ulkonainen rauha ainakain Euroopassa, nyt kun siihen on tarjoutunut tilaisuus.

Tietenkin on asia sensijaan otettava Neuvoston vakinaisen istuntokauden päiväjärjestykseen, mutta silloinhan se kyllä tarpeen tullen voidaan hoitaa kuten aikaisemminkin, siis esim. siirtää puuttumattomuuskomitean käsiteltäväksi, joka tietenkin merkitsee hautaamista. Puuttumattomuuskomiteassa syntyisi vain pitkä väittely Italian ja lähinnä Neuvostoliiton välillä molemminpuolisine syytöksineen ja tositapahtumain todistamatta jättämisineen.

Mutta vaara on lähinnä siinä, että upotussota voi vahingossa tai ehkä mahdollisen yltiöpäisyyden vaikutuksesta johtaa muittenkin kauppalaivojen kuin espanjalaisten tuhoamiseen. Pari tällaista välitapausta vain tarvitaan, jotta kaikki nyt tekeillä olevat väliden rauhoittamisyritykset Englannin

ja Italian välillä menisivät uudelleen myttyyn.

Tältä kannalta katsottuna on siis tilanne erittäin jännittävä ja yllätyksiä voi milloin tahansa sattua. Englannin luottamus Mussolinin vakaviin aikeisiin rauhan ylläpitämiseksi ei nykytilanteen johdosta kasvane, ellei hän todellakaan osoita voivansa hallita irtipäästämäänsä voimia tai rajoittaa niiden toimintaa vähemmän arkaluontoiselle alalle.

v.a. Asiainhoitaja:

P. Nyman

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C31

ASIA:

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 27.

D. a. Asiamiehille Hjelt

30/8 1937

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1007.

Genève'i SSA 30 P:NÄ elo KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29/294 Sal. U. 137.		
2/9-37	20	LÄL
	U. ASTU	ASIA
5	C31	

..... Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 27.

Lähetystö oheistaa kunnioittavasti raporttinsa n:o 27, jonka otsakkeena on "Ensi yleiskokouksessa ja neuvoston istuntokaudella esille tulevista kysymyksistä".

v.a.Asiainhoitaja:

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 27.

Geneve'i ssa 30 p:nä elo kuuta 19 37. 29. 37

29/294 Sal. 37

Asia: Ensi yleiskokouksessa ja neuvoston istuntokaudella esille tulevista kysymyksistä.

5	031	ASIA
---	-----	------

Kävin tänään Sihteeristön v.a. pääsihteerinä toimivan Mr. Waltersin puheilla kuullakseni, mitä hän ajatteli niistä suurista poliittisista kysymyksistä, jotka tällä haavaa lähinnä kiinnostavat Kansainliittoa ja joita syyskuussa kokoontuvat yleiskokous ja neuvosto joutuvat käsittelemään.

Ensin otin puheeksi Etiopian kysymyksen. Mr. Walters ilmoitti, että jos Negus lähettää valtuuskunnan yleiskokoukseen - seikka, josta toistaiseksi ei ole varmoja tietoja suuntaan eikä toiseen - niin on selvää, mitä yleiskokous tulee tekemään. - Tällä hän siis kaikesta päättäen tarkoitti, että yleiskokous silloin tulisi toteamaan Etiopian hallituksen olemattomuuden, vaikkei hän sitä suoraan tahtonut sanoa. - Toiselta puolen, ellei Negus lähetä tänne valtuuskuntaa, niin näyttää siltä, että ei olisi odotettavissa Englannin taholta mitään aloitetta asiassa. Ei myöskään tunnu siltä, kuin tulisi Belgia tekemään tällaisen aloitteen. Englannin kannalta katsoen olisi tällaisen aloitteen teko vain omiaan sekoittamaan vastaisia neuvotteluja Italian kanssa. Tietenkin on olemassa mahdollisuus, että jokin maa aivan Englannista riippumatta tekee tällaisen aloitteen, joka näköjään aiheuttaisi sangen ankaraa keskustelua yleiskokouksessa.

Ylläoleva siis viittaa siihen, että kärjistynyt tilanne Välimerellä on laimentanut Englannin halua omasta aloitteestaan saada Etiopian kysymys haudatuksi.

Espanjan kysymyksestä mainitsi Mr. Walters, ettei neuvostoa kutsuta koolle ennen sen vakinaista kokoontumispäivää 10/9. Pääsihteerille saapuneet vastaukset olivat sitä laatua, ettei mi-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kään aikaisempi neuvoston koollekutsuminen tuntunut tarpeelliselta. Kysyessäni Mr. Waltersilta, mitä neuvosto voisi tehdä asiasa, vastasi hän, että mikäli neuvosto todellakin haluaa jotain tehdä, voi se sen paremmin tehdä kuin puuttumattomuuskomitea, jossa Italia ja Saksa ehkäisevät yksimielisten päätösten saavuttamista. Toinen asia on sitten, haluaako neuvosto todellakin ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin Italiaa vastaan, joka viimeaika luultavasti ei vielä tulla lähettämään edustajaansa neuvostoon. Englannissa on upotussota Välimerellä herättänyt suurta huolestumista ja närkästystä, ei niin paljon sentakia, että espanjalaisia kauppalaivoja on upotettu, vaan sen menettelytavat, jolla tätä upotussotaa käydään. Sehän on jyrkästi ristiriidassa viime marraskuussa tehdyn vedenalaisten sotatoimintaa koskevan sopimuksen kanssa, ja Englanti on pannut paljon painoa sille, että tätä sopimusta noudatettaisiin. Tällä toisinaan sanoen Mr. Walters ilmoitti verraten selvästi katsantokantansa, jonka mukaisesti Italia olisi yllämainittujen upotusten takana. Muuten tietenkään hänen vastauksestaan on vaikea vetää muita johtopäätöksiä, kuin että Englannin suhtautuminen Italiaan on taas muuttunut epäedullisempaan päin. Mahdollisesti tullaan koettamaan välttää sitä, että Espanjan hallituksen kääntyminen neuvoston puoleen siirrettäisiin puuttumattomuuskomitean käsiteltäväksi ottaen huomioon tämän komitean voimattomiksi osoittautuneet mahdollisuudet.

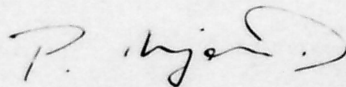
Kysyin Mr. Waltersilta, mitä hän ajatteli Turkin pyynnöstä tulla yleiskokouksen hyväksymisellä tunnustetuksi uudelleen valittavaksi neuvostoon. Mr. Walters sanoi, että hänen mielestään tämä olisi mahdollista vain siinä tapauksessa, ettei Espanjaa enää valittaisi neuvostoon. Mitenkä yleiskokous todellakin tulee suhtautumaan Espanjan valitsemiseen, oli hänelle tuntematon asia. Hän myönsi, että tässä joutuvat sympatiat Espanjan hallitusta kohtaan ristiriitaan sen pelon kanssa, jonka mukaisesti Espanjan valitseminen neuvostoon itse asiassa vastaisuudessa voisi merkitä portin avaamista kenraali Francon puoluelaisille. Mr. Waltersin mielestä oli aivan mahdotonta ainakaan tällä asteella sanoa mitään siitä, mitä yleiskokous tulisi tekemään, koska siihen mennessä voi vielä sotatilanne Espanjassa kehittyä suuntaan tai

toiseen ja tulevaisuutta koskevat laskelmat sen mukaan muuttua. - Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että Mr. Walters olisi odottanut juuri nyt mitään erikoista käännettä sodankäynnissä Espanjassa. Se tosiseikka, että Turkki oli päättänyt pyytää uudelleenvalittavuustunnustusta yleiskokoukselta riippumatta ehdokkaaksi asetautumisestaan neuvostovaaaleissa, on aivan uudenlaatuinen kysymys Kansainliiton toiminnassa, eikä sentakia nyt vielä voida sanoa, mitenkä yleiskokous tulee siihen suhtautumaan. Mr. Walters ei tuntunut pitävän Turkin menettelytapaa järin miellyttävänä. Sen sijaan piti hän verraten mahdollisena, että Iran tulisi valituksi.

Lopuksi mainitsi Mr. Walters minulle, että Kiinan täkäläinen edustaja, ministeri Hoo, oli jättänyt hänelle selostuksen kiinalais-japanilaisesta selkkauksesta. Siinä lähinnä kosketeltiin asian eri vaiheita, mutta koska tri Hoo oli jättänyt tämän selostuksensa 10 minuuttia ennen tuloani Mr. Waltersin puheille, ei hän ollut vielä ehtinyt siihen perehtyä. Missään tapauksessa ei tämän selostuksen jättäminen pääsihteerille merkinnyt riittäväksi jo nyt alistamista neuvostolle tai yleiskokoukselle. Siinä suhteessa ei Kiinan hallitus vielä ollut tehnyt lopullista päätöstä.

Ennenkuin menin Mr. Waltersin puheille, tapasin hänen virka-huoneestaan poistuvan tri Hoon, joka kertoi minulle kiireessä aivan samaa kuin Mr. Walterskin. Hänkin sanoi, että päätöstä asian mahdollisesta alistamisesta Kansainliitolle ei vielä oltu tehty. Näin ollen, sanoi tri Hoo, on vielä epävarmaa, tuleeko asia esille muussa muodossa kuin Kiinan ensimmäisen valtuutetun Mr. Wellington-Koon yleiskokouksessa aikanaan pidettävässä puheessa. Mutta, hän lisäsi itse uskovansa sellaiseen päätökseen, että asia vielä otetaan esille Kansainliitossa.

v.a.Asiainhoitaja:

(31.8.1937. Tri Hoon pääsihteerille jättämä selostus on nyttemmin jaettu Kansainliiton jäsenille. Ks. asiakirjaa n:o C.342.M.232.1937. VII.)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevén lähetysten raportti n:o 28.

v.a. Asiantuntija Hjelt

31/8 1937

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 20/294 Sal. D. 1372		
7/9 - 32	No	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C31	

KIRJELMÄ n:o 1013.

Genève'i SSA 31 p:nä elo KUUTA 19 37

VIITTAUS: N

P:nä KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 28.

Oheisena lähetystö kunnioittavasti lähettää raporttinsa n:o 28, jonka otsakkeena on "Kansainvälisestä poliittisesta tilanteesta".

v.a. Asiainhoitaja:

P. Nyström

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 28.

Genève'i ssa 31 p:nä elo kuuta 19 37.

Asia: Kansainvälisestä poliittisesta tilanteesta.

ULKOASIAINTIETO... Salainen.		
20/294 Sal. D. 1937		
79-37	No	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C31	

Edellisessä raportissani, N:o 27, korroin keskustelustani Kansainliiton v.a. pääsihteerin, M. Walterin kanssa. Tähän "viralliseen" mielipiteenvaihtoon haluaisin lisätä epävirallisen selostuksen siitä mitenkä täkäläisissä piireissä katsotaan Kansainliiton voivan puuttua tai mahdollisesti tulevan puuttumaankin vireilläoleviin vakaviin maailmanpoliittisiin riitakysymyksiin.

Kiina on, kuten tunnettu, jättänyt Liiton pääsihteerille selostuksen japanilais-kiinalaisesta selkkauksesta silti kuitenkin pyytämättä Liittoa puuttumaan asian selvittämiseen. Kiinalaiselta taholta on samalla annettu ymmärtää, että Kiinan hallitus ei vielä ole tehnyt mitään päätöstä siitä, onko asia alistettava Liitolle.

Onhan hyvinkin mahdollista, että Kiinan hallitus ei tahdo itse ryhtyä pitemmälle tähtäviin toimenpiteisiin, koska sillä on aikaisemmilta ajoilta ikäviä kokemuksia tällaisesta. Suurempaa painoa antaisi asialle ehkä jonkun toisen maan esiintyminen Kiinan hyväksi. Ei tämäläisiä tunnu ollenkaan mahdolliselta se olettaisuus, että esim. Neuvostoliitto, joka juuri on Kiinan kanssa solminut hyökkäämättömyyssopimuksen, ehkä vetäisi asian esille Neuvostossa Liiton Peruskirjan 11 artiklan toisen kappaleen nojalla. Neuvostoliiton etujen mukaista on epäilemättä auttaa Kiinaa ja, joskaan se ei olisi halukas tekemään sitä sotilaallisin toimenpitein, niin voi se sitä kuitenkin tehdä sotatarpein. Japanihan koettaa saartokeinoin estää sota-^{x)} tarpeitten tuonnin Kiinaan, joten ainoastaan maatie jää tälle tuonnille auki. Vaikkakin Kiinaan varmasti jo nykyin tuodaan ^{x)} ja ilmatie

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja liikkei ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

venäläisiä sotatarpeita, niin olisi Neuvostoliitolle varmasti mieluisampaa saada tälle avustustoiminnalleen Liiton suostumus sekä ehkä vielä Kiinalle myönnettyjen kansainvälisten luottojen tuottamat rahalliset edut ja takuut.

Englantikin, jota japanilaisten häikäilemättömyys on syvästi loukannut ja jolla on ehkä suurimmat rahalliset edut pelissä, voisi kenties mielelläänkin nähdä Kiinalle annettavan avun tapahtuvan Neuvostoliiton välityksellä, joten sen ei itse tarvitsisi keskitää voimiaan Itä-Aasiaan, nyt kun asiat Välimerellä vielä ovat selvittämättä. Englannissahan on aina mielihyvällä katsottu venäläis-japanilaista jännitystä. - Toinen asia on sitten ^{tämän} jännityksen mahdollinen kehittyminen sotaan, jolla voisi olla vakavia vaikutuksia ja seurauksia Euroopassakin.

Että Italia tulee käyttämään hyväkseen tilannetta vaatimustensa korottamiseen vastaavassa välienselvittelyssään Englannin kanssa, lienee uskottava. Mussolinihan sähkövaihdoissaan kenraali Francon kanssa Santanderin valloituksen johdosta on avoimesti myöntänyt italialaisten joukkojen suorittaneen tämän "urotyön". Tällä hän muuten suoraan on myöskin myöntänyt rikkoneensa puuttumattomuussopimuksen, joten jatkuva komitean toiminta Lontoossa voi perustua yksinomaan naurettavaan "advokatyysiin". - Tuntuu siis siltä kuin katsoisi Mussolini Francon uskeisen menestyksen jo tehneen puuttumattomuuskomitean sodan leviämistä ehkäisevän toiminnanakin turhaksi.

Tuskin Mussolini juuri englantilais-italialaisten neuvottelujen alla olisi sentään halunnut antaa maailmalle näin selviä todistuksia syyllisyydestään, ellei hän olisi tuntenut asemansa vahvistuneen japanilais-kiinalaisen selkkauksen johdosta. On tosin vaikeata tällä haavaa ennustaa mitä Liiton neuvosto voisi tehdä Espanjan hallituksen hyväksi, mutta luonnolliselta tuntuisi kuitenkin, että Englannin joku aika sitten osoittama halu saada Etiopian kysymys järjestetyksi, nyt on laimennut. Mitenkä nämä seikat tulevat vaikuttamaan Turkin ja Espanjan jatkuvaa edustusta Neuvostossa koskevaan kysymykseen, jää nähtäväksi, mutta tälläkin asialla tullaan varmasti solmimaan useita lehmäkauppoja syyskuussa Genève'issä ja latinalaisen Amerikan maitten kanta ei millään tavalla tule tätä kysymystä yksinkertaistuttamaan.

Huolimatta siitä, että Itä-Aasian selkkaus on antanut tu-

kea Italiialle, voitaneen sanoa, että Mussolini, kuten viime keväänäkin, taas on toiminut ennenaikaisesti ja voi ehkä sentakia vieläkin kerran joutua pettymyksen uhriksi Etiopian kysymyksen yhteydessä.

V.a.Asiahoitaja:

P. Nykä S.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genève'issä olevan lähetystön raportti n:o 29.

v. a. Asiamiehitys Hjelt

6/9 1937

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 31 / 294 Val. 37.

KIRJELMÄ n:o 1036.

Genève'i SSA 6 P:NÄ syys KUUTA 19 37. 9/9-37

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY no

VIITTAUS: D. U. M. / 19

OSASTO	
5	C31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 29.

Oheisena on minulla kunnia lähettää Ministeriölle raporttini n:o 29, jonka otsakkeena on Koollekutsuttava Välimeren konferenssi.

V.a.Asiaihoitaja: P. Nijnt.

..... GENEVE'li SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 29.....

Genève'li ssa 6 p:nä syys kuuta 1937.

Asia: Koollekutsuttava Välimeren.....
konferenssi.....

ULKOASIAININ Salainen.

31/294 Sal. 57.

7/9-77

UOMI

5 C31

Tiedustelin tänään Sihteeristön poliittiselta osastolta, oliko sinne tullut lähempiä tietoja koollekutsuttavasta Välimeren konferenssista, lähinnä mitä tulee kokouspaikkaan ja kokoontumispäivään. Poliittisella osastolla tunnuttiin olevan verraten kylmiä koko asiaan, mikä johtui tietenkin siitä, että eräs tärkeä maailmanpoliittinen asia taas on vedetty Kansainliiton ulkopuolisen elimen käsiteltäväksi. Mitä tulee kokoontumispaikkaan, niin puhutaan edelleenkin kuluvan kuun 10 päivästä, kokoontumispaikkana mainitaan nykyään Lausanne tai Nyon. Viimemainittu kaupunki - ainoastaan n. 20 km:n päässä Genève'istä - olisi epäilemättä mukavin silmällä pitäen sitä käytännöllistä seikkaa, että useimpien Välimeren konferenssiin osaa ottavien valtuutettujen on samaan aikaan oltava läsnä Genève'issä pidettävissä Neuvoston tai yleiskokouksen istunnoissa. Kuitenkin on Nyon pieni kaupunki, jossa on vaikea järjestää kokoushuoneistoa, kuten myös hankkia tarvittavat hotellihuoneet konferenssin (toimisto-)henkilökunnalle. Lausanne'ssahan voisi tällaiset asiat järjestää helpommin, mutta matka sinne on noin kolme kertaa pitempi.

Täällä ollaan sitä mieltä, että nykyoloissa italialaiset yhtä vähän kuin saksalaisetkaan tahtoisi tulla Genève'iin, koska konferenssi silloin tulisi pidettäväksi liian "likellä" Kansainliittoa. Ranskan puolella Genève'in lähettyvillä olisi kyllä sopivia kaupunkeja konferenssin pitämiseksi, mutta Ranskan ei ole tässä asiassa puolueeton maa. Näin ollen olisi konferenssi joka tapauksessa pidettävä Sveitsissä.

Epäilemättä ovat sekä Ranska että Englanti taitavasti pe-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lanneet, kun ovat saaneet aikaan konferenssin koollekutsumisen. Valitettavaa on, että Kansainliitto, jonka Neuvoston ohjelmassa Espanjan asia taas on, näin joutuu asian käsittelyn ulkopuolelle. Espanjan yritykseltä on näin ollen lyöty kärki poikki. Toiselta puolen oli päivänselvää, ettei yhtä vähän Italia kuin Saksa olisi suostunut siihen, että asia käsiteltäisiin Kansainliiton siipien suojassa. Toiselta puolen puuttumattomuuskomitea Lontoossa, joka tähän asti on toiminut jonkinmoisena yleisenä kaatopaikkana, mitä tulee Espanjan sodan asiaan, on jo osoittautunut niin heikoksi, että oli keksittävä uusi keino Välimerellä nykyään vallitsevan jännitystilän käsittelemiseksi. Kysymys ei näköjään ole niin paljon siitä, että sekaantuminen erinäisten valtojen taholta Espanjan sotaan saataisiin ehkäistykseen. Tällaista sekaantumista tulee varmasti jatkumaan niin kauan kuin sotakin. Sen sijaan Ranska ja Englanti sotilasviranomaisensa pakotuksesta ovat huomanneet, että uudelleen on saatava Italia neuvottelupöytään, jotta vakavimmat mahdolliset seuraukset nykytilanteesta välttyisivät.

Kuten jo raportissani n:o 25 elokuun 23 päivältä sanoin, oli ehkä Mussolinin Palermon-puhe käsiteltävä jonkinmoiseksi neuvottelun avajaispohjaksi, jossa ensin Mussolini esitti ne ehdot (imperiumin tunnustaminen), jotka olivat englantilais-italialaisten neuvottelujen edellytyksenä. Sen sijaan hänen vakuutuksensa siitä, että Italia vain halusi estää bolshevismin leviämistä Espanjaan, oli se puoli asiasta, joka tällä haavaa, sitomatta Italiaa mihinkään vastaisuudessa, joutuisi suoranaisten neuvottelujen käsiteltäväksi, koska juuri tämä koski Välimeren kysymystä. Puheensa jälkeen on Mussolini osoittanut politiikassaan verraten aggressiivista suuntautumista, joten sekä Englannin että Ranskan edustajat vaativat mahdollisimman pikaisia neuvotteluja, tosin laajemmalla pohjalla kuin alkuaan ajatellut englantilais-italialaiset neuvottelut. Paitsi että Välimerellä käyty kauppasota saavutti sietämättömän asteen, johon Italian myötävaikutus tuskin on kiellettävissä, pelättiin, että Italia valmisti suurempaa sotajoukkojen siirtoa Espanjaan.

Imperiumin tunnustaminen, t.s. Etiopian valtaamiskysymyksen

hautaaminen Kansainliitossa, voidaan tietenkin Välimeren konferenssin yhteydessä ottaa esille, joten yleiskokouksen ei tarvitsisi siihen ollenkaan tällä haavaa vielä puuttuakaan. Loppujen lopuksi eihän mikään estä, että Italia erinäisiä myönnytyksiä vastaan toisella taholla voi saada imperiuminsa tunnustetuksi Välimeren konferenssin yhteydessä taikka jonkinmoisena siitä johtuvana seurauksena. On vaikea sanoa, tuleeko konferenssille koitumaan hyötyä vai vahinkoa siitä, että sen osanottajamäärä laajennettiin sekä itse Välimeren maita (paitsi Espanjan sotivia puolia) että ~~Mustanmeren~~ maita ja Saksaa käsitteväksi. Varmasti olisi englantilais-italialais-ranskalainen konferenssi lyhyemmässä ajassa voinut päästä tuloksiin, mikäli sellaiseen ollenkaan voidaan päästä. Niin laajalla pohjalla kuin konferenssi nyttemmin tulee toimimaan, lienee odotettavissa, tulosten tehokkuuden asiasta kärsimistä kuten myös itse konferenssin neuvottelujen pitenemistä. Italiahan kuitenkin vaati Saksan mukaantuloa, joka seikka puolestaan oikeutti Neuvostoliitonkin osallistumisen j.n.e.

Konferenssilla tulee tietenkin olemaan se psykologinen merkitys, että sen koollaolon aikana vallitseva jännitys luultavasti jonkin verran laukeaa ja ehkä järin räikeät välikohtaukset Välimerellä lakkaavatkin, mutta mitään lopullista rauhoittumista tuskin voi ajatella, ennenkuin itse Espanjan sota on loppunut. Tilanteen vakavuus vaati ripeitä toimenpiteitä Ranskan ja Englannin taholta, ja siinä suhteessa nämä maat toivottavasti onnistuvatkin, mutta samalla osoitettiin uudelleen maailmalle Kansainliiton voimattomuus ja viime aikoina tunnetuksi tullut tapa hoitaa tärkeitä maailmanpoliittisia asioita Liiton ulkopuolella. Kansainliiton nauttiman arvonannon kannalta katsoen on siis konferenssin koollekutsuminen valitettava periaatteellinen tosiseikka, joka ehkä kuitenkin nykyoloissa oli välttämätön.

v.a. Asiainhoitaja:

P. Zind

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 30.

v.o. Asainhoitaja Hjelt

879 1937.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
 KIRJELMÄ n:o 1044.
 Genève'i SSA 8 P:NÄ SYYS KUUTA 19 37.
 VIITTAUS: N
 P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o
 VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
 32 294 tal 27.
 10/9-37
 5 C31

Ulkoasiainministeriö LLE
 ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 30.

Oheisena saan kunnioittavasti lähettää Ministeriölle raporttini n:o 30, jonka otsakkeena on Keskustelu Turkin lähettilään kanssa: Välimeren konferenssi.

V.a. Asiantuntija: *P. Zyand*

GENÈVE'issä OLEVA LÄHETYSTÖ. ULKOASIAINMINISTERIÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 30.

32 294 Sal. 17.

Genève'issä 8 p:nä syyskuuta 1937.

Asia: Keskustelu Turkin lähettilään kanssa:
Välimeren konferenssi.

Kävin tänään Turkin tšekäläisen edustajan, ministeri Sadakin puheilla. Ensiksikin ilmoitin hänelle, etten voinut tällä haavaa ilmoittaa, mikä oli Suomen hallituksen kanta Turkin pyynnön suhteen tulla hyväksytyksi uudelleen valittavaksi Neuvostoon. Ilmoitin, että kuten muistakin yleiskokouksessa esille tulevista asioista niin tästäkin neuvoteltiin parhaillaan Tukholman ulkoasiainministerikokouksessa, joten saanen tiedon Suomen kannasta vasta Suomen ulkoasiainministerin tultua tänne. Onhan mahdollista, että pohjoismaatkin ensin tahtovat täällä perehtyä "yleiseen mielipiteeseen" asiassa, ennenkuin lopullisesti tekevät päätöksensä kannastaan. Lisäsin tämän, koska ministeri Sadak juuri oli maininnut minulle saaneensa muilta tahoilta samanlaisia vastauksia. Kysyin hra Sadakilta, oliko hän saanut mitään myönteisiä vastauksia Turkin pyyntöön, johon hän vastasi, että eräät Etelä-Amerikan maat olivat vastanneet "en faveur de notre demande". Sen sijaan hän ei tiennyt mitään suurvaltain kannasta, koska démarche'it näiden hallituksille oli tehty asianomaisissa pääkaupungeissa, eikä hänelle niiden tuloksista toistaiseksi ollut mitään tiedoitettu. Kuitenkin uskoi hän, että nykyään valitseva jännitys Välimerellä olisi omiaan vaikuttamaan ainakin Englannin ja Ransken sekä Neuvostoliiton kantaan Turkin pyynnön hyväksi.

Siirryimme sitten puhumaan Nyonissa k.k. 10 päivänä alkavasta Välimeren konferenssista. Nyönin kaupunki valittiin kokouksumispaikaksi, koska se on niin likellä Genève'ia, että kaikki kokoukseen osanottajat voivat asua Genève'issä. Konferenssi pi-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

dettäneen jossain sikäläisessä hotellissa taikka sillä olevassa vanhassa linnassa. Sihteeristön désarmement-osaston johtaja, M. Aghnides, tulee, kuten Montreux'nkin konferenssin aikana, toimimaan yleissihteerinä, jonka lisäksi toimistohenkilökunnan lähettää paikalle Sihteeristö. - Liiton tällä tapaa konferenssiin sekaantuminen ei näy peloittaneen saksalaisia tai italialaisia.

Konferenssin alussa luultavasti ainakin suurvaltain edustajat tulevat ottamaan osaa yleiskeskusteluun, jossa suurin piirtein esitetään ne syyt, jotka tekivät välttämättömäksi konferenssin kokoonkutsumisen. Sen jälkeen asetettaneen teknillinen komitea pohdintaan käytännöllistä sopimusta vedenalaisten rikollisen toiminnan ehkäisemiseksi Välimerellä. Tarkoituksena on, että konferenssissa kaikin puolin koetetaan välttää poliittisten kysymysten käsitteilyä. Ei myöskään haluta millään tapaa tutkia kysymystä, joka koskee syyllisyyttä tähän asti tapahtuneisiin tihutöihin Välimerellä. Pääasiana on vain todeta, että tuntemattomat vedenalaiset harjoittavat rikollista toimintaansa Välimerellä, sekä keksiä keinoja tämän toiminnan ehkäisemiseksi vastaisuudessa. Tällä tapaa on onnistuttu saamaan Italian ja Saksan periaatteellinen suostumus osallistua konferenssiin. Lähinnä on tässä suhteessa Englanti toiminut hyvin tarmokkaasti. Konferenssi kestää ainakin viikon.

Pahasti häiritsevänä välikohtauksena konferenssin pidolle on tullut Neuvostoliiton Italialle viime maanantaina jättämä syytösnootti, jossa Neuvostoliitto syyttää Italiaa kahden venäläisen kauppalaivan upottamisesta. Tällä haavaa ei vielä tiedetä, mitä Italia ja Saksa lopullisesti tulevat vastaamaan kutsuun osallistua konferenssiin, mutta niin paljon hra Sadak luuli tietävänsä, että Saksa koettaa painottaa Italiaa antamaan myönteisen vasteuksen. Epäilemättä oli Neuvostoliiton Roomassa ottama askel hyvin vakava joko tahallinen tai ainoastaan harkitsematon teko, joka todellakin voi torpedoida koko konferenssin menestyksen. - Englannin ja Ranskan lehdet ovatkin sentakia viime päivinä olleet täynnänsä paheksuvia lausuntoja, m.m. sentakia, ettei Neuvostoliitto ennen vastalausenoittinsa jättämistä Roomassa ollut neuvotellut ~~ei edes~~ ^{asiasta} Ranskankaan hallituksen kanssa. - Tosin on tarkoitus pitää konferenssi siinäkin tapauksessa, etteivät Sak-

sa ja Italia siihen osallistuisikaan, mutta tietenkin tulisivat tästä konferenssin tulokset pahasti kärsimään, mikäli käytännöllisiin tuloksiin ollenkaan päästäisiinkään. Tätä kirjoittaessani ei Sihteeristössäkään tunnettu, mihin suuntaan Italian ja Saksan vastaukset tulevat menemään. Takäläiset lehdet ilmoittavat jo Italian kieltäytymisestä. Kaikkain vakavinta on, että Neuvostoliitto saatuaan Italian torjuvan vastauksen syytöksiinsä, ~~uudelleen~~ on nämä syytöksensä uudistanut, samalla omassa vastauksessaan kutsuun osallistua konferenssiin asettuen Saksan osallistumiseen kielteiselle kannalle ja vaatien Valencian hallituksen osallistumista. - Vastauksen sanamuotoa en ole vielä nähnyt, mutta nämä tiedot sain hra Sadakilta, joka oli niistä sanut sähköilmoituksen. - Hra Sadak katsoi kuitenkin, että lähinnä Englanti kuten myös Ranska tulevat painostamaan Neuvostoliittoa jättämään koko syytösjuttunsa Italiaa vastaan konferenssin ohjelman ulkopuolelle, selittäen, että sen selvittäminen on Neuvostoliiton ja Italian välinen asia.

Tapasin myös tänään Egyptin takäläisen edustajan, kuten myös Sihteeristön poliittisen osaston jäsenen, majuri Abrahamin, mutta keskusteluissani heidän kanssaan ei ilmennyt mitään, joka voisi muuta kuin paikoitellen vahvistaa sitä, mitä yllä on selostettu keskustani hra Sadakin kanssa.

v.a.Asiainhoitaja:

P. Z. D.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 31.

v.a. Asiantuntija Hjelt

3/10 1937.

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1116.

Genève'i SSA 4 P:NÄ loka KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

K		
33 295 Pal. 1937.		
8/10-37		
RYHÄ	GENEVE	LOKA
5	C31	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 31.

Lähetystö lähettää kunnioittavasti oheisena raporttinsa n:o 31, jonka otsakkeena on "Espanjan kysymyksen käsittely Yleiskokouksessa".

v.a.Asiainhoitaja:

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Saininen.

RAPORTTI n:o 31.

Geneve'i:ssä 3 p:nä loka kuuta 19 37.

Asia: Espanjan kysymyksen
käsittele Yleiskokouksessa.

KOAC AININ	
33 / 295 Val. 37.	
7/10 - 37	37
OSASTO	ASIA
5	(31)

Haluumatta seikkaperäisemmin puuttua tämän asian käsitte-
lyyn Yleiskokouksessa, koska asianomaiset suomalaiset valtuutetut
tulevat sen tekemään, tahdon vain lyhyesti kunnioittavasti tie-
doittaa Ministeriölle seuraavaa:

Syyskuun 30 päivänä pitämässään iltaiistunnossa hyväksyi kuu-
des valiokunta päätöslauselmaehdotuksen - Yleiskokouksen hyväksyt-
täväksi - jossa m.m. valitettiin ulkomaalaisten armeijakuntien
(corps d'armée) osallistumista Espanjan sisällissotaan sekä lau-
suttiin toteamus, että, ellei mahdollisimman lyhyessä ajassa ul-
komaalaisia sotureita saataisi poistetuksi Espanjasta, niin ne
Kansainliiton jäsenet, jotka ovat liittyneet puuttumattomuussopi-
ukseen, tulevat harkitsemaan tämän puuttumattomuuspolitiikan lo-
pettamista.

Tämän päätöslauselman hyväksymistä olivat valiokunnassa läm-
pimästi kannattaneet muitten muassa sekä Englanti että Ranska.
Taitavasti järjestetyllä taktillisella vastatoimnepiteellä saivat
pätöslauselman vastustajat eilen Yleiskokouksen täysistunnossa
kuitenkin tämän päätöslauselman hyljätiksi.

Täällä oltiin eri piireissä ilmaistu hämmästyystä sen joh-
dosta, että Englanti oli suostunut näin jyrkkään kannanottoon
Italiaa vastaan juuri ennen piakkoin alkavia englantilais-rans-
kalais-italialaisia neuvotteluja. Pelättiin näitten neuvottelujen
uudelleen lykkäämistä epämääräiseen tulevaisuuteen, koska Musso-
linin ja Hitlerin tapaamisen jälkeen oli odotettavissa hyvinkin
ankara "reaktio" kaikkien Liiton Italiaan kohdistuvien päätösten
johdosta.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

On tietysti vaikeata varmuudella sanoa, mitenkä englantilaisella virallisella taholla arvioitiin päätöslauselman lopullisia hyväksymismahdollisuuksia Yleiskokouksessa. Mutta ei voi olla epäilystäkään siitä, etteikö Englannin hallitus taas olisi koko tässä jutussa esiintymisellään halunnut "pestä käntensä" ja syyttää muita epäonnistumisesta. Eilen illalla, juuri äänestyksen jälkeen Yleiskokouksessa, tapasin erään englantilaisen valtuuskunnan vanhoillisen jäsenen, joka minulle ilomielin sanoi: "Mikä erinomainen argumentti tarjoutuukaan tämän illan kielteisestä äänestystuloksesta politiikkamme puolustamiseksi." Mielestäni tämä lyhyt lausunto vertaten selvästi ilmituo Englannin hallituksen kannan.

v.a. Asiainhoitaja:

J. J. Ny. S. J.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 32.

v.a. Asiamiehen Hjelt

7/10 1937

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1126.

Genève'i SSA 7 P:NÄ loka KUUTA 19 37.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
37 / 295 Val D. 1037		
12/10-37	2	LI
	UASTO	ASIA
5	C31	

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 32.

Oheisena on minulla kunnia lähettää Ministeriölle raporttini n:o 32, jonka otsakkeena on Yleiskokouksen poliittiset päätökset.

V.a.Asiainhoitaja:

P. Nyström

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 32.

Genève'i ssa 7 p:nä loka kuuta 19 37.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
37/295 Sa Salainen 37.		
12/10-37	2	Liit
	OSASTO	ASIA
5	C9	

Asia: Yleiskokouksen poliittiset päätökset.

On mielenkiintoista vastapäättyneen - tai oikeammin - lykätyn Yleiskokouksen jälkeen luoda katsaus sen aikaansaannoksiin yleispoliittisella alalla. Itsessään ei Yleiskokous tosin saanut suuriakaan aikaan, ei ainakaan ensi näkemältä Liiton voimaa ja vaikutusvaltaa todistavia päätöksiä, mutta toiselta puolen on kuitenkin myönnettävä, että Yleiskokous taitavasti vältti ajautumasta niille salakareille tai niihin umpikujiin, jotka sen eteen oli asetettu.

Etiopian "hautaamiskysymyksestä" pääsi Yleiskokous muodollisesti muutta mutkitta sentakia, ettei Negus ollut tänne lähtänyt mitään valtuuskuntaa, eikä myöskään itse tullut Genève'iin. Ettei kuitenkaan kysymystä otettu esille Yleiskokouksessa jonkun jäsenmaan aloitteesta, johtui taasen siitä, että tilanne Välimerellä siinä määrin kärjistyi juuri ennen Yleiskokouksen istuntokautta, että erikoinen diplomaattinen konferenssi oli kutsuttava koolle (Nyon'iin) asiaa käsittelemään. Tällöin eivät suurvallat tietenkään halunneet etukäteen tehdä Italialle sen kipeästi kaipaamia myönnytyksiä ennenkuin tiedettiin mitenkä Italia tulisi suhtautumaan konferenssin päätöksiin ja sitä seuraamaan tarkoitettuihin suurvaltain neuvotteluihin.

Mielenkiintoisempi oli kysymys Espanjan ja Turkin uudelleenvalittavuudesta. Vaikkakin Yleiskokouksessa edustetut suurvallat sekä, erinäisiä etelä-amerikkalaisia maita lukuunottamatta, useimmat demokraattisesta hallitusjärjestelmästä kiinnipitävät jäsenmaat olivat päättäneet antaa äänensä Espanjan - ei Valencian tai kansallisten hallituksen - hyväksi, eivät toivorikkaimmat-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kaan ennakkolaskelmat päättyneet tarvittavaan 2/3 äänten enemmistöön, vaan jäivät tästä yhden äänen verran vaille. Kun vielä ottaa huomioon, että kansallisten hallitus päivää ennen vaaleja tiedotti ensimmäisinä sisällissodan jälkeisinä vuosina tulevana olemaan haluton osallistumaan Neuvoston töihin, niin ei ole ihmeteltävää, että monet kansallisia pienemmässä tai suuremmassakin määrässä kannattavat maat luopuivat äänestämästä Espanjan uudelleenvalittavuuden puolesta. - Itse asiassa on tällä haavaa tiettenkin sängen vaikeata sanoa merkitseekö uudelleenvalittavuuden hylkääminen iskua Italian vaikutusvaltaa vastaan Liitossa vaiko päinvastoin. Tämähän riippuu sisällissodan tuloksesta. Nolaus tosin nyt näennäisesti kohdistui Valencian hallitukseen, mutta pohjimmiltaan tulisi äänestystuloksen syyt panna Espanjassa yleensä vallitsevan epävarmuuden ja siitä johtuvan poliittisen merkityksen vähenemisen tilille.

Turkin uudelleenvalittavuus hylättiin. Tässäkin suhteessa asetettiin Yleiskokous vaikeasti ratkaistavan ongelman eteen. Merkitsikö Turkin neuvostojäsenyys Neuvostoliiton tai Englannin politiikan vaikutuksen voimistumista ja Italian vaikutusvallan vähenemistä Liitossa (Välimerellä)? Epävarmuus Turkin vastaisesta poliittisesta suuntautumisesta ratkaisi asian tälle maalle epäedullisesti.

Sensijaan voidaan tyydytyksellä todeta, että Belgia valittiin Neuvoston ei-vakinaiseksi jäseneksi. Kuuluuhan Belgia siihen ryhmään maita, jotka taloudellisella ja poliittisellakin alalla koettavat ajaa yhteistä suuntaa Pohjoismaitten kanssa. Tällä ryhmällä on nyt kaksi edustajaa Neuvostossa.

Kiinalais-japanilaisen selkkauksen käsittelyn tulos tuntuu nykyasteellaan kyllä verrattain heikolta. Yleiskokous hyväksyi tämän selkkauksen suhteen kaksi päätöslauselmaa, joista toinen ankarasti tuomitsee japanilaisten harjoittamaa "avonaisten" kaupunkien ilmapommitusta Kiinassa. Toinen päätöslauselma taas ensiksikin siirtää asian vastaisen käsittelyn väliaikaisesti n.k. yhdeksän vallan sopimusmaitten konferenssille. Sitten Yleiskokous lausuu Kiinalle moraalisen kannatuksensa vakuutuksen ja kehoittaa Liiton jäseniä luopumaan kaikista teoista, jotka voisivat heikentää Kiinan vastustuskykyä, sekä harkitsemaan mitenkä, kukin omalta taholtaan, voisi avustaa Kiinaa. Yleiskokous valvoo edelleenkin selkkauksen vaiheita, eikä se sentakia ole päättynyt-

kään, vaan jää odottamaan neuvoa-antavan valiokunnan mahdollista uudelleenkokoonkootumispyyntöä. Samalla Yleiskokous hyväksyy neuvoa-antavan valiokunnan laatiman kertomuksen, jossa ehkä tärkein toteamus on, että Japani näköjään on rikkonut kansainvälisiä sitoumuksiaan vastaan, jonka johdosta selkkausta ei voi pitää ainoastaan Kiinan ja Japanin hallitusten välillä ratkaistavana asiana.

On siis vältetty suoraan tunnustamasta Japania hyökkääjäksi. Tämä lähinnä sentakia, että tällainen toteaminen automaattisesti velvoittaisi Liiton jäseniä ryhtymään pakotteiden soveltamiseen Japania kohtaan, josta vuorostaan seuraisi - ainakin teoreettinen - sodanvaara, mutta varmasti Liiton arvovallalle yhtä vakava kolaus kuin minkä se sai kärsiä Etiopian sodan aikana. Toistaiseksi siis Liitto tyytyy moraalisiin painostuskeinoin Japania vastaan, mutta samalla se jättää "kaikki portit auki" vastaiselle asiaan puuttumiselleen. - Tärkeintä on tietysti toistaiseksi saada selville Yhdysvaltain kanta ja mahdollinen myötävaiikutushalu asiassa.

Pakolaiskysymyksessä oli aikomus hyväksyä päätöslauselma, jossa avustamistoiminnan jatkumisen välttämättömyys kokonaisuudessaan - eri pakolaiskansallisuuksia toisistaan eroittelematta - todettaisiin, sekä uskottaisiin Liiton pääsihteerille, Nansen-toimiston hallintoneuvoston presidentin ja saksalaisten pakolaisten pääkomissaarin myötävaiikutuksella, tehtäväksi laatia suunnitelma pakolaishuoltotyön jatkamiseksi 31.12.1938 jälkeen, jolloin nykyinen Nansen-toimisto on lakkautettava. Koska Neuvostoliitto olisi äänestänyt tätä päätöslauselmaa vastaan, joten se ei olisi saavuttanut yksimielistä kannatusta Yleiskokouksessa, hyväksyi viimeainittu muotosehdotuksen ensimmäinittuun päätöslauselmaan, jossa Neuvostoa pyydetään ensi Yleiskokoukseen mennessä laatimaan suunnitelma pakolaishuoltotyön jatkamiseksi. Tästä päätöslauselmasta äänestettäessä katsoi Neuvostoliiton valtuuskunta voivansa tyytyä äänestyksestä pidättäytymiseen, koska Neuvostoliitto nyt voi edelleenkin puuttua sekä Neuvostossa että ensi Yleiskokouksessa asian vastaiseen käsittelyyn. Päätöslauselman hyväksymisellä pelastettiin asia toistaiseksi ajautumasta karille, mutta niin häilyvä ja heikko oli tämä päätöslauselma kuitenkin sisällykseltään, että 47:stä äänestäjästä yhteensä 22 pidättyi ilmituomasta kantaansa. Tosin tässä väliaikaisessa kysymyksen ratkaisussa Neuvostoliitto sai luvan myöntä

asian edelleen vireilläpitämiseen, mutta se kuitenkin saavutti sen, että venäläiset pakolaiset, joita kohtaan sen vastustus kohdistuu, edelleenkin ovat epävarmoja huoltotyön jatkumisesta ensi vuoden päätyttyä. Toivottavaa on kuitenkin, että Neuvostoliitto siihen mennessä taipuu huoltotoiminnan jatkamiseen kokonaisuudessaan, koska sellaisia pakolaisia, jotka eivät ole Venäjällä nykyään vallitsevan järjestelmän vastustajia, ehkä päinvastoin, alkaa olla maailmassa kyllin huomattavasti.

Liiton perussopimuksen periaatteitten toteuttamiskysymyksessä hyväksyi Yleiskokous chileläisen ehdotuksen perusteella päätöslauselman, jossa Neuvostoa pyydetään tutkimaan millä tavalla Liiton ulkopuolellakin olevien maitten mielipiteet voitaisiin hankkia kysymystä käsittelevän erikoistoimikunnan käytettäviksi. Tällä päätöksellä pyrkii siis Liitto laajentamaan vaikutusvaltaansa maailmassa sekä helpottamaan Liiton ulkopuolella olevien maitten liittymistä sen jäseniksi. - Pääasiallisena syynä siihen, että tämä päätöslauselma tuli hyväksytyksi, voitaneen pitää pelkoa, että päinvastaisessa tapauksessa latinalaisessa Amerikassa todettu Liittoa vierova suunta olisi voinut nykyisestäään laajeta. Mutta tietenkin toivo tehdä Liitto yleismaailmalliseksi myötävaikutti sekin suuresti päätöslauselman hyväksymiseen.

Toinen asiassa hyväksytty päätöslauselma tarkoittaa kuitenkin maitten myötävaikutuksen saavuttamista sota- tai sodanuhkatapauksissa, jotka eivät ole Liiton jäseniä, mutta kuitenkin ovat liittyneet johonkin rauhan ylläpitämisestä tarkoittavaan yleissopimukseen. (Argentiinalainen ehdotus).

Kaikkein nolointen kävi Espanjan hallituksen vetoamisen käsittelyyn Yleiskokouksessa. - Neuvostossa tehty päätös päättyi siihen toivomukseen, että meriliikennettä uhkaava vaara Välimerellä Nyonin sopimuksen päätösten käytäntöönottamisella poistettaisiin. - Kuudes valiokunta oli hyväksynyt päätöslauselmaehdotuksen, jossa tähdennettiin puuttumattomuussopimuksen noudattamisen velvollisuutta, todettiin tästä huolimatta ulkomaalaisten aseistettujen joukko-osastojen osanotto Espanjan sisällissotaan, toivottiin diplomaattista tietä pian päästävän ulkomaalaisten poistamiseen sotänäyttämöltä sekä todettiin, että, ellei tässä suhteessa pian päästäisi suotuisaan tulokseen, puuttumattomuussopimuksen jäsenmaat tulevat ottamaan sopimuksen lakkauttamisen harkittavakseen. Neuvostoa

pyydettiin samalla valvomaan tilanteen kehitystä Espanjassa sekä koettamaan keksiä pohja riidan rauhanomaiselle ratkaisulle.

Tämä verraten selvästi Italiaa vastaan tähdätty päätöslauselma tuli kuitenkin hyljätynksi Yleiskokouksessa sen johdosta, että kaksi maata, Albania ja Portugali äänestivät sitä vastaan neljän-toista maan pidättäytyessä äänestämästä. (Ks. läh.rap.N:o 31,3.10.37) Olisiko päätöslauselman hyväksyminen Italian mahdollisen vastahakuisuuden vaikutuksesta todellakin johtanut puuttumattomuussopimuksen irtosanomiseen, jääköön tässä yhteydessä tuntemattomana tekijänä mainitsematta. Voidaan kuitenkin todeta, että Liitto taas vetäytyi pelistä jättäen Espanjan kysymyksen edelleen käsittelyn suurvaltain välisten neuvottelujen pohdittavaksi.

Kansainliiton voimattomuus sotien ehkäisemiskysymyksissä on siis uudelleen tullut ilmi, etenkin Itä-Aasian selkkauksen yhteydessä, joka itse asiassa on suorastaan Liiton ehkäisyvelvollisuuksia koskeva tapaus. Etiopian sota siitä johtuneine pakotepolitiikkoineen kuitenkin antoi Liitolle varoituksen, jonka se nyt otti varteen. Näyttää siis siltä kuin rajoittuisi Liiton ja sen voimakkaimpien jäsenten politiikka lähimmässä tulevaisuudessa paikallisten sotien leviämisen ehkäisemiseen ja sotaakäyvien moraaliseen painostukseen.

Sodankäynti on nykyään tullut - kuten ulkoasiainvaltiösihteeri Edenkin yleiskeskustelussa sanoi - niin kalliiksi lystiksi, että siitä ei edes voittajakaan hyödy, pikemminkin päinvastoin. Sentakia ei myöskään Kansainliitto halua paikallisen sodan ehkäisemiseksi ryhtyä sellaisiin pakotteisiin, jotka voisivat aiheuttaa sotatointen leviämisen alkuperäisen sota-äyttämön ulkopuolelle. Näinollen mahdollistuttaa uuden maailmansodan pelko sen, että itsensä voimakkaaksi tunteva maa voi hyökätä heikomman kimp-puun Liiton voimatta tätä tehokkaasti estää. Ei ole edes enää pakko vanhan hyvän tavan mukaisesti julistaa sotaa. Taistelua voidaan käydä "epävirallisestikin" enemmän tai vähemmän perustel-tujen verukkeiden nojalla. - Tämä kehitys, mikäli se saa jatkaa, on tietenkin pienten ja sotilaallisesti heikkojen maitten kannalta katsottuna erittäin valitettava, koska ne eivät enää voi luottaa Liiton apuun hyökkäyksen niihin kohdistuessa, vaan saavat

tyytyä siihen, että sotatoimet rajoitetaan vain niitä itseään koskeviksi. Ainoastaan sellaiset pienet maat, joitten turvallisuus läheisesti liittyy jonkun suurvallan omaan turvallisuuteen voivat ehkä tuntea suurempaa varmuutta hyökköysten varalta.

V.a. Asiasoinhoitaja:

J. A. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 91

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 33.

v.a. Asiamiehiksi Hjelt

9/10 1937

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
 KIRJELMÄ n:o 1136.
 Genève'i SSA 11 P:NÄ loka KUUTA 19 37.
 VIITTAUS: _____ N
 P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____
 VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ 19 _____

ULKOASIAINMINI
 35/295 Pal - 37
 15/10 - 37
 OSASTO
 5 C31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 33.

Lähetystö oheistaa kunnioittavasti raporttinsa n:o 33, jonka otsakkeena on "Ministeri Walter Stuckin nimittäminen Sveitsin lähettilääksi Pariisiin".

v.a. Asiahoidtaja: *P. Nyman*

GENEVE'i

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 33.

Genève'i ssa 9 p:nä loka kuuta 1937.

35 / 295 PalD. 37.

15/10-37

Asia: Ministeri Walter Stuckin
nimittäminen Sveitsin lähetti-
lääksi Pariisiin.

5 C31

Paljon huomiota on tässä maassa herättänyt ministeri Walter Stuckin nimittäminen Sveitsin uudeksi Pariisin lähettiläeksi. Sveitsin nykyinen sikäläinen lähettiläs, hra Dunant, saavuttaa nim. ikärajan ensi helmikuussa, joten hän joutuu eläkkeelle. Liittoneuvosto on jo tehnyt asiassa päätöksensä ja pyytänyt Ranskan hallitukselta agreementin hra Stuckille. Asia pääsi jo tällä asteellaan vuotamaan lehdistöön, ja siitä sitten kehittyi häly.

Ministeri (arvonimeltään) Stucki on 49-vuotias, lahjakas talousmies, jonka vakinaisena toimenaan Sveitsin tullitariffi- ja tuontirajoitustoimikunnan esimiehen maan talouselämässä vaikutusvaltainen paikka. Häntä onkin usein kutsuttu Sveitsin kauppa-diktaattoriksi tai myöskin kahdeksanneksi liittoneuvokseksi (Sveitsin hallituksen muodostaa seitsemän liittoneuvosta). Poikkeuksellisesti on hänelle vakinaisen toimensa ohella myönnetty lupa olla kansallisneuvoston (Nationalrat) jäsenenä, vastaten tämä suunnilleen alahuoneen jäsenyyttä muissa maissa. Senlisäksi on hra Stuckilla tietenkin joukko kunnia- ja luottamustoimia ja -tehtäviä.

Vanhastaan on Sveitsissä ollut tapana nimittää Pariisiin ranskalais-sveitsiläinen lähettiläs. Herra Stucki on sitävastoin Bernistä. Kovasti ranskalais-sveitsiläinen lehdistö on sentakia moittinut Liittoneuvostoa tästä tavasta poikkeamisesta. Tähän on Liittoneuvoston taholta vastattu, ettei yllämainittu tapa ole mikään aine noudatettava sääntö sekä, että Sveitsin nykyisistä 17:stä lähettilästä 9 on ranskalaisesta Sveitsistä ko-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

toisin, vaikka ranskalais-sveitsiläisiä on vain n. neljäsosa koko Sveitsin asukasluvusta. -Ranskalainen luonne siis näköjään paremmin soveltuu diplomaattialaan. -

Onpa lehdistössä näkynyt toisenlaisiakin vihjauksia. Kuten tunnettua, ei hra Stuckin tarmokas ja hieman kunnianhimoinen luonne saanut kylliksi tyydytystä talousalan hänelle tuottamasta työstä ja merkityksestä. Hän tahtoi puuttua Sveitsin sisäpolitiikkaankin, ja sentakia hän viime toukokuussa Luzernissa pidetyssä vapaamielisen puolueen kokouksessa esitti kuuluisan ehdotuksensa kaikkien kansanvaltaisten puolueitten yhteisrintamasta ja yhteistyöstä maata uhkaavia kumouksellisia liikkeitä - kommunismia ja fascismia - vastaan. Hra Stuckin itseensä kurnis aloite aiheutti tässä maassa mitä ankarimman kynäsodan, johon osallistuivat kaikkien puolueitten äänenkannattajat. Sosialistit asettivat yhteisrintamaan liittymiselleen erinäisiä kovia ehtoja ja oikeisto nimitti hra Stuckin hahmoittelemaa liittoa "kansanrintamaksi". Oikeistomieliselle hallitukselle alkoi hra Stucki käydä hieman epämukavaksi etenkin sentakia, että hän haluaa saada Liittoneuvostoon ainakin kaksi sosialistista jäsentä.

Taloudellisella alalla hra Stucki on tunnettu kaikissa niissä maissa, jotka viime vuosikymmenen aikana ovat käyneet kaupallisia neuvotteluja Sveitsin kanssa. Hän on terävä ja sangen vaikeasti taivutettavissa oleva mies. Kansainliiton piireissä hänet samaten hyvin tunnetaan hauskojen "kokkapuheittensa" takia, joihin tavallisesti liittyy ankarasti varoittava isällinen sävy. Mutta onnettomuudeksi on hra Stucki liian itsepäinen. Kun maailman talouspula v. 1929 alkoi asettaa eri maitten taholta esteitä kansainväliselle kaupalle, taisteli hra Stuckin näitä esteitä vastaan aine soturin tavoin. Etenkin hän kammosi kiintiöjärjestelmää ja maksusuoritussäännöstelyjä. Lopulta ja sangen myöhään oli Sveitsinkin pakko ottaa käytäntöön kiintiöjärjestelmä. Nyt kun paremmat ajat ovat koittaneet Sveitsillekin ja liikemies- sekä teollisuuspiirit vaativat kiintiöjärjestelmän lakauttamista, on hra Stucki tämän järjestelmän vaikutusvaltaisinn kannattaja. Hitaasti hän tähän taipui, ja yhtä hitaasti hän haluaa siitä luopua. Tyytymättömyys hra Stuckia kohtaan on siis taloudellisissakin piireissä viime aikoina suuresti kasvanut.

Sentakia ollaan tässä maassa yleensä sitä mieltä, että ei "karriäärissä" olevalle hra Stuckille oli keksittävä toimi, johon hän kaikella kunnialla voi vetäytyä samalla luopuen epämukavaksi tulleesta toiminnastaan niinhyvin poliittisella kuin taloudellisella alalla omassa maassaan. Ja hänelle uskottu Sveitsille tärkeä lähettilääntoimi osoittaa, että hänen kyvyllään edelleenkin annetaan suurta arvoa maan hallituspiireissä. Häntä pidetään hyvänä palvelijana, mutta vaarallisena isäntänä.

Liikemiespiirit Sveitsissä toivovat nyt, että maan kaupapolitiikka tulee kehittymään vapaampaan suuntaan. Tähän toimukseen on niittenkin täysi syy yhtyä, jotka eivät sen täyttymiseen luota.

v.a. Asiainhoitaja:

J. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C31

ASIA:

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 34.

v. a. Asianhoitaja Nyysönen

4/11 1937

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1210.

Genève'i SSA 11 P:nÄ marras KUUTA 19 37.

VIITTAUS: _____ N

P:nÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

36 / 295 Val. S. 37

15/11 - 37

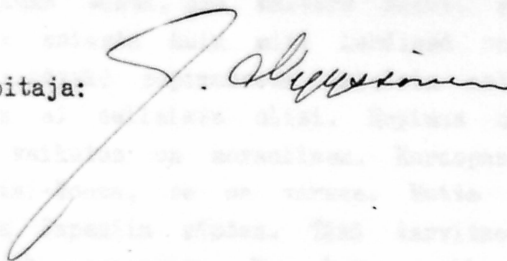
2	
5	C 31

Ulkoasiainministeriölle /W/E/

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 34.

Lähetystö lähettää oheisena kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa n:o 34, jonka otsakkeena on "Poliittinen tilanne".

v.a. Asiainhoitaja:

GENEVE'i

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 34.

Geneve'i ssa 11 p:nä marfas kuuta 19 37.

Asia: Poliittinen tilanne.

36 295 Salainen.
15/11-37

Kävin äsken Kansainliiton alipääsihteerin ja poliittisen osaston johtajan Hra Waltersin puheilla tiedustellakseni hänen kantaansa poliittisiin tapahtumiin nähden viime aikoina. Puhe kääntyi heti vasta tapahtuneeseen Italian yhtymiseen Saksan-Japanin antikomintern-sopimukseen. Kysymykseeni, mitä Kansainliiton piireissä tiedetään tai arvellaan tästä, hra Walters sanoi, ettei hänellä ole muita tietoja asiasta kuin mitä lehdissä on näkynyt. Oli hyvin epävarmaa, liittyykö sopimukseen salaisia artikloja. Tuntui pikemminkin, kuin ei sellaisia olisi. Sopimus oli lähinnä symboli, ja sen vaikutus on moraalinen. Euroopassa se vahvistaa akselia Berliini-Rooma, se on varmaa. Mutta suurin merkitys sopimuksella on Japaniin nähden. Tämä tarvitsee nim. etupäässä tukea nykyisessä asemassaan, kun koko maailma tuomitsee sen agression Kiinassa.

Ymmärtääksemme Italian yhtymisen merkityksen Japanille on muistettava antibolshevismisopimuksen historiaa. Kun sopimus nim. tehtiin Saksan kanssa Hirotan aikana, herätti se Saksassa suurra riemua, mutta Japanissa se otettiin sangen kylmästi vastaan. Siellä se oli merkinä siitä, että Englanti-ystävällinen politiikka, jota Japanissa seurattiin huolimatta siitä, että paktia v.1921 jälkeen ei ollut uudistettu, oli väistymässä uuden vielä koettelemattoman politiikan tieltä. Hirotan seuraaja Sato alkoikin uudelleen lähentyä Englantia. Etä Japanissa nyt on tapahtunut uusi käänös, käy esille siitä, että Italian yhtymistä tervehdittiin suurella riemulla. Siellä on siis lopullisesti päätetty hyljätä vanha englantilaisystävällinen politiikka ja et-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

siä tukea leiristä joka osaksi on englantilaisvastainen.

Että tämä yhtyminen tapahtui juuri nyt, ei nähtävästi ole sattuma. Japani tarvitsee moraalista tukea myös Brysselissä, jossa 9 vallan konferenssi istuu jatkuvasti. Hra Walters ei odottanut suuria tuloksia tästä konferenssista. Japani tulee nähtävästi vastaamaan konferenssin sille osoittamaan noottiin välttävästi voittaakseen aikaa ja voidakseen jatkaa etenemistään sillä aikaa niin paljon kuin mahdollista, ja konferenssi on loppuva johonkin hurskaaseen toivomukseen.

Mutta hra Walters sanoi olevansa vakutettu siitä, että Englanti yksityisesti neuvottelee paraikaa Amerikan kanssa saadakseen U.S.A:n ryhtymään yhdessä sen kanssa toimenpiteisiin Japania vastaan esim. estämällä öljyn, ampumatarpeiden y.m.saannin siltä. Jos U.S.A. suostuu tähän, on jokseenkin varmaa, että Ranska ja Hollanti, joilla myös on suuria intressejä Kauko-Idässä, yhtyvät mainittuihin suurvaltoihin, joten estetoimenpiteistä voi johtua Japanille hyvin vaikea asema. Hra Walters arveli, että jos Rooseveltin puheen voi ottaa vakavasti, mikä on oikeastaan ainoa mahdollisuus, on Amerikan velvollisuus yhtyä Englantiin. Mitä tästä olisi seurauksena, on vaikea tietysti vielä sanoa, mutta ettei Japani kädet ristissä katselisi suurvaltojen toimenpiteitä sitä vastaan, on jotenkin varmaa.

Japani laskee, että Englanti, kuten Ranskakin, ovat sidotut Välimeren kysymykseen tällä hetkellä. Sen takia on sen intressissä voida saada epäselvä tilanne siellä jatkumaan ei ainoastaan Espanjassa, vaan myös Palestiinassa. Se on nyt antanut puolestaan Italialle moraalista tukea ja täten vaikeuttanut länsivaltojen asemaa Lounais-Euroopassa ja sen vesillä.

Täten johduimme itsestään Espanjan kysymykseen. Kysyin, mitä Kansainliitossa arveltiin siitä, että Englanti nyt on päättänyt lähettää virallisen edustajan Francon hallussa olevaan Espanjaan. Syyt tähän Englannin päätökseen ovat kolmenlaiset, sanoi hra Walters. Ensiksikin Englannilla on paljon kaupallisia ja taloudellisia etuja tässä Espanjan osassa, ja niitä ei ole tähän asti ollut valvomassa muuta kuin kaksi konsulia. Tähän asiaan on nyt haluttu saada muutos. Toiseksi on hoidettava kysymys takavarikoiduista laivoista, minkä yksin virallinen edus-

taja voi tehdä. Kolmanneksi tarvitsee Englanti edustajaa siellä jo informatiivitarkoituksessakin, se kun tähän asti ei ole voinut saada virallisia tietoja tapahtumista tässä Espanjan osassa. Hra Waltersin mielestä pitäisi Valenciainkin hallituksen olla tyytyväinen tästä järjestelystä, koska sillekin pitäisi olla tärkeää, että Englanti voi kontrolloida, mitä koko Espanjassa tapahtuu.

Mitä kansalaissodan ratkaisuun tulee, sanoi hra Walters siitä oltavan eri mieltä. Pariisin hallituspiireissä uskotaan vielä, ettei Franco tule voittamaan ja että sota loppuisi kompromissiin. Sotilashenkilöt taas pitävät Francon voittoa varmana. On vaikeaa ennustaa, sanoi hra Walters, ja siihen tietysti allekirjoittanut yhtyi. Että Kansainliitto ei sekaantuisi asiaan, näyttää varmalta, koska hra Walters ei des vihjannut mitään siihen suuntaan.

v.a. Asiainhoitaja:

J. Syyssöinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 55.

v.a. Asiamiehitys Nyyssönen

27/11 1937.

GENÈVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1262.

Genève'i SSA 27 P:NÄ marras KUUTA 19 37.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
37/295 Pal. 1/37.		
10/11-37	9	UL
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CB1	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 35.

Oheisena lähettää lähetystö kunnioittavasti raporttinsa n:o 35, jonka otsakkeena on "Sveitsin neutraliteetti".

v.a.Asiaihoitaja:

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **ULKOASIAINMI** Salainen.

RAPORTTI n:o 35.

Geneve'i ssa 27 p:nämarras kuuta 19 37.

Asia: Sveitsin neutraliteetti.

37/295 Sal. 37.		
20/11-37	9	111
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	031	

Sveitsissä on nykyisin päiväjärjestyksessä tärkeä ulkopo-
liittinen kysymys. Ryhmä kansalaisia on nim. muodostanut komi-
tean, jonka tarkoituksena on aikaansaada kansanäänestys siitä,
onko Sveitsin julistauduttava uudelleen kokonaan neutraaliksi, ku-
ten se oli siihen asti kuin se yhtyi Kansainliittoon. Koska
tämä kysymys on hyvin kiintoisaa Suomellekin, on syytä selostaa
sitä lähemmin. Otin sen nim. puheeksi ollessani viimeksi Bern-
nissä ministeri Bonnan luona.

Kun sodan jälkeen kysymys Sveitsin liittymisestä Kansain-
liittoon tuli esille, jakaantui kansa kahteen leiriin, joista
toinen puolsi yhtymistä, toinen sitä jyrkästi vastusti. Vastus-
tajina olivat etupäässä sosialistit ja osa liberaaleista. Pelät-
tiin, eikä syyttä, että Sveitsin asema Kansainliiton jäsenenä
ei tulisi olemaan yhtä suojattu kuin se oli ollut Wienin ja
Pariisin konferenssien vv. 1914 ja 1915 Sveitsille määräämän
ikuisen ja täydellisen neutraliteetin perusteella. Tämän johdos-
ta tapahtuikin Sveitsin yhtyminen v. 1920 sillä nimenomaisella
edellytyksellä, että Kansainliitto läheisessä tulevaisuudessa muo-
dostuisi yleismaailmalliseksi. Toisaalta vaikutti yhtymisen puo-
lesta myös Kansainliiton neuvoston samana vuonna Lontoossa an-
tama selitys, ettei Sveitsi tulisi velvoitetuksi 16 artiklan
perusteella ottamaan osaa muuta kuin taloudellisiin sanktioihin.

Kuten tunnettua on Kansainliitto kehittynyt kauas universa-
lisuudesta. Kolme johtavaa suurvaltaa on poissa siitä, ja vaara
on tarjolla, että Liitto muodostuu siihen kuuluvien valtain
liittoryhmäksi, joka vain ajaa näiden etuja.

Sveitsin asema on näin ollen hyvin vaikea. Toisaalta se on

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

Kansainliiton jäsen, ollen velvollinen noudattamaan tästä joh-
tuvaa politiikkaa, mutta toisaalta sen lähimpinä naapureina
ovat Saksa ja Italia. Se ei mitenkään voi joutua ristirii-
toihin näitten suurvaltain, yhtä vähän kuin toisaalta Rans-
kankaan kanssa. Tästä asemasta johtuu Sveitsin ulkopoliitiikan
pääprobleemi. "Teidän, Venäjän naapureina, täytyy tämä parhaiten
käsittää" sanoi ministeri Bonna. Hän mainitsi esimerkkinä
Sveitsin vaikeasta asemasta sanktiot Italiaa vastaan Abes-
sinian sodan aikana. Sveitsi ei voinut toteuttaa niitä koko-
naisuudessaan, muuten se olisi joutunut sotaan suuren naapu-
rinsa kanssa, ja niin sen täytyi Kansainliiton tietien rikkoa
blokadietju jossain määrässä. Kukaan ei protestoinut, sillä
tiedettiin tämän tapahtuneen olosuhteiden pakosta.

Tämä viimeainittu seikka sekä poliittinen kehitys viime
vuosina yleensä on synnyttänyt Sveitsissä vakavaa levottomuut-
ta tulevaisuudesta. Kollektiiviseen turvallisuuteen ei enää luo-
teta. Mutta kuvaavaa on, että nyt samat piirit, etupäässä so-
sialistit, jotka v. 1920 vastustivat yhtymistä Kansainliittoon,
puolustavat innokkaimmin siinä pysymistä. "Syy tähän on yksin-
kertaisesti se, että Neuvostoliitto on Kansainliitossa, jos
saan suoraan sanoa ajatukseni," lisäsi ministeri Bonna. Sveitsi
vastusti Venäjän hyväksymistä Liiton jäseneksi, ja se oli
oikeassa. Soviet on pilannut koko Kansainliiton. Siitä on
tullut Ranskan, Englannin ja Venäjän liitto, joka asettuu jo-
ka suhteessa vastakkaisuusesemaan Italiaan ja Saksaan nähden.
Sovietin III internationaali on päässyt vaikuttamaan Kansain-
liittoon ja levittämään sen kautta nyrkkykylvöään yhä laa-
jemmalle. Sveitsin asema on täten vähitellen tullut aivan
sietämättömäksi, se kun ei edes ole tunnustanut Sovietia
vielä. Pääasia on, että Kansainliitto on pilalla ja tästä
on vedettävä konsekvenssit joko toiseen tai toiseen ratkai-
suun päin.

Asiain näin ollen on Sveitsissä ryhdytty k.o. kansanää-
nestystä puuhaamaan. Tätä asiaa ajaa etupäässä tri Andreas
von Sprecher, joka on jo mainitun komitean puheenjohtaja. Hän
on useassa artikkelisarjassa, viimeksi Berner Tagblattissa, se-
littänyt kantaansa ja johtamansa aloitteen syitä. Sprecher väit-

tää, että Motta vielä 1936 keväällä, kun Abessinian sodassa ei vielä ollut tapahtunut ratkaisua, oli selittänyt, että taloudelliset pakotteet Italiaa vastaan eivät olleet ristiriidassa Sveitsin vanhan neutraliteetin kanssa. Kun sota sitten saikin odottamattoman pikaisen ratkaisun, niin Motta viime elokuussa oli lausunut seuraavaa:

"Viime vuosien kokemukset pakottavat meitä pitämään kiinni puolueettomuusperiaatteesta jopa Kansainliitonkin suhteen. Sotilaallisia ja taloudellisia pakotteita on vaikea erottaa toisistaan. Tulevaisuudessa on meidän itse päätettävä, otammeko ja missä määrin osaa pakotetoihin. Jos Sveitsi pysyy puolueettomuutensa vanhalla pohjella, niin se voi toimia rauhan hyväksi enemmän kuin jos epäilykään on olemassa sen halusta pysyä poissa muitten hommista."

Specher väittää ylläolevan johdosta, että itse puolueettomuuden periaate täten on virallisesti tullut hyljättyksi. Mutta koska nyt on tarkoituksena, että tulevaisuudessa on päätettävä tapauksesta tapaukseen, onko otettava osaa pakotteihin vai ei, voi Sveitsi joutua hyvin ikävään välikäteen ja vaaraan, jos esim. jokin suurvalta vaatii sen osanottoa pakotteihin Lontoon selityksen perusteella.

Ainoa pelastus Specherin mielestä on kansanäänestyksellä päättää, että Sveitsi uudelleen haluaa olla täydelleen neutraali. Hän ei usko paktin revisioon. Etenkin 16 artiklaan, jota suurvallat pitävät hyvin tärkeänä, ei ole toivoa saada muutosta aikaan. Kun lisäksi tulee, että Litvinoff yhä uudelleen on esittänyt ajatuksen, ettei Kansainliiton tarvitsekaan tulla yleismaailmalliseksi, vaan että sitä tällaisenaan on vahvistettava, ja kun Ranska näkyy olevan samalla kannalla, niin hra Specher ei odota Liitosta mitään hyvää pienille kansoille. Kansainliitto tulisi olemaan demokratian lipunkantaja totalitarivaltoja vastaan. Neuvostoliitto, Persia ja Intia demokratian puolustajina! Ja Genève'in blokkipolitiikka ajaa valta, jonka tuloa Kansainliittoon Sveitsi on vastustanut kaikella motoa.

Sveitsi ei voi toimia tässä suhteessa yhdessä muitten n.s.

neutraalivaltojen kanssa, koska se on jo saavuttenut sen, mihin nämä pyrkivät, nim. vapautuksen taloudellisista sanktioista. Sen on toimittava yksin ja koska hallitus ei siihen ryhdy, on kansan toimittava. Ja sopivin toimintamuoto tässä tapauksessa on kansanäänestys.

Tähän vastataan hallituksen taholta, että on käytettävä toista toimintatapaa. On otettava huomioon, onko ajankohta sopiva näin radikaalisiin toimiin ryhtymiseksi ja voidaankö täten saavuttaa tarkoitus: Sveitsin kansainvälisen aseman vahvistaminen. Aloitteentekijät halvevat maan juridisen aseman selvää ratkaisua. Mutta se voitaisiin saavuttaa parhaiten Kansainliitosta eroamalla. Tämä ei ole tietysti asianomaisten tarkoituksena, mutta asiat voisivat kehittyä siihen. Näin joutuisi Sveitsi Kansainliitolle nurjamielisten valtojen ryhmään, mikä ei suinkaan olisi eduksi sen turvallisuudelle.

Hallitus on näin ollen omaksunut toisen politiikan. Koska Kansainliitto ei ole voinut täyttää velvollisuuksiaan, on se tästä vetänyt vissejä johtopäätöksiä; se on aina antanut etusijan puolueettomuuden vaatimuksille Kansainliiton velvollisuuksien kustannuksella. Koska hallituksen mielestä Sveitsissä ei ole erimielisyyttä neutraliteettipolitiikan edullisuudesta, se on systemaattisesti toiminut neutrintoperäisöikeuden (Gewohnheitsrecht) luomiseksi, jonka perusteella Sveitsi kuin itsensä vapautuisi kaikista pakotevelvollisuuksista. Onhan ministeri Undén jo puheessaan maininnut, että koska 16 artiklaa niin monessa tapauksessa ei ole noudatettu, niin se on laennut olemasta lakina. Jos Sveitsi toimii näin, ei se joudu isoloiduksi, mikä helposti voi tapahtua, jos se ryhtyy kansanäänestykseen ja sen ehkä johtaessa myönteisiin tuloksiin esittää Kansainliitolle vaatimuksia, jotka voivat aiheuttaa ikäviä konflikteja. Sillä on vaikeata ajatella, että Sveitsi voisi saavuttaa suorastaan erikoisasemaa Kansainliiton paktin puitteissa.

Koska menee vuosia, ennenkuin tämä aloite voi joutua äänestykseen, ei asialla toistaiseksi ole muuta kuin platonista mielenkiintoa. Mutta koska Skandinaviassa päin toimitaan puolueettomuutta kohti, on syytä seurata esillä olevan kysymyksen vaiheita Sveitsissä.

v.a. Asiainhoitaja:

J. Nyssönen

ad 37 295 Pal. 5 -37.

GENEVE SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 20/12-37

KIRJELMÄ n:o 1329.

Genève SSA 16 P:NÄ joulukuuta 1937. 7

VIITTAUS: Lähetystö N

27 P:NÄ marraskuuta 1937 P:TTY kirje n:o 1262.

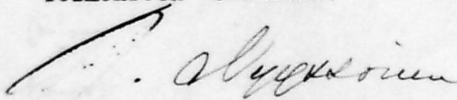
VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Kirjoitusvirheen oikaisu.

Lähetystö pyytää täten kunnioittaen Ministeriöstä oikaisemaan v.a.asiainhoitaja Nyssösen raportissa n:o 35 27 päivästä marraskuuta 1937 (U.E:n tiedoituksissa n:o 248, sivu 1. 2:nen kappale) esiintyvät vuosiluvut 1914 ja 1915 vuosiksi 1814 ja 1815.

Toimekseen saaneena:

v.t.Lähetystösiihteeri.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 36.

v. a. Asiamiehittäjä Hjelt

27/11 1932

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
 KIRJELMÄ n:o 1264.
 Genève'issä 27 P: NÄ marras KUUTA 19 37.
 VIITTAUS:
 P: NÄ KUUTA 19 P: TTY n:o
 VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAI		
38/295 Pal. D. 37.		
1/12 - 37	1937	1937
5	C 31	ASIA

Ulkoasiainministeriö LLE
 ASIA: Genève'in lähetystön raportti n:o 36.

Lähetystö lähettää oheisena kunnioittavasti raporttinsa n:o 36, jonka otsakkeena on "Jäähyväiskäyntini Valaliiton Presidentin luona".

v. a. Asiainhoitaja: *J. Myrsky*

GENEVE'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 36.

Genève'i ssa 27 p:nä marras kuuta 19 37. 1/12 - 37

ULKOASIAIN

Salainen.

38/295 Sal. 3 - 37

Asia: Jäähyväiskäyntini Valaliiton
Presidentin luona.

NO	ASIA
5	C31

Kuluvan kuun 25 päivänä kävin Bernissä jäähyväiskäynnillä Valaliiton Presidentin, liittoneuvos Mottan luona. Presidentillä oli näköjään erittäin paljon aikaa minulle uhrattavana, koska ei antanut minulle tilaisuutta poistua ennenkuin kolmen neljänestunnin kuluttua. Ensiksi hra Motta pyysi saada lähempiä tietoja siitä, mitenkä Suomen edustus Sveitsissä vastaisuudessa järjestettäisiin. Kun vastasin tähän, että ministeri Holstin aikomus oli edelleenkin säilyttää itselleen tšekäläinen lähettilään paikka ja sentakia oli nimittänyt seuraajakseni v.a. asiainhoitajaksi asiainhoitaja Yöntilän Prahasta, sanoi presidentti pitävänsä tätä ministeri Holstin muuttumatonta kantaa suurena kunniana maalleen. Hän sanoi lisäksi olevansa erittäin kiinnostunut saadessaan kuulla, että Suomella oli asiainhoitaja Prahassa. Sveitsilläkin oli ollut aiemmin asiainhoitaja Prahassa Varsovan ministerin ollessa akkreditoituna samassa pääkaupungissa. Mutta vallitseva jännitys Tšekkoslovakian ja Puolan välillä oli aiheuttanut niin paljon vaikeuksia Sveitsille, että Prahan asiainhoitaja ensin oli nimitetty residenttiministeriksi ja sittemmin täysvaltaiseksi lähettilääksi. Vähempään ei Tšekkoslovakia ollut tyytynyt kateellisuudessaan.

Tämän jälkeen loimme lyhyen katsauksen vuoden tapahtumiin, mikäli ne koskivat Suomen ja Sveitsin välisiä suhteita. Totesimme kulttuurisuhteiden entistään enemmän kehittyneen - sveitsiläisten urheilijain Suomen-matka, ampumamestaruuskilpailut j.n.s. - sekä kaupallisten suhteiden luvuissa kasvaneen viimevuotisia kaksinkertaisiksi. Mitään poliittisia kahnauksia ei maittemme välillä ollut vuoden kuluessa ilmennyt.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Sitten presidentti Motta siirtyi puhumaan kansainvälisestä politiikasta. Hän ensiksi tiedusteli mielipidettäni ulkoasiainministeri Sandlerin puheesta, jolloin annoin hänelle lyhyen katsauksen tilanteesta ja mielialoista pohjoismaissa. Merkillepantavaa on tällöin, että presidentti Motta huomautti, miten paljon korkeammalla sivistys- ja kulttuuritasolla pohjoismaat ovat Beltian maihin verrattuina, joiden yhtymistä suurempaan Pohjolan blokkiin hän tämän johdosta piti verraten epätodennäköisenä. Kuten jo aikaisemminkin on tunnettua, on Sveitsin kanta ollut samanlainen kuin Sandlerin puheessaan esittämä. Sveitsi on siksi uhatussa asemassa kahden suurvallan välissä, joista toinen ei ole Kansainliiton jäsen, ja toinen taasen ei tällä haavalla osaa Liiton töihin, ettei Sveitsi voi sitoutua noudattamaan täydellisesti Kansainliiton päätöksiä, mitä mahdollisten pakotteiden soveltamiseen tulee. Kussakin tapauksessa olisi asiaa erikseen harkittava. Kansainliiton mahdollisia pakotepäätöksiä sokeasti noudattaessaan voisi Sveitsi joutua hyvinkin vaikeaan asemaan naapureihinsa nähden, seikka, joka aiheutti sen, ettei Sveitsi Etiopian sodan aikana täydellisesti noudattanut pakotepolitiikkaa Italiaa vastaan. Tuntuu siltä, kuin haluaisi Englanti kaikin tavoin saada Saksan uudelleen liittymään Kansainliittoon. Tietystikään ei sellaiseen liittoon, jommoinen Kansainliitto nykyään on, vaan jonkinmoiseen ei voimakeinoja käytettävään sovitteluelimeen. Tällainen sovitteluelin voisi ehkä tulla enemmän tai vähemmän yleismaailmalliseksikin. Italiakaan ei enää puhu eroamisestaan Liitosta, joten sekin osoittaa halua palata takaisin tällaiseen lievemmillä valtuuksilla varustettuun yhtymään. Onpa ajateltavissa, että Amerikan Yhdysvallatkin voisi tällaiseen sovitteluelimeen liittyä jäseneksi. Missään tapauksessa ei kannata ajatella 16 artiklan nykyisen muodon voimassapitämistä, puhumattakaan vielä tehokkaamaksi tekemisestä, koska on selvästi osoittautunut, että eri jäsenmaiden edut ovat siksi erilaiset, ettei mitään yksimielistä pakotepolitiikkapäätöstä Liitossa voitane saavuttaa. Italiasta puheen ollen lisäsi presidentti Motta, että Jugoslavian jälkeen uskoo hän Rumanian piankin tunnustavan Etiopian uuden keisarin, ehkä pian Englantikin tulee sen tekemään.

Hra Motta kysyi minulta, mitenkä Suomessa suhtauduttiin

Espanjan kysymykseen. Vastasin, että sympatiat Suomessa olivat kuten muuallakin jakaantuneet kahdelle taholle. Kuitenkin pidettiin käsittääkseni Suomessa pääasiana, että sota Espanjassa mahdollisimman pian saataisiin lopetetuksi sekä että tämän jälkeen Espanjasta ei tulisi mikään levottomuuskeskus, joka lounaasta päin voisi levittää myrkyä muualle Eurooppaan. Presidentti Motta sanoi Sveitsinkin yleisen mielipiteen toivovan samaa kuin olin juuri esittänyt. Kuitenkin hän lisäsi, että Sveitsin yleinen mielipide yhä enemmän ja enemmän alkaa kallistua kansallisille myötämieliseksi, koska vastapuolen voitosta pelätään johtuvan juuri sitä, mitä äsken mainitsin, toisin sanoen, että Espanjasta tulee jonkinmoinen levottomuuskeskus.- Tästä presidentti Motta sai aiheen puuttua Sveitsin sisäpolitiikkaan. Hän mainitsi, miten eri tahoilla Sveitsiä yhä enemmän ja enemmän kehittyä käsitys kommunismin vaarallisuudesta. Useat kanttonit ovat jo joko kieltäneet kommunismin alueellaan taikka sitten panneet alulle kansanäänestysaloitteen asiassa. Sosialistit ovat jo Schwytzin kanttonin kansanäänestyksessä pidättäytyneet äänestämästä kommunismikieltoa vastaan. Muuten on huomattavissa sosialisminkin levenemisen pysähdys Sveitsissä. Tuntuu siltä, että alkaisi sosialistinen liike heiketä. Tämä lähinnä johtuu Ranskan antamasta huonosta esimerkistä. Tämän sanoi hra Motta kysyessäni häneltä, luuliko hän, että Ranskan esimerkki jollain tavalla olisi vaikuttanut Sveitsiin. Presidentti Motta lopuksi pyysi minua viemään perille hänen parhaimmat tervehdyksensä ulkoasiainministeri Holstille.

v.a. Asiainhoitaja:

P. Nygård

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 37.

Asiainhoitaja Yöntilä

4/12 1927.

..... GENEVE SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1284.

Genève SSA 4 P:NÄ marras. KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N

..... P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

39! 296 Pal. 5 - 37
9/12 - 37
5 C31

..... Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'n lähetystön raportti n:o 37.

Lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää tämän ohella raporttinsa n:o 37 aiheesta "Jälkipaimintoja Prahasta".

Asiainhoitaja:

Alföntilä

Genève

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 37.

Genève ssa 3 p:nä joulukuuta 1937.

39/296 Sal. S 37.

9/12.37

Asia:

Jälkipoimintoja Prahasta.

5 C87

Ennen lähtöäni Prahasta jätin ministeri Kroftalle jäähyväiskäynnillä hänen luonaan Suomen Valkoisen Ruusun suurristin, minkä johdosta hän pyysi minua välittämään Tasavallan Presidentille ja Ulkoasiainministerille hänen vilpittömät kiitoksensa.

Samalla hän sanoi valittavansa, ettei voinut ojentaa minulle nyt vielä tsekkiläistä kunniamerkkiä, josta hänen sanojensa mukaan eräiden taloudellisten piirien taholta oli tehty ehdotus, sillä hän ei pitänyt minun siirtoani lopullisena, etenkin kun en jättänyt takaisinkutsukirjettä, eikä hän tahtonut kunniamerkin antamisella jouduttaa lähtöäni.

Hänelle suodun suosionsoituksen hän katsoi olevan myöskin yhteydessä siihen monivuotiseen hyvään yhteistoimintaan, joka hänellä on ollut Genèvessä ministerien Holstin ja Holman kanssa. Mielestäni Krofta näillä sanoilla myös tarkoitti mitä hän sanoi, sillä onhan Tsekkoslovakian taholta monesti annettu ymmärtää, että ollaan tyytyväisiä Suomen viimeaikaiseen ulkopolitiikkaan. Viittaan vain aiemmin tiedoittamaani presidentti Benesiä lausuntoon, jonka mukaan Suomi on tehnyt paljon Euroopan rauhan hyväksi.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Keskustelun siirtyessä lordi Halifaxin Saksan matkkaa, jota koskevilla kommentaareilla maailman lehdistössä on esitetty monenlaisia arveluja Saksan aikeista Tšekkoslovakiaan nähden, Krofta huomautti leikillä, että nämä epälukeiset lehtikirjoitukset ovat myöskin omansa hänen maataan mainostamaan. Samalla hän kuitenkin myönsi, että tällainen mainonta voi myöskin olla haitaksi samalla tavoin kuin tsekkiläisessä sananlaskussa sanotaan nuoresta tytöstä, että liialliset puheet vähentävät tämän mahdollisuuksia päästä avioliittoon.

Kroftan käsityksen mukaan oli Halifaxin ja Hitlerin välinen keskustelu pettymys Englannille ja varsinkin siellä olevalle saksalaisystävälliselle suunnalle, jota pettymystä oli vielä lisännyt se puhe, jonka Hitler piti siirtomaavaatimuksistaan muutamia päiviä vierailun jälkeen. Englannissa luullaan, ettei yhteisymmärryksen aikaansaaminen Saksan kanssa ole helppoa. Samaa mieltä tuntui olevan Avenol, joka tervetuloiskäynnilläni hänen luonaan, arveli ranskalais-englantilaisien keskustelujen muodostuvan pitkäaikaisiksi.

Krofta otaksui Hitlerin selittäneen Halifaxille, ettei Saksa tahdo hyökätä Tšekkoslovakian kimppuun, mutta sen sijaan järjestää suhteensa siihen bilateraalisin neuvotteluin. Hän alleviivasi erikoisesti sitä seikkaa, että niissä keskusteluissa, joita ministeri Masnylla on ollut Berliinissä Neurathin kanssa ja Saksan Prahan lähettiläällä Cernyn palatsissa Saksan taholta ei ole milloinkaan ehdotettu konkreettista ratkaisua molempien maiden välisen jännityksen poistamiseksi. Maksimi, minkä saksalaiset olivat esittäneet, on se, että on neuvottu myöntämään sudeti-saksalaisille kulttuuriautonomia. Krofta toisti vielä saman seikan, josta hän jo aiemmin oli allekirjoittaneelle maininnut, että Eng-

lanti toivoo että Tsekkoslovakian ja Saksan suhteet olisivat hyvät.

Omasta puolestani en epäile, ettei Krofta olisi tietoinen siitä että Saksan politiikka taktillisista syistä nykyään ei halua järjestää suhteitaan Tsekkoslovakiaan, vaan tahallisesti pitää kysymyksen avoimena.

Asiainhoitaja:

A. Jönkä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 38.

Asiainhoitaja Yöriteli

17/12 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1333.

Genèvessä, joulukuun 17 päivänä 1937.

LÄHETYSNÄKÖKIRJA		
40/296 Lab. 37.		
22/12-37	?	U.
5	C 31	

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministe-
riölle tämän ohella raporttinsa n:ot 38 ja
39 aiheista

Kaynti Valaliiton presidentin luona ja
Sveitsin puolueettomuus ja
Italian eroaminen Kansainliitosta.

Asiasinchoitaja:

Kaynti

GENÈVE

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 38.

Genève ssa 17 p:nä joulukuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

40/296 Pel. 37.

Asia: Käynti Valaliiton presidentin luona ja Sveitsin puolueettomuus.

22/12.37	V ₂
5	CJ

Ryhtyessäni joulukuun 1 päivänä Genèvessä minulle määrättyä virkaa hoitamaan saatoin havaita, että Valaliiton poliittinen departementti koetti pitää kiinni Ministeriölle tunnetusta näkökohdastaan, jonka mukaan sen luo akkreditoitujen diplomaattien tulisi asua Bernissä eikä Genèvessä, ja ettei departementti sen perusteella enää ollut halukas tunnustamaan uutta, Genèveä vakinaisena asuinpaikkana pitävää Suomen edustuston jäsentä v.a. asuinpaikkajaksi Bernissä. Tämä kanta oli selvästi esitetty departementin viime marraskuun 16:nnele päivätyssä nootissa, jossa m.m. sanotaan: "A son grand regret, le Département ne saurait dissimuler à la Légation de Finlande que le Gouvernement de la Confédération aurait, dans ces conditions, de grandes difficultés à reconnaître à Monsieur Yöntilä la qualité de Chargé d'Affaires a.i. de Finlande en Suisse." Lisäksi oli marraskuussa julkaistuun Bernin diplomaattiluetteloon merkitty Suomen v.a. asuinpaikkajaksi lähetystön nykyinen v.t.sihtööri, vaikka poliittiselle departementille oli täältäkin jo lokakuussa nootilla ilmoitettu määräyksestäni.

Tämän pulman selvittämiseksi matkustin t.k. 13 päivänä Berniin, jossa heti menin Valaliiton poliittiseen departementtiin. Protokollaosastolla, jolle esitin haluavani päästä ministeri Bonnan ja Valaliiton presidentin puheille, otettiin minut sangen virallisesti vastaan ja tiedusteltiin valtuuskirjaa. Viittasin siihen, ettei kansainvälinen käytäntö p.o. tapauksessa sellaista edellytä, ja sanoin edeltäjäni tehneen minusta asianmukaisen ilmoituksen, jonka Ulkoasiainministeri oli lisäksi sähköllä vah-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vistanut. Puhuteltavani arveli, ettei audienssin järjestäminen kävisi niin helposti päinsä kuin olin luullut. Keskustellessamme edustuksestamme Bernissä vältin kajoamasta edellämaintuun noottiin, mutta sen sijaan puhuin Sveitsin vaillinaisesta edustuksesta Suomessa.

Seuraavana päivänä varhain protokollapäällikkö soitti minulle ilmoittaen, että poliittinen departementti on ministeri Holstin vuoksi valmis tunnustamaan edustuksemme toivomallamme tavalla ja että ministeri Bonna ja Valaliiton presidentti ottaisivat minut samana päivänä vastaan. Audienssilla heidän luonaan he lausuiivat minut erittäin ystävällisesti tervetulleeksi, ja jälkimmäinen keskusteli kanssani n. 40 minuuttia.

Kun seuraavana päivänä oli tapahtuva Valaliiton uuden presidentin vaali, keskustelu kohdistui aluksi siihen, ja Motta huomautti, ettei hän vielä aio erota politiikasta, vaan jäävänsä edelleen poliittisen departementin päälliköksi. Hän kertoi laajasti maansa politiikasta, johon hän hallituksen jäsenenä on ottanut osaa vuodesta 1915. Ulkoministerinä ja erinäisiä kertoja Valaliiton presidenttinä hän on toiminut vuodesta 1920. Anteeksipyydellen, että puhui itsestään, hän arveli olevansa ainoa poliitikko, joka tuosta vuodesta lähtien on yhteen menoon ollut maansa ulkopoliitiikan ja kansainliittovaltuuskunnan esimiehenä. Motta puhui suurella lämmöllä maansa kansanvaltaisudesta, joka on täällä toteutettu; se ei ole yksinomaan ihmisten huulilla, vaan ollaan demokraatteja koko sydäimestä. Naisilla ei ole tosin valtiollista äänioikeutta, mutta se johtuu siitä, että he eivät ole sitä tahtoneet, joskohta miehet eivät liene halukkaita sitä myöntämään, kuten hän arveli. Motta on, kuten tunnettua, syntyperältään Sveitsin italialaisia, ja häneen nähden ovat vasemmistopuolueet, etenkin sosialidemokraatit, oppositioasenteessa hänen oikeistolaisuutensa vuoksi, hän kun innokkaana katolilaisena on solminut suhteet Vatikaaniin, josta on ollut seurauksena, että paavilla on nuntius Bernissä, ja ulkopoliitikassaan aina toiminut Neuvostoliittoa ja kommunisteja vastaan.

Kun Motta edellisenä päivänä oli liittoneuvostossa tehnyt selkoa Italian eroamisesta Kansainliitosta ja sen vaikutuksesta Sveitsiin, koetin johtaa hänen huomionsa tähän kysymykseen. Motta

lausui siitä avomielisesti mielipiteensä esittäen samalla taustaksi yleisin piirtein maansa koko kansainliittopolitiikan. Sveitsin yhtyessä Kansainliittoon v. 1920 tämä tapahtui sillä nimenomaisella varauksella, että se vapautettiin sotilaallisista pakotteista, kuten n.s. Lontoon deklaratiossa oli sovittu. Sveitsi ei ole koskaan pyrkinyt Kansainliiton neuvoston jäseneksi, vaikka sille on tarjottu siinä paikkaa. Sveitsi ei halua erota Kansainliitosta, joka on suuri ja tärkeä laitos rauhan säilyttämiseksi, mutta se tahtoo saavuttaa sen puitteissa vielä laajemman erikoisase-
man - statut particulier - kuin mikä sillä nykyään on. Nyt se on "pays sanctionniste limité". Mutta kun Kansainliitto yleismaailmallisena laitoksena Italian eroamisen johdosta on saanut arveluttavan kolauksen, Sveitsi haluaa vapautua myös taloudellisista ja finanssipakotteista. Mottan mielestä Sveitsille oli eduksi, ettei se Abessinian sodan johdosta soveltanut Italiaan nähden pakotteita ja että se tasan vuosi sitten tunnusti Abessinian valloituksen tapahtuneena tosiasiaina.^{x)}

Siihen katsoen, että Kansainliiton ulkopuolella ovat Brasilia, Italia, Japani ja Saksa, puhumattakaan eräistä pienemmistä valtioista, Mottan käsityksen mukaan ei voi kuvitella, että Kansainliitto vastaisuudessa voisi enää nykyisessä muodossaan päättää pakotteiden käytännönottamisesta. Peruskirja kaipaa välttämättä tarkistusta. Ne näkökohdat, jotka Sveitsin Kansainliittovaltuuskunta tässä suhteessa on esittänyt, näyttävät Englannissa saavan kannatusta, kuten hän sanoi huomanneensa eräistä sikäläisistä johtavista lehdistä. Ranskan on oleva pakko luopua tähänastisesta vastustavasta kannastaan. Vaikka Motta piti yleiseurooppalaisesta tilannetta vakavana, ei hänestä silti ole olemassa välitöntä sodan vaaraa.

x

x

x

Kuten myös lähetystön raportista n:o 35 ilmenee, on kysymys

^{x)} Tunnustaminen tapahtui tietenkin Motta aloitteesta, ja hallituksen jäsenet, jotka ovat havainneet tämän eleen olleen omansa vahvistamaan maan ulkopoliittista asemaa, ovat häntä siitä onnitelleet. Italian eroamisen mahdolliseen syyhyn sisältyvä moite eräitä Kansainliiton jäseniä vastaan ei kohdistu Sveitsiin.

Sveitsin puolueettomuusjulistuksesta viime aikoina ollut täällä jatkuvasti päiväjärjestyksessä. Viime maaliskuussa Nationalratin käsiteltävänä oli vaatimus, että Sveitsi esittäisi puolueettomuuskantansa Kansainliittoon nähden, ja lokakuun lopussa joukko oikeistoon kuuluvia poliitikoita, jotka olivat ryhmittyneet "Schweizerische Monatshefte für Kultur und Geschichte"-nimisen aikakauslehden julkaisijan ympärille, vaati hallitukselta, että statut particulier saatettaisiin Kansainliitossa voimaan. Motta, joka on samalla kamalla, kuten hänen edellä olevasta lausunnostaankin ilmenee, ei ole toistaiseksi pitänyt opportunistisena näiden vaatimusten esittämistä Genèvessä. Italian eroaminen Kansainliitosta on nyt antanut uutta vauhtia näille suunnitelmille.

Lehdistölle annetun selostuksen mukaan kysymyksen käsitte-lystä liittoneuvostossa 13/12 Motta oli pitänyt Italian ottaa askelta Sveitsin kannalta valitettavana, koska se oli oman sa jälleen rajoittamaan Kansainliiton universaalista luonnetta ja saattamaan Sveitsin, joka nyt rajoittuu kahteen Kansainliiton ulkopuolella olevaan valtioon, jonkin verran kiusalliseen asemaan. Monet johtavat lehdet totesivat, että Sveitsin tähänastinen suhtautuminen puolueettomuudesta ja Kansainliiton jäsenyydestä johtuviin velvollisuuksiinsa oli ollut oikea. "Bund" (rad. demokr.) arveli, ettei Sveitsin asiana ole millään tavoin arvostella Italian elettä, jatkaen: "Liittoneuvostossa käydystä keskustelusta ilmeni, että - - - sen päämääränä on t o t a l i s e n n e u t r a l i t e e t i n p a l a u t t a m i n e n. - - Tätä päämäärää ei saavuteta kansanäänestyksen avulla, vaan pikemmin diplomaattista tietä. Kukaan ei ajattele sitä, että Sveitsin olisi totalitääristen valtioiden esimerkkiä seuraten Kansainliitosta erottava. Se päämäärä, johon nyt pyritään, on: täydellinen puolueettomuus Kansainliiton puitteissa. Poliittinen departementti tulee lähiviikkoina - - esittämään liittoneuvostolle asiasta mietinnön."

Kansanäänestyspuuhalla ei ole tähän asti ollut kannatusta liittoneuvoston eikä sanottavasti myöskään laajempien kansankerrosten keskuudessa. Nähtäväksi jää, missä määrin Italian teko on vaikuttava yleiseen mielipiteeseen.

Asiainhoitaja

M. J. Penttilä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C51

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 39.

Asiainhoitaja Yönteli

17/12 1937

GENEVE! SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

ASIAINM. Salainen.

RAPORTTI n:o 39.

40/296 Pel. S. 37.

Genève ssa 17 p:nä joulukuuta 1937.

Asia: Italian eroaminen

Kansainliitosta.

22/12-37	V ₂	
5	C 31	

Lähetystön sanomalehtikatsauksesta 14/12 eräiden tšekäläisten johtavien lehtien lausunnoista Italian eroamisen johdosta Kansainliitosta ilmenee, että tämä ele on täällä tehnyt syvän vaikutuksen. Varsinkin Liiton universalisuuden kannattajat valittavat sitä suuresti.

Kansainliiton Sihteeristössä, jossa olen keskustellut useiden korkeimpien virkamiesten kanssa, koetetaan väheksyä Rooman eleen merkitystä selittämällä, että Italia ei ole puoleentoista vuoteen aktiivisesti osallistunut Kansainliiton työhön. Toiselta puolen myönnetään myös avoimesti, että se merkitsee kovaa iskua Kansainliittoa vastaan. Se ei ollut kylläkään odottamaton, mutta ei luultu sen tapahtuvan nyt vielä. Siihen viittaa sekin seikka, että Avenol oli tänä päiväksi järjestänyt päivälliset Italian puolivirallisen Kansainliitto-edustajan, ministeri Bova Scoppan kunniaksi, joka myös oli kutsun vastaanottanut, mutta Mussolinin päätöksen jälkeen ilmoittanut jäävänsä pois.

Yleisimpänä selityksenä Italian eroamis päätökseen esitetään, että Italia pelkäsi Halifaxin Berliinin-matkan seurauksena Englannin ja Ranskan koettavan taivuttaa Saksan palaamaan Genèveen, mikä voisi loitontaa sen Roomasta. Tämän estämiseksi Italia joudutti eroamistaan, ja Mussolini sai Hitleriltä, kuten Moskovan edustaja Kansainliitossa Sokolin arveli, haluamansa kuitin Berliinin selittäessä, ettei se milloinkaan enää palaa Genèveen.

Eräät toiset Sihteeristön jäsenet ovat avoimesti puhuneet Kansainliiton pulasta ja sen uudesta vaiheesta. He korostavat

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi

ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

välttämättömyyttä ruveta Kansainliittoa puolustamaan siihen kohdistuneita epäoikeutettujakin syytöksiä vastaan, sillä kysymyksessähän on monien maiden edut ja yleismaailmalliset arvot.

Italian ele on lisäksi omansa syventämään kuilua totalistääristen ja kansanvaltaisten maiden välillä ja siten edistämään valtioiden jakaantumista kähteen leiriin.

Sihteeristöissä on tietenkin oltu huolestuneita siitä, miten Italian esimerkki mahdollisesti vaikuttaa puolueettomien ja etenkin Etelä-Amerikan valtioiden suhteeseen Kansainliittoon. Tois-
taiseksi täällä on tietoja vain Sveitsin muuttuneesta kannasta, josta lähetystön raportissa n:o 38 tehtiin selkoa.

Pienten valtojen, kuten Suomen, etujen mukaista olisi epäilemättä, että Kansainliiton onnistuisi voittaa ne suuret vaikeudet, jotka sillä nyt on kestettävänään.

Asiainhoitaja

Wjontila